

Sametingets plenum

Møtebok 03/14

Árvjuvárgæidnu 50, N-9730 Kárašjohka

Telefon +47 78 47 40 00

Telefaks +47 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Tid: 8. - 10.10.14

Sted: Karasjok

Saksliste

Saksnr.	Sakstittel
024/14	Konstituering
025/14	Kunngjøring av nye saker
026/14	Sametingsrådets beretning
027/14	Spørsmål til Sametingsrådet
028/14	Sametingsrådets redegjørelse om fremtidig duodjisatsing
029/14	Sametingsrådets redegjørelse om samiske kulturinstitusjoner
030/14	Sametingets handlingsplan for utvikling av læremidler 2015-2018
031/14	Sametingets fangst- og forvaltningsprinsipper i fisket - Kongekrabbe
032/14	Høring - Forslag til størrelsesbegrensning for fartøy som kan fiske innenfor fjordlinjene

Møtesekvenser

Tid	Sak	Side
08.10.14 kl. 09.00 - 09.50	024/14	3
kl. 09.50 - 09.55	025/14 saksfremlegg	6
kl. 09.55 - 10.05	028/14 saksfremlegg	55
kl. 10.30 - 12.50	026/14	15
kl. 15.00 - 16.05	027/14	52
kl. 16.05 - 16.30	029/14 saksfremlegg	63
kl. 17.05 - 18.30	028/14 debatt	55
10.10.14 kl. 08.00 - 09.00	032/14	111
kl. 09.00 - 10.15	031/14	103
kl. 10.50 - 11.50	025/14 debatt	6
kl. 12.50 - 14.30	030/14	73
Utsatt til neste plenums møte	029/14	63

Ašši/Sak SP 024/14

Konstituering

Saken påbegynt 08.10.14 kl. 09.00

Representanter

Følgende representanter var til stede ved konstitueringen:

1. Mariann Wollmann Magga	21. Stein Are Olsen (<i>vara for Lisa-Katrine Mo</i>)
2. Beaska Niillas	22. Sandra Márjá West
3. Hartvik Hansen	23. Aud Marthinsen
4. Knut Inge Store	24. Per Mathis Oskal
5. Christina Henriksen	25. Lars Oddmund Sandvik
6. Ellen Kristina Saba	26. Nanna Thomassen
7. Laila Nystad	27. Viktor Inge Paulsen
8. Jan Åge Biti (<i>vara for Laila Susanne Vars</i>)	28. Vibeke Larsen
9. Marit Kirsten A. Gaup	29. Lars Filip Paulsen
10. Per A. Bæhr	30. Ellinor Marita Jåma
11. Mathis Nilsen Eira	31. Nora Marie Bransfjell
12. Isak Mathis O. Hætta	32. John Kappfjell
13. Inger Eline Eriksen	33. Jovna Zakarias Dunfjell
14. Johan Vasara	34. Kirsti Guvsám
15. Toril Bakken Kåven	35. Jørn Are Gaski
16. Ronny Wilhelmsen	36. Anita Persdatter Ravna
17. Arthur Johan Tørfoss	37. Regine Emilie Mathisen (<i>vara for Marie Therese N. Aslaksen</i>)
18. Inger Elin Kristina Utsi	38. Kjellrun Wilhelmsen
19. Kjetil Romsdal	39. Tor Gunnar Nystad
20. Piera Heaika Muotka	

Innvilgende permisjoner

Permisjoner for hele plenumsmøtet

Representant nr. 8 Laila Susanne Vars

Representant nr. 21 Lisa Katrine Mo

Representant nr. 37 Marie Therese N. Aslaksen

Permisjoner for deler av plenumsmøtet

Representant nr. 4 Knut Inge Store 10.10.14

Representant nr. 30 Ellinor Marita Jåma 10.10.14

Representant nr. 22 Sandra Márjá West, 10.10.14 fra kl. 10.30

Vararepresentant Regine Emilie Mathisen, 10.10.14

Vararepresentanter

Vararepresentant Stein Are Olsen møtte for representant nr. 21 Lisa Katrine Mo

Vararepresentant Regine Emilie Mathisen møtte for representant nr. 37 Marie Therese Aslaksen

Vararepresentant Jan Åge Biti møtte for representant nr. 8 Laila Susanne Vars 8.10.14

Vararepresentant Petter Tretnes Hansen møtte for representant nr. 8 Laila Susanne Vars 9. -10.14

Vararepresentant Eva Maria Fjellheim møtte for representant nr. 30 Ellinor Marita Jåma 10.10.14

Vararepresentant Ragnhild Melleby Aslaksen møtte for representant nr. 4 Knut Inge Store 10.10.14

I Dokumenter

Møteinnkalling av 12.09.14 med forslag til saksliste, program og taletid godkjennes

II Forslag og merknader

Plenumsledelsens innstilling

Innkalling av 12.09.14 med forslag til saksliste, program og taletid godkjennes

Ny sak 32/14 legges til sakslisten og behandles på fredag 10.10.14 som første sak.

III Votering

Av 39 representanter var 39 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Plenumsledelsens innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Jørn Are Gaski, saksordfører	
2	Mariann Wollmann Magga	
3	Vibeke Larsen	
4	Hartvik Hansen	
5	Lars Filip Paulsen	
6	Vibeke Larsen	
7	Kirsti Guvsám	
	Toril Bakken Kåven, forretningsorden	
	Aili Keskitalo, forretningsorden	
	Kirsti Guvsám, forretningsorden	
	Vibeke Larsen, forretningsorden	

VI Sametingets vedtak

Innkalling av 12.09.14 med forslag til sakliste, program og taletid godkjennes

Sak 32/14 legges til saklisten og behandles som første sak fredag 10.10.14

Behandlingen av saken ble avsluttet 08.10.14 kl. 09.45

Ašši/Sak SP	025/14
--------------------	---------------

Kunngjøring av nye saker

Arkiv	Arkivsaksnr.
SF-	14/5135

Saken påbegynt 08.10.14 kl. 09.50

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	03.10.2014	Arbeiderpartiet v/ representant Per Mathis Oskal	Statskogs nedbygging av områder
2	03.10.2014	Arbeiderpartiet v/ representant Marian Wollmann Magga	Samiske kulturhovedsteder
3	03.10.2014	Arbeiderpartiet v/ representant John Kappfjell	Samisk språk og kulturkompetanse innen barnevernet i det sørsamiske området
4	03.10.2014	Arbeiderpartiet v/ representant Vibeke Larsen	Psykisk helseilbud for ungdom
5	03.10.2014	NSR-NSR/SáB v/ representant Christina Henriksen og Beaska Niillas	Etablering av samisk stedsnavnarkiv
6	03.10.2014	NSR-NSR/SáB v/ representant Tor Gunnar Nystad	Samisk helsesøstertjeneste i Sør-Norge
7	03.10.2014	NSR-NSR/SáB v/ representant Viktor Inge Paulsen og Nanna Thomassen	Samisk tolketjenesten ved sykehusene i Bodø, Narvik og Harstad

II Forslag

Forslag 1, representant Per Mathis Oskal, Arbeiderpartiet

Statsskogs nedbygging av områder

Arbeidet med Samerettsutvalget 2 har stoppet opp. I mellomtiden registrerer vi at Statskog SF engasjerer seg direkte eller indirekte i prosesser med å bygge ned og selge uberørte områder. Dette før rettighetssituasjonen i de samiske områdene fra Troms og sørover er avklart. Arbeiderpartiets sametingsgruppe ber Sametinget medvirke til at Statskog stopper all nedbygging og salg av områder inntil rettighetene er avklart.

Sametingsrådets oppfølging til forslag 1

Statskog SF skal konsultere med Sametinget når de vurderer å iverksette eller legge til rette for større grunn disponeringstiltak på egen grunn som kan påvirke samiske interesser og rettigheter. Dette følger av samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Statskog inngått mellom sametingspresident Egil Olli og styreleder i Statskog Marit Arnstad 20. januar 2012. Samarbeidsavtalen ble behandlet og godkjent av Sametinget i Sak SP 006/12. Som orientert om i rådets beretning er rådet innstilt på å fornye samarbeidsavtalen fra 2015 og i der tydeliggjøre at det legges til rette for at samiske rettighetshavere på selvstendig grunnlag kan ta stilling til å delta i plan-/utviklingsarbeidet om endret arealbruk.

Landbruks- og matdepartementet har etter Stortingets flertallsmerknad pålagt Statskog SF å foreta såkalt arronderingssalg (spredte skogteiger) av utmarkseiendommer i samiske områder. Sametingsrådet Olli motsatte seg dette i brev til Landbruks- og matdepartementet 27.10.11 fordi pålegget for det første ble gjort uten forutgående konsultasjoner, for det andre foregriper oppfølgingen av Samerettsutvalgets utredning og for det tredje setter staten i fare for å skape hjemmelskonflikter med egentlige rettighetshavere. Sametingets plenum er orientert om dette i rådets beretning i Sak 040/11. Videre er plenum orientert som svar på spørsmål i Sak 18/13 (sametingsrådet Olli), samt gitt tilbakemelding i Sak 12/14 Kunngjøring av nye saker i saker (sametingsrådet Keskitalo).

Forslag 2, representant Mariann Wollmann Magga, Arbeiderpartiet

Samiske kulturhovedsteder

Samisk kultur vises i ulik grad i det offentlige rom. Samisk kultur rommer en allsidig og variert innhold og uttrykk. Samiske teatre, joikeren, forfatteren, billedkunstneren, duojár, danseren, idrettsutøveren og designeren har så mye å vise frem.

Arbeiderpartiet mener det må igangsettes en større satsing for å løfte samisk kultur som en naturlig del av kulturlivet i byer, bygder og tettsteder. I dag kan det sies å være for tilfeldig og fragmentert. Denne satsing kan enkelt tas inn i samarbeidsavtalene med kommunene, men det forutsettes at inngås avtaler i et større omfang enn det som er faktum i dag. Det vil være viktig å forplikte samarbeidskommunene slik at det kommer en konkretisering av hvordan den samiske kulturen skal fremmes.

Når det gjelder utvelgelsen av europeiske kulturhovedsteder må aktuelle steder søke om å få bli kulturhovedstad. Samme opplegg kan brukes i kommunene, der de aktuelle kommunene må skissere hvordan de har planlagt gjennomført dette om de blir valgt ut som samiske kulturhovedsteder.

For kommuner utenfor samisk språkforvaltningsområde, med en stor andel samer, vil en slik satsing ha muligheter til å være døråpner mot det samiske. Samisk kultur kan være med på å knytte kontakt mellom generasjoner, folkegrupper og landsdeler, samtidig som den samiske kulturen er en berikelse for storsamfunnet. Vi ser for oss at kommunene selv vil organisere hvordan dette skal gjennomføres, gjerne med bistand fra Sametinget.

Det må også være mulig å utpeke en eller flere samiske kulturhovedsteder, selv om det ikke foreligger konkrete samarbeidsavtaler med kommunene.

Målet er at et rikere kulturtilbud skal gjøre de mer attraktive, styrke bolyst og å videreutvikle stedene næringsmessig. Dette kan få stor betydning blant annet for reiselivsnæringen, lokalmatprodusenter og opplevelsesleverandører.

Sametingsrådets oppfølging til forslag 2

Sametingets plenum har i 2013 vedtatt Sametingsmelding om samisk kunst og kultur, som har til formål å klargjøre prinsipielle spørsmål når det gjelder utviklingen av samisk kunst og kultur som sektor i samfunnet. Meldingen er retningsgivende for Sametingets kulturpolitikk framover. Hovedmålet for kulturpolitikken i Sametinget er ”Et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av god kvalitet som er tilgjengelig for alle”.

Sametingets hovedoppgave i kulturpolitikken er å legge til rette for samisk kunst- og kulturaktivitet og utviklingen av denne. Det samiske samfunn er ennå inne i en samfunnsbyggende fase, der basisområder innenfor kultur og språk har vært prioritert og fortsatt må prioriteres. Dette fordrer en kraftig innsats av det samiske samfunnet selv, de samiske institusjonene, Sametinget og statlige myndigheter. Sametinget ser det som sitt ansvar å ta vare på og utvikle det initiativet og aktiviteten som den samiske befolkningen står for og vi vil være den viktigste premissleverandøren i denne prosessen.

Sametinget mener at både fylkeskommuner og kommuner har ansvar for utvikling av samisk kunst og kultur. Dette betyr at de i sitt arbeid også må ta ansvar for at samisk kultur skal ha en naturlig og viktig plass i deres politikktutvikling og vi har flere gode eksempler på at regionale myndigheter tar dette ansvaret.

Vi arbeider nå med å formalisere samarbeidet med bykommuner der det bor mange samer gjennom samarbeidsavtaler. Målet er å synliggjøre den samiske befolkningen i disse bykommunene, og sikre deres rettigheter til bruk av samisk språk, kulturutøvelse og opplæring. Sametinget har også inngått samarbeidsavtale med flere kommuner innen ulike felt. Bl.a har Sametinget inngått avtale med Tromsø kommune, og er også i dialog med både Alta, Oslo og Trondheim kommuner om framtidig samarbeidsavtalen. Formålet med avtalene er å legge til rette for et varig og fast samarbeid mellom partene i saker som angår samene og at partene vil legge til rette for at samene skal kunne bevare og utvikle sitt språk, kultur, sitt samfunnsliv. Et samarbeid med kommunene har et stort potensial. Det vil kunne styrke og medvirke til politikktutvikling på samiske samfunnsområder som ikke har vært naturlig for kommunene. For kulturlivet vil det kunne bety at de når ut til flere og nye publikumsgrupper, og slik gi mer oppmerksomhet om samisk kultur.

Også den den Kulturelle skolesekken er en inngangsport til et mangfold av kulturopplevelser for mange barn og unge og når ut til mange. Den kulturelle spaserstokken bidrar til et mangfold av kulturopplevelser for eldre. Samisk kultur må bli en naturlig og integrert del av disse ordningene. Sametingsrådet ser at kommunene er viktige iverksettere av tiltak rettet mot den samiske befolkningen.

Sametinget har inngått samarbeidsavtaler med fylkeskommuner i det samiske området. Det overordnede formålet med avtalene er å styrke og synliggjøre samisk kultur, språk og samfunnsliv. Samarbeidsavtalene forplikter til gjensidighet og samarbeid når det gjelder blant annet kultur, idrett, institusjoner og museer. Samarbeidsavtalene er nå under revidering for å få de mer handlingsrettet og avtalen med Finnmark fylkeskommune er nylig revidert. Avtalen har en overordnet, strategisk del og en årlig handlingsplan. Det overordnede formålet med avtalen er å bidra til en positiv utvikling i Finnmark med særlig vekt på å styrke og synliggjøre samisk språk, kultur og næringsliv og øvrig samisk samfunnsliv i Finnmark.

Den nordnorske kulturavtalen er en avtale mellom Finnmark-, Troms- og Nordland fylkeskommuner. Formålet med avtalen er å videreføre og videreutvikle kultursamarbeidet på landsdelsnivå i Nord-Norge. Nåværende kulturavtale gjelder for perioden 2010-2013, og omfatter visjon, målsettinger og strategier for det nordnorske kultursamarbeidet. Avtalen revideres automatisk hvert fjerde år i forbindelse med rullering av fylkesplanene. Det nordnorske kultursamarbeidet skal i avtaleperioden 2010-2013 satse spesielt på tre områder: profesjonell musikk, film og visuell kunst, og internasjonalt samarbeid med særlig fokus på Nordområdet og Barentsregionen.

Sametinget støtter mange samiske festivaler rundt om i kommunene og landet, og på den måten bidrar til å synliggjøre det samiske og gi det et samisk kulturtilbud til kommunene. Felles for disse festivalene er at det har et lokalt initiativ, som er initiert og arrangert av lokale krefter, og som Sametinget gir økonomisk støtte til. På den måten synliggjøres det samiske aspektet av kulturtilbudet rundt omkring i kommunene.

Det samiske kunst- og kulturlivet har også et grenseoverskridende aspekt, siden samene bor i fire land. Sametinget har et institusjonalisert samarbeid med sametingene i Finland, Sverige og Norge gjennom Samisk parlamentarisk råd (SPR). Rådet tar opp saker som berører samer i flere stater eller samene som ett folk. Samene i Russland har observatørstatus i rådet. SPR samarbeider blant annet om kandidater til nordisk råds litteraturpris.

Forslag 3, representant John Kappfjell, Arbeiderpartiet

Samisk språk og kulturkompetanse innen barnevernet i det sørsamiske området

Kommunene har ansvaret for at også samiske barns rettssikkerhet blir ivaretatt og at de blir forstått språklig og blir hensyntatt med hensyn til sin kulturelle bakgrunn. Denne kompetansen bør Sametinget kreve dokumentasjon på at den forefinnes i kommunene. Samiske barn som trenger assistanse eller kommer i berøring med behandlingsorganer, blir lett tapere med mangel på samisk språk- og kulturkompetanse.

På landsbasis er det etablert 9 -10 såkalte barnehus, barnehuset i Tromsø har et spesielt ansvar for barn fra nordsamisk område. Tilsvarende bør Barnehuset i Trondheim ha ansvar for sørsamiske barn. Dette fordrer at institusjonene har samisk språk- og kulturkompetanse. Denne kompetansen ser ut til å mangle i barnevernstilstandene i sørsamisk område. Statens helsetilsyn har det overordnede faglige tilsyn med barnevern, tilsynet må påse at barnehusene innehar samisk språk- og kulturkompetanse. De til dels mange klagesakene som årlig rettes mot barnevernstilstandene, er en indikasjon på at mye arbeid gjenstår før barnas rettssituasjon er sikret.

Sametinget må i samarbeid med helsetilsynet ha fokus på at også barn i barnehus i de andre språkområdene får tilstrekkelig språklig og kulturell oppfølging. Med å ivareta barns rettssikkerhet, med hensyn til ivaretagelse av språklige og kulturelle verdier, vil en i større grad kunne lykkes med behandlingen på institusjonene.

Sametinget må i samarbeid med helsetilsynet ha fokus på at samiske barn i alle landets barnehus og barnevern, får tilstrekkelig språklig og kulturell bistand og oppfølging.

Barns rettssikkerhet er avhengig av at de forstås og blir forstått med hensyn til ivaretagelse av språklige og kulturelle verdier. Det bør derfor opprettes, en statlig språk- og kulturtolketjeneste, som bistår disse institusjonene.

Sametingsrådets oppfølging til forslag 3

Sametingsrådet tar på alvor at samiske barns rettigheter skal ivaretas i møte med barneverntjenesten og helsetjenesten. Sametingsrådet har derfor i en lang rekke høringsuttalelser og konsultasjoner vedrørende endring av barnevernloven med forskrifter, redegjort for vårt syn. V har påpekt overfor departementet at samiske barn har rettigheter regulert i norsk lov og internasjonale konvensjoner, som stadfester deres rett til å bruke sin kultur, sitt språk og sin religion. Dette er barnets selvstendige rett, som også følger samiske barn under barnevernets omsorg, jf Barnekonvensjonen artikkelene 30, 20 og 2. For å gi samiske barn og deres familier det tilbud de har krav på, er det derfor en forutsetning at kunnskap om samisk språk, kultur og samfunnsforhold, danner grunnlag for de tjenester de mottar.

Statens Barnehus er et tverretattlig mottak i helseregion Nord for barn, ungdom og psykisk utviklingshemmede voksne som har vært utsatt for vold, overgrep eller vært vitne til vold i familien. Målsettingen er å gi god ivaretagelse og økt rettssikkerhet i dommeravhør.

Sametinget har siden 2006 arbeidet med oppbygning av samisk språk og kulturkompetanse i Statens Barnehus. Som en følge av dette fikk Statens Barnehus i Tromsø i 2012 nasjonalt ansvar for oppfølging av samisktalende barn som har vært utsatt for, eller vitne til vold eller overgrep. Det ble besluttet å styrke Barnehuset med en stilling, og i april 2013 tiltrådte en psykolog denne stillingen. En av målsettingene med stillingen er at tilbudet om samisk psykolog skal være landsdekkende for alle samiske barn som kommer til dommeravhør ved Statens Barnehus. Barnehuset i Tromsø tilbyr derfor bistand til de andre barnehusene når de får samiske barn inn til dommeravhør og medisinsk undersøkelse. Et viktig fokus for Barnehuset framover vil være å promotere stillingen i større grad overfor de andre Barnehusene, slik at en får fanget opp barn med samisk bakgrunn før dommeravhør og tilbudt oppfølging og bistand fra samisk psykolog, uavhengig om barnet bor i Ålesund eller Kautokeino.

Sametingsrådet vil fortsette sitt arbeid for å sikre samiske barns rettigheter til gode og likeverdige tjenester. Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet bebudet den 16.09. at det skal nedsettes et lovutvalg som skal se på hvordan barnevernloven fra 1992 kan forenkles. Blant annet skal det sees på rettighetsfesting av tjenester og tiltak som omfattes av barnevernloven. Sametingsrådet ser her at det vil være naturlig at Sametinget konsulteres for at samiske barns rettigheter skal ivaretas på en god måte.

Forslag 4, representant Vibeke Larsen, Arbeiderpartiet

Psykisk helsetilbud for ungdom

Unge samer er ei mindre gruppe i storsamfunnet, som sliter med de samme problemene som ungdom ellers. Flink pike-syndromet, spiseforstyrrelser, depresjoner, rusproblemer osv. Samtidig møter samisk ungdom utfordringer ved at mange føler at de faller mellom to stoler i identitetsspørsmål. Det er klart at det da vil være behov for å snakke med noen som har kjennskap til det samiske samfunnet og hvordan det er å ikke helt finne sin plass i samfunnet. Samisk ungdom skal ikke være nødt til å måtte gi sin egen psykolog/helsesøster/fastlege en historieleksjon om hvordan det samiske samfunnet fungerer eller måtte forsvare sin samiske identitet. I dag møter mange samiske ungdommer et helsepersonell i førstelinjetjenesten, som ikke har kunnskap om kulturen eller språkene. Samisk ungdom burde ha et sted å søke hjelp der de vet at de blir møtt med forståelse og kompetanse.

Vi har i dag SANKS – et samisk nasjonalt kompetansesenter innen psykisk helsevern. Kompetansesenteret har erfaring i å yte psykiske helseverntjenester, og har en viktig funksjon for å ivareta samiske pasienter innen psykisk helsevern. Dette tilbudet må utvides til å omfatte hele den samiske befolkning og spesielt ungdommen.

Arbeiderpartiet ber Sametingsrådet medvirke til at det tilbudet som SANKS yter, gjøres bedre kjent blant helsepersonell som er i virksomhet i områder med samisk befolkning, og som kommer i kontakt med samisk ungdom.

Sametingsrådets oppfølging til forslag 4

En likeverdig helsetjeneste til samiske pasienter forutsetter kunnskap om samisk språk og kultur, og om helsestatus og helseutfordringer i det samiske samfunnet. Dessverre er slik kunnskap begrenset innefor alle deler og nivåer både i helse og sosialtjenesten og i andre velferdssystemer. Dette fører til at samiske pasienters og brukeres behov ikke blir tilstrekkelig forstått og ivaretatt. sametingsrådet Har løftet dette inn for helsefaglige myndigheter ved mange anledninger.

Sametingsrådet mener at det er behov for en del særskilte tilbud som innehar særskilt kompetanse i å yte helsetjenester som tar utgangspunkt i samisk språk og kulturforståelse. Dette gjelder blant annet tilbud innenfor psykisk helse. Sanks innehar en slik særskilt kompetanse, og har også har et utvidet hjelpetilbud til samiske barn og unge.

Sametingsrådet er opptatt av Sanks tilbud skal være tilgjengelig for samiske pasienter uavhengig av bosted. Vi har derfor i samarbeid med Helse Nord arbeidet for at Sanks skal få en formell status som nasjonal kompetansesenter i psykisk helse og rus for den samiske befolkning. Sanks fikk den formelle statusen gjennom forskrift om nasjonale kompetansesentre i 2014. I oppdragsdokumenter til regionale helseforetak for 2014 fikk sametingsrådet også gjennomslag for at de andre regionale helseforetakene (Helse Midt RHF, Helse Sør-Øst RHF og Helse Vest RHF) skal inngå avtale med helse Nord som sikrer at alles samiske pasienter har lik tilgjengelighet til Sanks tilbud.

Sanks har i dag lokalkontorer i Tysfjord kommune for å gi et tilbud i lulesamisk område og i Snåsa kommune som skal dekke det sørsamiske området. For sametingsrådet er det viktig at Sanks gis økonomiske muligheter til å utvikle tilbudet videre slik at andre samiske områder kan benytte seg av tilbudet i større grad. Samtidig er det viktig å øke kunnskapen om Sanks tilbud og gjøre tilbudet kjent

blant både blant fastleger og innenfor helseforetakenes. Dette er problemstillinger Sametingsrådet har drøftet med styret i Helse Nord, og som sametingsrådet vil følge opp videre.

Sametingsrådet er også opptatt med å forebygge "psykisk uhelse", spesielt blant barn og unge. Sametingsrådet har derfor gitt tilskudd til prosjektet Identitet, seksualitet og helse for samiske barn og unge. Prosjektet gjennomføres av Várdobáiki samiske senter, og som arrangerer temakvelder som har fokus på identitet, helse, seksualitet og selvfølelse.

Forslag 5, representantene Christina Henriksen og Beaska Niillas, NSR-NSR/SÁB

Etablering av samisk stedsnavnsarkiv

NSR-NSR/SáBs sametingsgruppe foreslår å etablere et felles arkiv/database for samiske stedsnavn. Tiltaket kan eksempelvis knyttes til Samisk arkiv ved Dichtosiida i Kautokeino kommune, og relateres til eksisterende stedsnavnsprosjekter i regi av lokale språksentre (Isak Saba-senteret driver et slikt prosjekt) og/eller lokale samiske foreninger som arbeider på eget initiativ med innsamling av samiske stedsnavn.

Synliggjøring av samiske stedsnavn på skilt er en stadig tilbakevendende sak for kommuner og for den samiske befolkninga i Sápmis mange kommuner. Skilting på samisk har de senere år skapt stor debatt i ulike kommuner, og tilsynelatende springer en del av argumentene mot samiske skilt ut fra uvitenhet om stedsnavnenes historie og usikkerhet rundt det økonomiske ansvaret for tiltaket. Lov om stadnamn setter rammene for dagens praksis, der offentlige myndigheter gjør vedtak som deretter samles i stedsnavnsregisteret hos Statens kartverk. Dette er imidlertid en svært tidkrevende prosess, og saksbehandlingen bidrar ikke nødvendigvis til umiddelbar synliggjøring av samiske stedsnavn, snarere tvert i mot. En database vil kunne forenkle prosessen med skilting på samisk der den samiske befolkningen bor og virker.

Det synes imidlertid nødvendig å kartlegge alle samiske navn i de ulike kommunene, og på de ulike sidene av statsgrensene, slik at navnene lett kan tas i bruk (i sterkere grad) både muntlig og skriftlig. De eksisterende ressurser (stedsnavnskonsulenter) og andre aktører bør selvsagt tas med i en prosess for kartlegging av stedsnavn og etablering av en slik database/arkiv.

NSR-NSR/SáBs sametingsgruppe ber Sametingsrådet snarest utforske mulighetene for etablering av et slikt arkiv.

Sametingsrådets oppfølging til forslag 5

Offisiell bruk av samiske stedsnavn er regulert gjennom stedsnavnloven. Formålet med lov om stadnamn er å ta vare på stedsnavnene som kulturminne og gi de en skriftform, og medvirke til kjennskap til og aktiv bruk av navnene. Denne loven har vært i kraft i over 20 år, men likevel er ikke loven i praksis systematisk tatt til hensyn. Dette er blitt påpekt overfor sentrale myndigheter, deriblant i sametingsmelding om samisk språk (2012) og i rapporten Samiske tall forteller 6 fra 2013.

I forhold til saksgangen i å få vedtatt samiske stedsnavn, så er det slik at noen tar opp en navnesak som må gå igjennom en prosess med tilrådinger fra navnekonsulenter og skal også ut på høring, før det blir vedtatt. En egen database for å få vedtatt samiske stedsnavn vil ikke være med på å minske saksbehandlingstiden. Det er blitt foreslått i regelverket for tilskudd til samiske språkprosjekter 2015 at for stedsnavnprosjekter skal stedsnavn føres inn som forslag i Statens Kartverks sentralt stedsnavnregister. Dette vil være med på å forkorte saksbehandlingstiden, da stedsnavnene blir registret i den basen som brukes til stedsnavnsaker i forhold til Lov om stadnamn og man kan fortløpende sette i gang nye navnesaker ettersom navnene blir lagt inn som forslag. Sentralt stedsnavnregister gir allerede i dag mulighet til å se hvor samiske stedsnavn finnes på kart, da man kan begrense til å vise kun de samiske stedsnavnene. Statens Kartverk er behjelpelige med opplæring i Sentralt stedsnavnregister for de som holder på med stedsnavnprosjekter.

En felles samisk stedsnavnbase er under planlegging. Dette er helt i startfasen. Sametinget er i dialog med det finske Maanmittauslaitos/Lantmäteriverket/Eanamihitidanlágádus om dette.

Forslag 6, representant Tor Gunnar Nystad, NSR-NSR/SáB

SAMISK HELSESØSTERTJENESTE I SØR-NORGE

NSR - NSR/SÁB sametingsgruppe mener at det må etableres et samisk helsesøstertilbud i kommuner med samisk befolkning i Sør-Norge. Samiske barns og unges språklige og kulturelle behov har ikke blitt godt nok ivaretatt ved allerede etablerte helsesøstertjenester i mange kommuner i Sør-norge.

Helsesøstre er sentrale i arbeidet med ivaretagelse av barn og unges helse. De jobber i førstelinjen, rettet mot barn og unge, og deres foreldre. De arbeider forebyggende, veiledende, og er tilstede i barn og unges liv i grunnskole og videregående skole. For mange barn og unge er helsesøster den eneste kontakten de har med helsevesenet.

NSR - NSR/SÁB mener det er viktig med en helsesøstertjeneste som innehar samisk språk- og kulturkompetanse, nettopp i møte med samiske barn og unge. Det er viktig at kommunale helsetjenester også gir et godt helsetilbud til samiske barn og unge og deres familier.

NSR - NSR/SÁB ønsker at kommuner med samisk befolkning i sør-norge etablerer et eget samisk helsesøstertilbud, som innehar samisk språk- og kulturkompetanse. Vi mener dette helsetilbudet vil være viktig for samiske barn, unge og deres familier. I første omgang kan det tenkes en helsesøstertjeneste i Oslo kommune, for samer i Oslo og omegn. Et slikt tilbud kan knyttes til, eller å ha et tett samarbeid med blant annet samiskbarnehage i Oslo, og Kampen skole som har ansvar for samisk undervisninga.

NSR- NSR/SÁB ber Sametinget bidra til opprettelse av et slikt tilbud.

Sametingsrådets oppfølging til forslag 6

For samiske pasienter og brukere, her under samiske barn og unge, er språk- og kulturkompetanse et kriterium for pasientsikkerhet og kvalitet i helsesøstertjenesten. Kvalitet i tjenesten for samiske bruker innebærer at kommunen har en tjeneste som kjennetegnes av fokus på kunnskap og kompetanse i flerkulturell forståelse og samisk språk og kultur.

I den kommunale helse- og omsorgslovens § 3-10 er det sagt noe om kommuners ansvar for ivaretagelsen av samiske pasienters behov. Oslo kommune er ikke en del av forvaltningsområdet for samisk språk, men har en stor samisk befolkning. Sametinget vil derfor vise til Helse- og omsorgsdepartementets merknad til helse og omsorgstjenestelovens § 3-10: ”For kommuner som ikke hører under det samiske forvaltningsområdet, men som har samisk befolkning, har kommunen likevel plikt etter første og andre ledd til å sørge for at representanter for samiske brukere og pasienter blir hørt ved utformingen av kommunens helse- og omsorgstjeneste.”

(Prop. 91 L (2010–2011) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak) Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) s. 493)

Sametinget og Oslo kommune har i flere år vært i dialog om hvordan styrke og utvikle barnehage, skole, helse og kulturtilbudet til den samiske befolkningen i hovedstaden, og mars i år har Sametingsrådet og kommunen blitt enige om å inngå en samarbeidsavtale. Oslo kommunes helsesøstertjeneste som en del av kommunens helse- og omsorgstjeneste, vil være et tema tas opp i arbeidet med samarbeidsavtalen.

Forslag 7, representantene Viktor Inge Paulsen og Nanna Thomassen, NSR-NSR/SáB

Samisk tolketjeneste ved sykehusene Bodø, Narvik og Harstad

NSR sametingsgruppe ber Sametinget ta opp med Helse Nord og Helsedepartementet behovet for etablering av samisk tolketjeneste ved sykehusene Bodø, Narvik og Harstad.

Bodø sykehuset er lokalsykehuset for den lulesamiske befolkningen der Tysfjord er del av forvaltningsområdet. Bodø sykehuset har dermed en særskilt forpliktelse i følge Sameloven å tilrettelegge for at samiske pasienter kan bruke sitt lulesamiske morsmål i møtet med helsefagarbeidere på sykehuset. Samiskspråklige helsefagarbeidere er det stor mangel på. Etablering av tolketjeneste som er tilgjengelig hele døgnet vil kunne medføre til at lulesamiske pasienter kan bruke sitt morsmål og bli forstått i møtet med helsepersonell og fagfolk.

Sykehusene i Narvik og Harstad er lokalsykehus for den samiske befolkningen i Sør-Troms og Nordre Nordland og er dermed også lokalsykehus for samiske pasienter fra området, og dermed også samiskspråklige pasienter. Sykehusene er dermed forpliktet til å sørge for at de samiske pasientene blir forstått utfra sine kulturelle og språklige bakgrunn. Samiske pasienter har rettigheter i følge pasientrettighetsloven og sykehusene bør etterstrebe seg på å etablere samisk tolketjeneste som er tilgjengelig hele døgnet for å sikre at samiske pasienter blir møtt med omsorg og forståelse utfra sin samiske bakgrunn.

I følge Samhandlingsreformen skal sykehusene etablere samarbeidsavtaler med kommunene. Samisk tolketjeneste etablert ved sykehusene kan være en god måte å bidra til at samiske pasienter i kommunene også får tilgang til døgnbaserte tolketjenester når behovet oppstår i møtet mellom samer og det kommunale helsevesenet.

NSR ber sametingsrådet følge dette opp overfor Helse Nord og Helsedepartementet og overfor sykehusene Bodø, Narvik og Harstad.

Sametingsrådets oppfølging til forslag 7

Med bakgrunn i Sametinget konsultasjoner med Helse og omsorgsdepartementet om oppdragsdokumenter til regionale helseforetak, har Finnmarksykehuset HF gjennomført et tolkeprosjekt som hadde som formål å utarbeide tiltak som kunne bedre tolketjenesten til samiske pasienter. Prosjektet ble gjennomført i 2012 i samarbeid med Nasjonalt senter for samhandling og telemedisin. I sammenheng med prosjektet ble det også gjennomført et pilotprosjekt på nettbasert tolking. Prosjektet prøvde ut noen spennende tiltak og ideer vedrørende tolking som Sametingsrådet mente man bør jobbe videre med. Prosjektet ble avsluttet i 2013.

Under arbeidet med oppdragsdokumenter for 2014 var både Helse Nord og Sametingsrådet opptatt av at det må legges til rette for at Helse Finnmarks tolkeprosjekt videreføres. Sametingets mål er at resultatene fra tolkeprosjektet skal videreføres både til alle helseforetak i Helse Nord, og til andre regionale helseforetak. Finnmarksykehuset HF har fått i oppgave å arbeide videre med prosjektet. Sametinget har i møte med styret i Helse Nord RHF (02.10.2014) etterspurt status og fremdrift i prosjektet, og samtidig påpekt behov for tilgjengelig tolk innenfor andre underliggende helseforetak som Nordlandssykehuset og Universitetssykehuset med deres lokalsykehus.

Sametingsrådet vil også fremover følge opp fremdriften i tolkeprosjektet da vi mener at tiltak for tolking som er utarbeidet i prosjektet kan benyttes uavhengig av hvilket sykehus pasienten befinner seg på.

V Taleliste og replikkordskifte

| Innlegg

| Replikk

	Jørn Are Gaski, møteleder	
1	Per Mathis Oskal	
	Thomas Åhrén	
	Per Mathis Oskal	Nora Marie Bransfjell
		John Kappfjell
		Mariann Wollmann Magga
	Thomas Åhrén	
2	Mariann Wollmann Magga	
	Henrik Olsen	
	Mariann Wollmann Magga	
	Henrik Olsen	
3	John Kappfjell	
	Henrik Olsen	
	John Kappfjell	Nora Marie Bransfjell
	Henrik Olsen	
4	Vibeke Larsen	
	Henrik Olsen	
	Vibeke Larsen	Lars Filip Paulsen
		Beaska Niillas
	Henrik Olsen	
5	Christina Henriksen	
	Silje Karine Muotka	
	Christina Henriksen	
6	Tor Gunnar Nystad	
	Henrik Olsen	
	Tor Gunnar Nystad	John Kappfjell
	Henrik Olsen	
7	Viktor Inge Paulsen	
	Henrik Olsen	
	Viktor Inge Paulsen	Vibeke Larsen
	Henrik Olsen	

VI Sametingets vedtak

Nye saker 1 - 7 sendes Sametingsrådet for oppfølging.

Behandlingen av saken ble avsluttet 10.10.14 kl.11.45

Ašši/Sak SP | 026/14

Sametingsrådets beretning om virksomheten iht. forretningsorden § 20

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-

14/5133

Saken påbegynt 08.10.14 kl 10.30

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel

II Forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget tar Sametingsrådets beretning om virksomheten i perioden til orientering.

1 Innledning

Denne beretningen omhandler perioden fra 13.05.14 til 19.09.14 og er knyttet opp til Sametingets budsjett for 2014. I beretningen rapporteres det på mål og strategier omtalt i budsjettet, samt andre arbeidsoppgaver.

Sametingsrådet har i denne perioden avholdt to fysiske møter og flere telefonmøter og har behandlet 289 saker.

Som det framgår av oversikten på www.sametinget.no/kalender har rådet i tillegg deltatt på flere møter og representasjoner.

2 Språk

Hovedmål

Flere språkbrukere og økt bruk av språket.

2. 1 Ansvar og rammebetingelser for samisk språk

Offentlig utredning om samisk språk

Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner nedsatte 19.09.14 et offentlig utvalg som skal gå gjennom gjeldende ordninger, tiltak og regelverk for de samiske språkene i Norge. Prosessen med å nedsette dette utvalget tok Sametinget initiativ til ovenfor departementet allerede i november

2013. Siden mai 2014 har Sametinget og Kommunal- og moderniseringsdepartementet konsultert om mandat og sammensetning av utvalget.

Den kommende kommunereformen skaper stor usikkerhet for kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk. Derfor skal dette utvalget også vurdere aktuelle løsninger som ivaretar de samiske brukerne ved en eventuell kommunesammenslåing, slik at tilbudet ikke blir dårligere enn i dag.

Sametingsrådet har også i lang tid sett behovet for at det opprettes en ombudsfunksjon for de samiske språkene. En vurdering av dette er med som en del av mandatet. Det knyttes store forventninger til at rapporten som skal være ferdig i februar 2016 foreslår endringer og ordninger som blant annet sikrer den enkeltes rett til å kunne bruke samisk språk i hverdagen. Utvalgets mandat og sammensetning finnes på Sametingets hjemmeside.

Språkpakten

I juni 2014 sendte Norge sin 6. rapport til Europarådet om statusen for de samiske språkene i henhold til den Europeiske pakt for minoritets- eller regionsspråk (språkpakten).

Sametingsrådet valgte for første gang å sende skyggerapport til Europarådet, da det etter Sametingets syn er en del uklarheter om statusen til lule- og sørsamisk språk i språkpakten. Slik vi leser språkpakten og Norges rapportering, har ikke lule- og sørsamisk samme status som nordsamisk. Østsamisk er ikke nevnt i det hele tatt, noe som Sametinget også har tatt opp i skyggerapporten. Sametinget kom også med en tilrådning om at kvensk burde bli omtalt i språkpakten. Sametingsrådet så det også som hensiktsmessig å gi Sametingets syn til Europarådets tidligere anbefalinger til Norge og oppfølgingen av disse. Skyggerapporten ble sendt til Europarådet 1. juli 2014 og er tilgjengelig i sametingets postjournal.

2. 2 Språkbrukere

Nordisk samisk språksamarbeid

I 2013 ble Sámi giellagáldu etablert som et felles nordisk prosjekt i regi av Samisk parlamentarisk råd. Hovedoppgavene i prosjektperioden var blant annet felles språkutvikling, terminologiarbeid og normering av samisk språk. Det nordiske samarbeidsprosjekt ble avsluttet i juni 2014. For Sametingsrådet er nordisk samarbeid viktig i sikringen av en felles plattform for samisk språk, slik at termene kan brukes på tvers av landegrensene. Målet er at termutvikling, kvalitetssikring og normering skjer gjennom nordisk samarbeid, der det er både faglig og språklig kompetanse.

Styret for Samisk Parlamentarisk Råd (SPRs) vedtok i Kiruna 21.08.14 å forlenge mandatperioden for språkseksjonene i Sámi giellagáldu til slutten av 2014 slik at nordisk samisk språksamarbeid ikke stopper opp. Målet er å forlenge det nordisk samiske språksamarbeidsprosjektet og å oppnå fast drift av Sámi giellagáldu.

Utfordringene i forhold til det nordisk samiske språksamarbeidet blir fremmet som en egen sak på møtet mellom sameministrene og sametingspresidentene 21.11.14 i Helsingfors.

Samiske stedsnavn

Sametinget har kommet med tilrådninger i forhold til skrivemåte på offisielle vei- og områdeadresser i Karasjok og Målselv kommuner. I tillegg har Sametinget kommet med tilrådninger for både naturnavn og bygdenavn i Kåfjord kommune. Sametinget har startet nye navnesaker i Alta kommune som omfatter navn som er samlet inn ved stedsnavnprosjekter i Alta kommune. Sametinget har gitt råd til blant annet de som jobber med saker som omhandler samiske stedsnavn angående skrivemåten av samiske stedsnavn og hvilken betydning de har. Interessen for flere samiske stedsnavn på kart og skilt vitner om en positiv utvikling.

2. 3. Bruken av samiske språk

Språkkampanjen

I forbindelse med Språkkampanjen ”Snakk samisk te`mæ” lanserte Sametinget i august en lomme parlør. Hensikten med parløren er at den skal være en artig måte å bli kjent med samisk språk i hverdagen. Parløren er på nordsamisk, lulesamisk, sørsamisk og norsk. Den er spesielt rettet mot ungdom, og inneholder ord og fraser både til bruk i hjemmet og sammen med venner. Målgruppene er de som allerede snakker ett eller flere samiske språk og de som ønsker å lære samisk. Responsen har vært overveldende, og Sametinget har mottatt ett stort antall bestillinger.

Som ett ledd i å få økt oppmerksomhet om kampanjen har språkambassadørene vært svært aktive på kampanjens facebookside og kommet godt i gang med kampanjens blogg. Det er igangsatt konkurranser på facebookside og ungdom inviteres til å sende inn bidrag til kampanjens blogg. Statistikken viser at aktiviteten på facebookside øker betraktelig når ambassadørene aktivt deler informasjon og igangsetter konkurranser på siden.

Det ble avholdt workshop for språkambassadørene 04.-05.09.14 hvor målet var å utarbeide filmsnutter der ambassadørene oppfordrer til å delta i kampanjen. Filmsnuttene vil bli tilgjengelige på kampanjens facebookside i løpet av høsten.

Sametinget ser at det fortsatt er stor interesse for kampanjen, og er tilfreds at mange støtter opp om kampanjen og oppfordrer til bruk av samisk språk.

Forvaltningsområdet for samisk språk og samiske språksentre

I perioden har presidenten hatt årlig oppfølgingsmøte med Nord-Trøndelag fylkeskommune. Presidenten har også hatt møte med Hattfjelldal kommune og drøftet teamene språkforvaltningsområde, sørsamisk kompetansebibliotek og sameskolen. Hattfjelldal kommunestyre skal i løpet av høsten 2014 ta stilling til om de skal søke om å bli innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk.

Presidenten har også hatt møte med Kvænangen kommune og Kvænangen sameforening om opprettelse av samisk språksenter i kommunen. Samtidig orienterte presidenten om hva det innebærer å være en del av forvaltningsområdet for samisk språk. Kvænangen sameforening tok initiativ til dette møtet.

Porsanger kommune ba om møte med presidenten for å forklare kommunens økonomiske situasjon etter at Sametinget var nødt til å trekke en del av utviklingstilskuddet for 2013. Presidenten har tatt informasjonen fra møtet til etterretning.

Presidenten deltok på 10-års jubileet til Duhkoratta! som er et tilbud som Isak Saba guovddáš har for barn og unge. Dette tiltaket har vært meget vellykket, hvor både barn og voksne deltar. Det eneste kravet er at alle skal snakke samisk. Presidenten overrakte en gave til den eneste deltakeren som har deltatt i aktiviteten helt siden oppstarten.

Alta samisk språksenter har fått både aktivitetstilskudd og tilskudd til mange språkprosjekter fra Sametinget. Presidenten har hatt møte med språksenteret for å snakke om enkelte av prosjektene samt fått orientering om hvordan språksenteret driver virksomheten sin.

Språkprosjekter

Søknadsfrist for tilskudd til språkprosjekt var 01.03.14 og det kom inn 80 søknader for 18,7 millioner kroner. Det ble tildelt tilsammen kr 7 953 500 fordelt på 48 prosjekter.

En trend i 2014 er at mange søker om midler til utvikling av applikasjoner til smarttelefoner og nettbrett. Utvikling av ulike applikasjoner til smarttelefoner har eksplodert de siste årene, og det er derfor viktig at det også settes fokus på samiskspråklige applikasjoner. Samiskspråklige verktøy anses å ha stor nytte i språkopplæring, særlig i arbeidet med å nå ungdom.

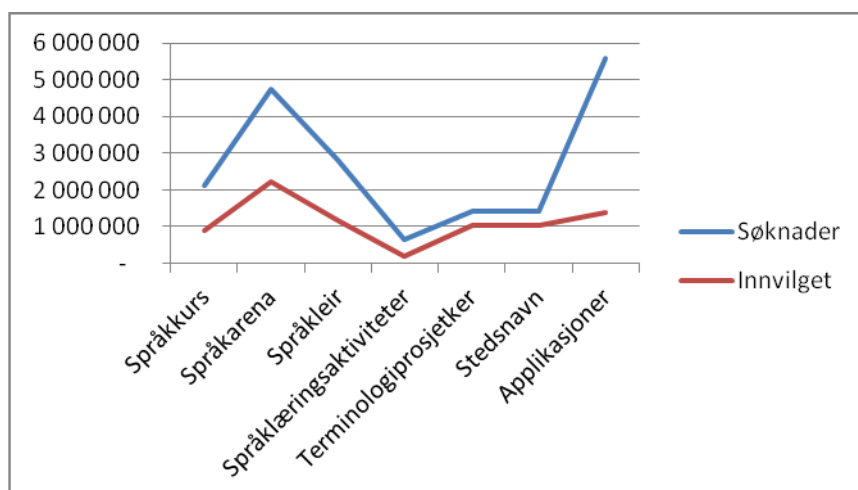
Applikasjoner er i stor grad tilgjengelige for både barn, ungdom og voksne og kan være både en god støtte for de som holder på å lære samisk, og gir samtidig de som har samisk som hjemmespråk et samiskspråklig alternativ.

Årets søkermasse viser også at det er stort fokus på tiltak for å styrke samisk språk både i bygder og større byer. Det er særlig gledelig å se at byer som Oslo, Tromsø og Alta i stor grad satser på samisk språk. Det anses som positivt at mange flere får mulighet til å lære seg samisk språk gjennom voksenopplæring og studiepoenggivende kurs.

I tillegg til søknader om utvikling av applikasjoner og språkkurs, søkes det også om støtte til språkleir og språkarenaer. Språkarenaer er viktige under språkopplæringen og gir den enkelte mulighet til å bruke språket utenfor opplæringen. Språkleir for barn og unge har lenge vist seg å være både populært og nyttig. På denne måten får barn og unge komme sammen og gjennom sosiale aktiviteter og lek både lære og bruke språket. 32 søknader ble avslått.

Språkprosjektmidlene for 2014 er fordelt slik:

Språkarena:	2 313 000
Språkleir:	1 174 000
Språklæringsaktiviteter:	150 000
Terminologi:	1 045 000
Stedsnavn:	1 021 500
Applikasjoner:	1 370 000
Språkkurs for voksne	880 000
	7 953 500

3 Kultur

Hovedmål

Et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av god kvalitet som er tilgjengelig for alle.

Samisk forfatterprosjekt

Sametinget har igangsatt et forfatterprosjekt i egen regi. Målet med prosjektet er å rekruttere unge, blivende forfattere til å skrive på samisk. Prosjektet skal bidra til at yngre forfattere får en reell mulighet til manusutvikling gjennom veiledning, kompetanseutvikling og nettverkssamlinger. Prosjektperioden er på to år, med jevnlig nettverksmøter, skriveworkshops og veiledning fra erfarne fagfolk. Prosjektet hadde kick-off under årets Riddu Riđđu-festival, der Sametinget informerte om prosjektet til interesserte. Sametinget har inngått et samarbeid med Samisk kunstnerråd (SDR) om gjennomføring og administrering av prosjektet. Det skal ansettes en prosjektleder som skal jobbe med prosjektet vel i havn. Oppstart av prosjektet er første halvår 2015.

3. 1 Gode rammevilkår for samiske kunstnere

Sametinget arrangerte sin andre kunstnerkonferanse 16.-17.09.14 i Kautokeino. Tema for årets konferanse var joik, visuell kunst og film. Konferansen ble åpnet av sametingsrådet, som hadde fokus på rettigheter i forbindelse med samisk kunst og joik i sitt innlegg. Sametingets kunstnerkonferanser har stor og bred oppslutning, og gir Sametinget gode innspill i forhold til det videre arbeidet med kunstopolitikken.

3. 2 Samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur

Sametinget deltok i juni på generalforsamlingen til Beivváš Sámi Našunálateahter, med ordinære årsmøtesaker på agendaen.

Sametingsrådet hadde møte 22.08.14 i Oslo med statssekretær i Kulturdepartementet Bjørgulv Vinje Borgundvaag. Hovedtema på møtet var Saemien Sijte og nytt teaterbygg til Beivváš Sámi Našunálateahter. Sametingsrådet ønsket en diskusjon om strategier for utvikling av disse institusjonene, og uttrykte tydelige forventninger om bevilgninger til disse byggeprosessene over statsbudsjettet i 2015. Statssekretæren signaliserte at det ønskes at en ser på mulighetene for nedskalering av planene for Saemien Sijte, og kunne ellers ikke gi noen lovnader for statsbudsjettet 2015.

Sametingsrådet har sammen med ledelsen i Saemien Sijte hatt møter med ulike partigrupper på Stortinget om utbyggingen.

Sametingsrådet har i perioden hatt møte med Samisk hus på Senja, samt med Tromsø kommune om etablering av samisk møteplass i Tromsø. Rådet har også hatt møte med Juoigiid Searvi og Samisk komponistforening om framtidig arbeidet for utvikling av samisk joik- og musikkliv.

Beivvas Sámi Našunálateahter - samiskspråklig skuespillerutdanning

Sametingsrådet har etter fellesinitiativet fra Høgskolen i Nord-Trøndelag og Det Samiske Nasjonalteatret Beivváš gjort vedtak i sak SR 83/14 om behovet for samiskspråklig skuespillerutdanning. Prosjektet skal gå over tre år for å bote på den prekære mangel på skuespillere som behersker samisk som arbeidsspråk.

Sametingsrådet ga sin tilslutning til initiativet, og til planene om å etablere en samiskspråklig skuespillerutdanning etter modell av den desentraliserte utdanningsmodellen som er etablert mellom Det norske teater og Høgskolen i Nord-Trøndelag. Sametingsrådet mener dette vil være med på å styrke Beivváš og andre teatre, og at det vil ha betydning for samiske filmproduksjoner ved at det utdannes flere samisktalende skuespillere.

Sametinget har ikke de nødvendige økonomiske rammer til dekning av kostnadene til gjennomføring av samiskspråklig skuespillerutdanning. Det forutsetter derfor at det etableres en nasjonal finansieringsordning.

Museum

Sametinget deltok på Det nasjonale museumsrådet i Bergen 10.-12.09.14 i regi av Norges museumsforbund med et innlegg om etiske problemstillinger i forbindelse med Bååstede – tilbakeføring av samisk kulturarv. Årsmøtet i Norges museumsforbund uttalte bl.a. at:

”Museene i Norge er blitt faglig og administrativt styrket gjennom museumsreformen. De er blitt sterkere sammen, men omorganiseringen og profesjonaliseringen har medført nye utfordringer som museene trenger midler for å løse. Disse knytter seg blant annet til forsvarlig forvaltning av de kulturhistoriske bygningene, behov for gode magasinlokaler for å sikre god forvaltning av samlingene, og egnede utstillingslokaler. Særlig har de samiske museene store utfordringer knyttet til økonomiske rammevilkår og infrastruktur.”

RiddoDuottarMuseat

Sametinget fikk utarbeidet rapporten ”RiddoDuottarMuseat. Organisasjon for utvikling” av en ekstern konsulent. Det ble gjennomført en intervjurunde med påfølgende innspillsmøte der eierne, stiftelsen RiddoDuottarMuseat og museumsforeninga Sámiid Vuorká-Dávvirat/SVD fikk kommentere og foreslå endringer til rapporten. Rapporten konkluderer med noen anbefalinger:

1. RiddoDuottarMuseat endrer organisasjon ved å:
 - a. Opprette et Råd i stiftelsen med deltakere fra museumseierne og Sametinget
 - b. Starte utredning av overgang til aksjeselskap eller samvirkeselskap med museumseierne og Sametinget som aksjonærer eller andelseiere.
 - c. Utvide styret i samsvar med antallet avdelinger
2. Styrke museenes lokale tilknytning ved å:
 - a. Opprettholde de lokale museenes navn
 - b. Legge til rette for museene som lokal kulturarena
 - c. Stimulere lokal eierfølelse til eget museum og kulturarv
 - d. Åpenhet om museets arbeid i styre og samfunn
3. Å sørge for velfungerende styringsorgan gjennom forestående nyvalg ved å:
 - a. Bygge styringsorgan for den lokale eierforvaltningen av museene som står i forhold til utvidet oppgave innenfor RDM.
 - b. Bygge styringsorgan på kort og lang sikt for RDM som ivaretar nødvendig omstilling, eierkontakt og ny tillit både innad som ansvarlig arbeidsgiver og utad som museum.
 - c. Pålegge styrene å søke fellesskap og arbeidsro i stedet for strid, og å bruke valgenes handlingsrom til å sikre dette etter behov.

Som en oppfølging av dette ble det på eiermøte i juni enighet om at det er ønske om å utvide styret til 7 medlemmer, slik at alle eierne er representerte. Det er det nye styret som får i oppgave å sette i gang de skisserte anbefalingene.

Følgende personer er oppnevnt som styremedlemmer til driftsstiftelsen RiddoDuottarMuseat:

Martin Rimpi som styreleder med vara Britt Kramvig, oppnevnt av Sametinget
Ragnhild Vassvik med vara Ingar Eira, oppnevnt av Sametinget

Johan Eliassen med vara Jan Edvard Nilsen, oppnevnt av stiftelsen Kokelv sjøsamiske museum
Ellen J.S. Eira med Mikkel Ailo Gaup, oppnevnt av Kautokeino kommune
Arvid Petterson med vara Irene Persen, oppnevnt av Porsanger kommune
Gry Fors med vara Inger Ann Simonsen, oppnevnt av de ansatte i RiddoDuottarMuseat

Senter for samisk samtidskunst

Sametingsrådet har i perioden bidratt til åpning av nye lokaler for Senter for samisk samtidskunst, Samisk kunstneråds årsmøte og utstillingen Čáppatvuotta ja duohtavuotta - Beauty and Truth.

Kirkeliv

I forbindelse med biskop Per Oskar Kjølaas sin avgang som biskop i Nord-Hålogaland bispedømme deltok Sametingsrådet i avskjedsgudstjenesten og med hilsning i påfølgende arrangement. Her framhevet Sametingsrådet Kjølaas sitt arbeid for å styrke samenes stilling innen den norske kirke, og hans arbeid med oversettelse av bibelen og religiøse tekster.

Sametingsrådet deltok 03.08.14 i avskjedsgudstjenesten til Bierna Leine Bientie, den første presten i sørsamisk område, og med hilsen i påfølgende kirkekaffe.

Sametingsrådet har i perioden hatt møte med ledelsen i Samisk kirkeråd. Her ble bl.a. arbeid med sørsamisk bibeloversettelse diskutert.

3. 3 Samisk idrett

Ved fordelingen av overskuddet til Norsk Tipping AS for spilleåret 2013, til idrettsformål i 2014, har Kulturdepartementet avsatt kr. 750 000 til samisk idrett. Tilskuddet er tildelt Sametinget, og Sametingsrådet har i juni 2014 foretatt den videre tildelingen av tilskuddet. Rådet har tildelt spillemidlene for 2014 i sin helhet til Sámiid valástallanlihttu-Norga/Samenes idrettsforbund-Norge (SVL-N).

Sametingsrådet er opptatt av at organiseringen og aktiviteten innen samisk fotball skal fungere. Etter at aktiviteten innenfor Sámi spábbačiekčanlihttu/Samisk fotballforbund (SSL) stoppet opp har det vært en lengre periode der det ikke har vært organisert aktiviteter innenfor samisk fotball. I den forbindelse har Sametingsrådet i løpet av første halvår i 2014 hatt dialog med initiativtakerne til opprettelsen av FA Sápmi, og hadde den 20.05.14 et møte med representanter fra styret i FA Sápmi. På dette møtet la FA Sápmi frem sine visjoner og behov både på kort og lang sikt. Sametingsrådet har støttet opp om opprettelsen av det nye forbundet, og også støttet FA Sápmis deltakelse i Conifa World Cup som ble arrangert i Østersund i juni 2014.

Sametingsrådet har i perioden hatt møte med SVL-N og Duottar Hearggit.

3. 4 Samiske medier

Sametinget har gitt høringssvar til Kulturdepartementet om NRK-plakaten. Bakgrunnen for høringen er den kommende stortingsmeldingen om NRK som blant annet skal omfatte NRKs finansiering, mandat, samt grenseflatene mot kommersielle aktører. NRK-plakaten inneholder de overordnede krav og forventninger staten har til NRKs allmennkringkastingstilbud og NRKs samfunnsoppdrag. Kulturdepartementet ba om innspill både til plakaten form og innhold.

Sametinget la spesielt vekt på plakaten innhold i sitt høringssvar. NRK sitt allmennkringkastingsoppdrag og samfunnsoppdrag berører det samiske folk, det samiske samfunn og samiske interesser på lik linje med det norske folk. Sametinget la vekt på de prinsipielle rettighetene og kravene det samiske folk har når det gjelder et fullverdig medietilbud.

4 Kunnskap

Hovedmål

Den samiske befolkningen har kunnskap, kompetanse og ferdigheter som kreves for å verne om og utvikle samiske samfunn, og for å delta aktivt i det samiske, nasjonale og internasjonale samfunnet.

4. 1 Barnehage

Evaluering av Sametingets søkerbaserte tilskudd til barnehager

Sametinget vil i løpet av 2014 evaluere den søkerbaserte tilskuddsordningen for barnehager. Nordlandsforskning i samarbeid med Norut Alta har fått i oppdraget å gjennomføre evalueringen. Prosjektet gjennomføres i perioden august til desember 2014.

Evalueringen vil blant annet se på:

- tilskuddsmottakers bruk av tilskuddet fra Sametinget
- hvordan tilskuddsmottaker ser at tilskuddet bør utformes i fremtiden slik at ordningen er mer
- tilpasset barnehagens behov
- Sametingets forvaltning av ordningen

Evalueringen omfatter tilskuddstilsagn fra perioden fra 2011-2013. Evalueringen vil ta for seg Sametingets forvaltning av tilskuddsordningen og vise hvordan tilskuddene brukes ute i barnehagene. Rapporten vil gi Sametinget et kunnskapsgrunnlag om ordningen, og danne et grunnlag for forslag til endringer for å oppnå en bedre og mer målrettet utnyttelse av tilskuddet. Dette for å oppnå et mer kvalitativt godt samisk barnehage tilbud for alle barn.

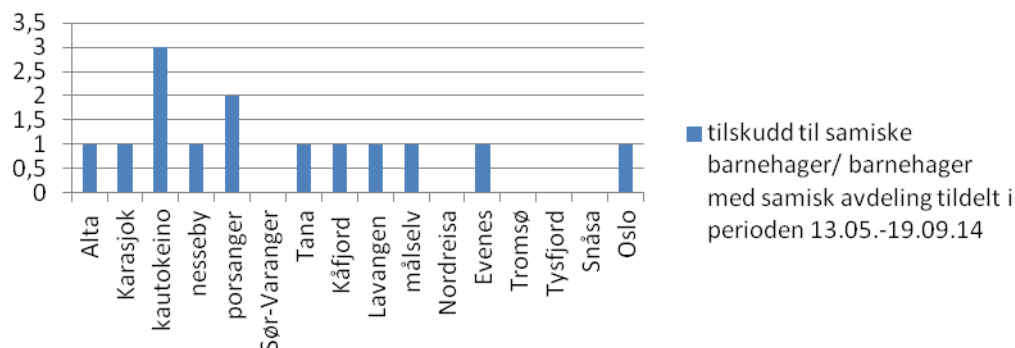
Oversikt over materiell til barnehager

Sametinget har i lengre tid sett behov for en oversikt over pedagogisk materiell, leker og læringsressurser til bruk i barnehager. Alt av læremidler og materiell som finnes i Sametingets læremiddelsentral er registrert i læremiddelportalen Ovttas | Aktan | Aktesne. Materiell til bruk i barnehager er på denne portalen kategorisert og merket som egnet for barnehager, mens læremidler for skoler naturlig nok er kategorisert etter fag. Oversikten i portalen gir således barnehageansatte et bilde over hva som finnes av materiell til bruk i barnehager. Sametinget er nå i gang med arbeidet med å kategorisere materiell egnet for barnehager etter fagområder i Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Sametinget skal i samarbeid med redaksjonen i Ovttas | Aktan | Aktesne legge inn denne kategoriseringen i læremiddelportalen. Denne systematiseringen og kategoriseringen av materiell til barnehager vil gi et bilde over hva som finnes av læringsmateriell for barnehager og danne et utgangspunkt for hvilke prioriteringer det er behov for i fremtiden.

Tilskudd til barnehager

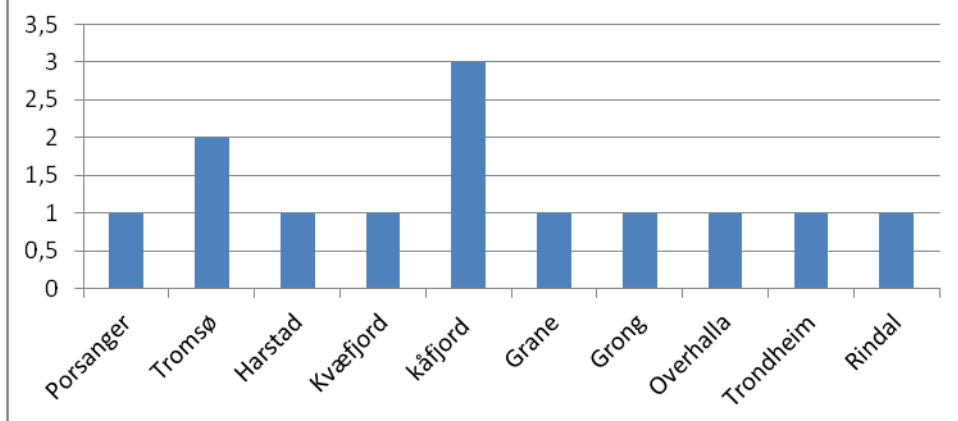
I denne perioden er det gitt tilskudd til 15 samiske barnehager/ barnehager med samisk avdeling. Det er blant annet gitt tilskudd til Beazedievá mánáidgárdi i Kautokeino kommune, Ájanas mánáidgárdi i Porsanger kommune og Márkománák samisk barnehage i Evenes kommune.

tilskudd til samiske barnehager/ barnehager med samisk avdeling tildelt i perioden 13.05.-19.09.14

13 barnehager har fått tildelt støtte over ordningen Tilskudd til barnehager med tilbud om samisk språkopplæring. Det er blant annet gitt tilskudd til nordsamisk språkopplæring i Bukkespranget barnehage i Tromsø kommune og tilskudd til lulesamisk språkopplæring til Holtet barnehage i Harstad kommune.

Tilskudd til samisk språkopplæring tildelt i perioden 13.05.-19.09.14

Det er tildelt prosjektmidler til 9 prosjekter på til sammen kr 843 000,-. Av disse er det blant annet tre barnehager i Kåfjord kommune som hver har fått støtte til prosjektet “Luonddu bálggis- Natursti”. Árran mánjárgárdde fikk støtte til prosjektet “maritimt miljø”. 7 prosjektsøknader ble avslått. Til grunn for disse avslagene er at dette var prosjekter som ikke kom inn under ordningens prioriteringer.

Det er videre gitt tilskudd over ordningen pedagogisk materiell, leker og læringsressurser til 3 prosjekter, på til sammen kr 1 289 000,-. Blant annet har Davvi Girji fått støtte til prosjektet “Sámi fáttáid ávnnaspáhkka”. 5 prosjektsøknader ble avslått med bakgrunn i at søknadene blant annet falt utenfor ordningens prioriteringer.

Barnehageseminar

I mai arrangerte Sametinget sørsamisk barnehageseminar. Dette i samarbeid med fylkesmennene i Nordland, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag. Seminaret ble arrangert i Levanger, på Høyskolen i Nord-Trøndelag. Tema for disse dagene var kultursensitivitet og språkrøkt i barnehagen. Sametingets språkkampanje "Snakk samisk te mæ" ble også presentert på seminaret av språkambassadørene fra sørsamisk område. Seminarets målgruppe var ansatte i barnehager i sørsamisk område. Seminaret samlet omlag 30 deltakere.

Sametinget er i gang med planleggingen av neste barnehageseminar, som arrangeres 12.-13.11.14 i Alta. Tema på det seminaret vil være samisk språk og digitale læringsressurser.

Samarbeid med Fylkesmennene - Region Nord

Sametinget har i perioden hatt samarbeidsmøte med fylkesmennene i Nordland, Troms og Finnmark. Dette er faste møter som arrangeres to til tre ganger i året. Gjennomgangstema er aktuelle saker i barnehagesektoren og det samiske perspektivet i dette arbeidet. Et tema på nevnte møte var språkmotiveringsseminarene som Sametinget og fylkesmennene samarbeider om.

Den nasjonale vennskapsdagen

Sametingsrådet besøkte Badjemánát beaveruoktu i Karasjok i forbindelse med den nasjonale vennskapsdagen. I barnehagen var temaet vennskap.

4. 2 Grunnopplæring

Læringsressurser/læremiddelutvikling

Sametinget har i 2014 avsatt kr 17 625 000 i tilskudd til utvikling av trykte- og digitale læringsressurser for grunnopplæring og særskilt tilrettelagt opplæring på nord-, lule- og sørsamisk. Sametingsrådet mottok 40 læremiddelsøknader, hvor det ble søkt om støtte for til sammen kr 67 094 446. Av årets søknadsmasse ble 7 prosjekter innvilget tilskudd. Sametingsrådet har måttet prioritere strengt innenfor Sametingets egne prioriteringer, og valgte å prioritere samisk som andre språk. Dette fordi samisk som andrespråk er det faget hvor læreplanen er mest endret etter læreplan revideringen fra 2012 og 2013, og er dermed det faget hvor behovet for nye læremidler er størst. Det har også vært en større prosentvis nedgang i antallet elever som har samisk som andrespråk etter innføringen av Kunnskapsløftet.

Tre av de syv innvilgede prosjektene er spesialpedagogiske læremidler, de øvrige er ordinære læremidler for grunnopplæringen. De ordinære innvilgede prosjekter er heldekkende læreverk for nivåene 1b-3b i nord- og lulesamisk og heldekkende læreverk for nivåene 4-6 i sørsamisk. I tillegg ble det i nordsamisk innvilget støtte til samisk 3 for ungdomstrinnet, dette for å komplettere læreverket i samisk 3 for ungdomstrinnet/samisk 4 på vg3.

Sørsamisk læremiddel- og terminologiutvikling

For å bidra til at det sørsamiske kompetansemiljøet som ble etablert og utviklet gjennom Elgå-prosjektet ivaretas og sikres rammevilkår for fremtidig drift og utvikling, inngikk Sametingsrådet avtale i 2013 med Engerdal kommune og Sámi allaskuvla for perioden 05.01.13 - 31.12.15. Avtalen forplikter partene gjensidig til at kompetansemiljøet fortsetter arbeidet med å utvikle relevante sørsamiske læremidler og får drive med sørsamisk terminologiutviklings- og andre prosjekter, slik at sørsamiske elever får et forsterket samisk skoletilbud.

Det avsettes årlig midler fra statsbudsjettet til sørsamisk læremiddel- og terminologiutvikling, disse midlene overføres til Sametinget. Midlene blir deretter overført i sin helhet til Elgå-prosjektet, som i dag er underlagt Samisk høyskole ved Senter for samisk i opplæringa.

Senter for samisk i opplæringa har ferdigstilt læremidler på sørsamisk i år, disse finnes på nettstedet www.ovttas.no. Det er fremdeles en del læremiddel- og terminologiprojekter som er under utvikling

som også vil bli publisert på www.ovttas.no - etterhvert som de blir ferdigstilt. Elgå-prosjektet vil bli evaluert etter endt avtaleperiode.

Tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen

Sametinget har i 2014 avsatt kr 1 000 000 av avsetning til Samefolkets fond til opplæringsprosjekter i grunnskolen. Prosjektene har vært knyttet opp mot temaet tradisjonell samisk nyttiggjøring av naturressurser og overføring av tradisjonell kunnskap. Målet har vært å styrke samisk språk og identitet for elever i grunnskolen. Sametingsrådet har mottatt 5 søknader fra fem ulike skoler, hvor det søkes om støtte på til sammen kr 1 121 900. Søknadene er under behandling.

Styret og styrevedtekter for Samisk videregående skole

Sametingsrådet ba Kunnskapsdepartementet i vår (13.05.14) om å starte prosessen med utnevning av nytt styre for Statens samiske videregående skoler, i Karasjok og i Kautokeino. Sametingsrådet er oppmerksom på at det nåværende styret har fungert. Etter skoleinstruksen skal styret velges hvert fjerde år, det nåværende styret ble første gang valgt i 1999.

Sametinget fulgte opp denne saken i møte med Kunnskapsdepartementet i august i år. I den forbindelse ba Sametinget også om å få utnevne og ikke foreslå medlemmer til styret for den videregående skolen, slik den nåværende instruksjonen pålegger. Kunnskapsdepartementet viste ikke vilje til å endre instruksjonen etter Sametingets ønske.

På bakgrunn av dette har sametingsrådet bedt om konsultasjoner med Kunnskapsdepartementet om denne saken. Det er prinsipielt viktig at Sametinget har utnevningsmyndighet og ikke bare forslagsrett til de styrene som forvalter viktige saker som berører samene.

Strukturen for den videregående skolen i Troms

02.05.14 leverte Sametinget en høringsuttalelse til Troms fylkeskommunes strukturendring for den videregående skolen. Sametingsrådet var i møte med fylkesråd Kåre Sollid i Troms fylkeskommune.

På møtet kom det fram at Troms fylkeskommune slutter seg til arbeidsgruppens forslag om strukturendring. Sametingsrådet mener at dette forslaget ikke vil ivareta det samiskrelaterte skoletilbudet godt nok og dette ble påpekt i høringen. Rådet er blant annet ikke fornøyd med at Kunst og Design nedlegges i den videregående skolen i Nord Troms siden den videregående skolen i Nord Troms ble en samisk ressurskole ved forrige strukturendring i Troms fylke. Sametingsrådet vil følge opp denne saken.

Sametingets konkurranse "beste plakat om mobbearbeid":

Det er andre året på rad Sametinget deltar i den nasjonale kampanjen «Manifest mot mobbing» som er et initiativ for godt oppvekst- og læringsmiljø for alle barn og unge, og skal bidra til at mobbing settes på den nasjonale agendaen. Det viktigste arbeidet mot mobbing er det som skjer lokalt hver dag i den enkeltes kommune. Årets manifestkampanje med tema Voksne skaper vennskap – på nett ble markert med nasjonal åpningsdag i Oslo 1.september.

Som følge av dette har sametingsrådet og Sametingets ungdomspolitiske utvalg igangsatt en konkurranse for skoler og skoleklasser hvor de oppfordres til å lage en plakat om antimobbearbeid. For sametingsrådet er det viktig å arrangere egne aktiviteter på skoler med samiske elever. Vinneren av premien på 10.000 kroner går til den skoleklassen som innen 24.10.14 lager den mest inspirerende plakaten om emnet, og som inneholder både tekst og inspirerende bilde/kunst.

Vinnerplakaten vil bli brukt i Sametingets arbeid mot mobbing nasjonalt og lokalt.

Møte med Djupedalutvalget

Sametingspresidenten har hatt møte med Djupedalutvalget 14.05.14, på Diehtosiida i Kautokeino. Tema for møtet var elevenes psykososiale miljø og digital mobbing. Sametingsrådet arbeider med å utarbeide et innspill bestående av utfordringer i forhold til mobbing i en samisk skolehverdag, og forslag på hvordan forebygge og hindre mobbing. Djupedalutvalget inviterte også til åpen debatt på Litteraturhuset i Oslo torsdag 18.09.14, der Sametinget deltok. Djupedalutvalget leverer sin innstilling våren 2015.

Jubileum sameskolen i Troms og Troms reindriftssamers fylkeslag
Sametingsrådet deltok med innlegg på jubileum sameskolen og Troms reinsdriftssamers fylkeslags jubileum den 22.08.14.

4. 3 Høyere utdanning og forskning

Sametingsmelding om høyere utdanning og forskning

Sametingsrådet har i forbindelse med sametingsmelding om høyere utdanning og forskning, avholdt en oppstartskonferanse i Kautokeino 09.-10.09.14. Målet med konferansen var å få innspill til meldingsarbeidet, spesielt fra utdannings og forskningsinstitusjonene som i dag har tilbud om samisk høyere utdanning og som driver samisk forskning. Sametingsrådet planlegger å legge en redegjørelse om høyere utdanning og forskning frem for plenum i desember.

Sámi allaskuvlas søknad om doktorgradsprogram i samisk språk og litteratur

Sámi allaskuvla har søkt om akkreditering for PhD-program i samisk språk og litteratur. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, NOKUT, sin sakskyndige komité er ferdig med sin evaluering av søknaden, og konkluderer med følgende: ”PhD-programmet er faglig eksepsjonelt godt, men Samisk høyskole kan ikke tilfredsstille et krav om minst 15 PhD studenter over 5 år. Derfor kan akkreditering ikke anbefales. Samtidig anbefaler komiteen at et unntak fra de kvantitative kravene gjøres for Samisk høyskole.”

Sametingspresident Aili Keskitalo har i brev av 09.07.14 til Sámi allaskuvla, uttrykt støtte for søknaden og anmoder Kunnskapsdepartementet å følge opp saken i henhold til rundskriv F-08-10 Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning står det følgende: ”Det pågår nå en større utredning om samisk forskning og høyere utdanning, som bl.a skal redegjøre for hvordan samisk høyskole kan videreutvikles. I forbindelse med denne utredningen vil Kunnskapsdepartementet i samråd med Sametinget og Samisk høyskole vurdere om det er behov for å foreta spesialtilpasninger i regelverket for å sikre høyskolen en god videreutvikling”.

Følgegruppa for den nye barnehagelærerutdanningen

Sametinget har en representant i følgegruppa for den nye barnehagelærerutdanningen (FG-BLU). Arbeidet skal pågå i perioden 2013-2017. Følgegruppa har i vår og høst arbeidet med årsrapporten som skal leveres Kunnskapsdepartementet. Det har vært et møte kombinert med studietur til Schåffergården i København den 25.-27.05.14 og et møte 25.-26.08.14 i Oslo. 18.-19.09.14 arrangerte følgegruppen en konferanse for alle utdanningsinstitusjonene i Norge der årsrapporten ble lagt frem. Sametinget holdt et innlegg om det samiske perspektivet i barnehagelærerutdanningen. Hvordan det samiske innholdet i utdanningen skal synliggjøres er et av temaene som følgegruppa skal se på i løpet av neste år.

Samarbeidsorganet for samisk lærerutdanningsregion, SAK 7 - rekruttering

Sametinget har deltatt som observatør på 3 møter i styringsgruppa for SAK 7. Det har vært arbeidet med en evalueringsrapport etter evalueringskonferansen for ”Nasjonal rekrutteringsstrategi for samisk høyere utdanning, 2011 - 2014”, som ble avholdt i april. I tillegg arbeides det med en tiltaksplan for de samarbeidende institusjonene for 2015 – tiltakene skal finansieres av midler som overføres fra 2014 til 2015.

Samarbeid med aktuelle aktører innen forskning

Sametinget har deltatt på årskonferansen for de regionale forskningsfondene 04.-05.06.14. I den forbindelse ble det avholdt et møte med sekretariatslederne for fondsregionene Innlandet, Midt-Norge og Nord-Norge. Hensikten er å komme i dialog med forskningsfondene som har i oppdraget sitt å ivareta samiske forskningsinteresser og – behov.

I perioden har Sametinget avholdt to kontaktmøter med representanter for Forskningsrådets stedlige representant i Finnmark, VRI Finnmark (Virkemidler for regional FoU og innovasjon), og RFF Nord- Norge i Finnmark.

Fagstrategisk organ for samisk høyere utdanning og forskning

I Butenschøn-utvalgets utredning ”Langs lange spor – om samisk forskning og høyere utdanning” fra 2012, ble det blant annet foreslått å opprette et samordningsråd for samisk høyere utdanning og et urfolksnettverk for samisk forskning. Som en oppfølging av dette har Kunnskapsdepartementet i revidert budsjett for 2014 bevilget kr 250 000 for å opprette et fagstrategisk organ for samisk høyere utdanning og forskning under Universitets- og høskolerådet (UHR).

Sametinget har avholdt et møte med Sámi allaskuvla 11.09.14, der opprettelsen av det fagstrategiske rådet ble drøftet. I forbindelse med opprettelsen skal Sametinget også møte Kunnskapsdepartementet og UHR 07.10.14.

Stortingsmelding om struktur i høyere utdanning

I samarbeidsmøte mellom Sametinget og Kunnskapsdepartementet 21.08.14, ba Sametinget om informasjon om den pågående prosessen i forbindelse med strukturmeldingen. I tillegg ba vi om opplysninger om hvordan departementet har tenkt å involvere Sametinget. Etter møtet, den 26.08.14, inviterer Kunnskapsdepartementet til møte mellom departementets politiske ledelse og relevante organisasjoner. Sametinget er invitert sammen med Norges forskningsråd, Universitets- og høskolerådet, Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, Senter for internasjonalisering av utdanning, Forskningsinstituttene Fellesarena, Norsk studentorganisasjon, Stipendiatorganisasjonene i Norge og Samskipnadsrådet. Møtet skal avholdes 13.10.14 og formålet er at departementet orienterer om prosessen og at organisasjonene gis anledning til å gi sine innspill. Sametingsrådet har behandlet invitasjonen og besluttet at Sametinget skal være tilstede. Sametingsrådet vil vurdere videre oppfølging av saken etter møtet.

OECD – ”Skills strategy – Building an effective skills strategy for Norway”

Sametinget har deltatt i prosjektet Skills Strategy, som er et samarbeidsprosjekt mellom flere departementer. 4. september offentliggjorde OECD prosjektets sluttrapport ”OECD Skills Strategy Action Report”, med anbefalinger til hvordan Norge på en mer effektiv og målrettet måte kan utvikle og bruke befolkningens kompetanse.

Link til rapporten:

<http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Internasjonalt/UNESCO/NorwayDiagnosticReportCorrectedVersion.pdf>

Stipend for høyere utdanning

Søknader høst 2014 – søknadene er ikke ferdigbehandlet.

	Antall søknader	Estimert sum
BA sykepleie	11	125 000
Lærerutdanning	31	435 000
Barnehagelærerutdanning	10	150 000
BA reindrift	16	215 000
Kirkelig utdanning	1	15 000
Politi	1	15 000
Nordsamisk	52	562 500
Lulesamisk	3	45 000
Sørsamisk	2	15 000
Utenfor prioriteringene	3	0
	130	1 577 500

Budsjett 2014	2 850 000
Utbetalt stipend våren 2014	1 162 500
Estimert stipend høsten 2014	1 577 500
Estimert ubrukte midler	110 000

Representasjoner

Sámi allaskuvlas 25-års jubileum

Sametingsrådet deltok med hilsningstale ved 25-årsjubileet til Sámi allaskuvla 20.08.14.

Åpning av studieåret ved UiT Norges arktiske universitet, campus Alta

Sametingspresident Aili Keskitalo holdt åpningstalen ved åpningen av studieåret ved UiT Norges arktiske universitets campus Alta, 21.08.14.

Kvalifiserings- og rekrutteringsprogrammet i samisk språk for høyere utdanning - avslutningskonferanse

Sametingsrådet deltok med innlegg på avslutningskonferansen for Kvalifiserings- og rekrutteringsprogrammet i samisk språk for høyere utdanning i Alta 10.-11.06.14. Programmet ble startet etter et initiativ av Sametinget i forbindelse med at Sametinget tok i bruk Samefolkets fond i Sametingets budsjett for 2008. Sámi allaskuvla som har gjennomført programmet skal legge fram sin sluttrapport innen årets slutt.

Seminar om "Sametingens stillning i Sverige och Norge" ved Universitet i Umeå

Sametingsrådet deltok på seminaret med et innlegg med tittelen "Sametinget i Norge 25 år – status quo eller utvikling?".

Møte med Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen

Sametingsrådet møtte kunnskapsministeren i Oslo den 13.06.14. Tema på møtet var behov innenfor feltet læremidler, samisk som andrespråk og refusjonsordningen, samisk fjernundervisning og plenumsvedtaket fra Sametinget hvor det påpekes at det er nødvendig med en revidering av opplæringsloven.

5 Helse og Sosial

Hovedmål

Likeverdige helse- og sosialtjenester til det samiske folk, som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur. Tjenestene skal være tilpasset det samiske folks rettigheter og behov.

5. 1 En likeverdig helse- og sosialtjeneste

Informasjon om folkehelsemelding, Nasjonal helse og sykehusplan og melding om kommunehelsemelding

Regjeringen har i 2014 startet opp arbeid med ny folkehelsemelding, nasjonal helse og sykehusplan og melding om fremtidens primærhelsetjeneste. Sametinget har fra tidligere signalisert at vi ønsker å ta del i dette arbeidet, og Helse- og omsorgsdepartementet inviterte i den forbindelse Sametinget til et informasjonsmøte om de ulike arbeidene i juni 2014.

Folkehelsemelding: I folkehelsemeldingen "God helse - felles ansvar" av 2013 fremgår det at regjeringen skal legge frem en ny folkehelsemelding hvert fjerde år, første gang i 2015. Hensikten er å styrke den politiske og demokratiske forankringen av folkehelsepolitikken, samtidig som den skal bidra til at nasjonal folkehelsepolitikk ses i sammenheng med regionalt og lokalt folkehelsearbeid. Regjeringen ønsker denne gangen spesielt å løfte frem tre innsatsområdene: psykisk helse i folkehelsearbeidet, aktive eldre og helsevennlige valg. I tillegg vil forebyggende arbeid mot barn og unge være prioritert. Arbeidet vil blant annet bygge på to rapporter: Samfunnsutvikling for god folkehelse - Rapport om status og råd for videreutvikling av folkehelsearbeidet i Norge, og Folkehelse rapporten 2014.

Folkehelsemeldingen legges frem for Stortinget våren 2015

Nasjonal helse og sykehusplan

Stortingsmeldingen skal skissere prinsipper og kriterier for ulike typer sykehus og framtidig sykehusstruktur, med mål å vedta nasjonale prinsipper for sykehusstruktur og hvilke typer sykehus og andre virksomheter spesialisthelsetjenesten skal inneha. Planen skal inneholde forslag til tiltak for å sikre tilstrekkelig personell, riktig kompetanse og arbeidsdeling i framtidens spesialisthelsetjeneste. Nasjonal helse- og sykehusplan følgende foreløpige målene:

- Gi konkret innhold til begrepet "pasientens helsetjeneste"
- Norsk spesialisthelsetjeneste skal styres mer på kvalitet, og pasientopplevd kvalitet skal vurderes på lik linje med medisinsk kvalitet.
- Riktig kompetanse i riktig antall – på riktig sted og med riktige oppgaver.
- Overordnede politiske beslutninger for spesialisthelsetjenesten skal treffes i Stortinget.
- Sikre tilstrekkelig kapasitet med fornuftig struktur.
- Sikre et sammenhengende system for akutte tjenester i og utenfor sykehus som gir tilstrekkelig trygghet og kvalitet i hele landet.

Helse- og omsorgsdepartementet har i denne forbindelse besøkt de regionale helseforetakene, helseforetak og et representativt utvalg sykehus og andre virksomheter i spesialisthelsetjenesten. Deriblant Samisk nasjonalt kompetansesenter for psykisk helse og rus (SANKS) I etterkant av besøkene har departementet laget en beskrivelse av de ulike regionale og lokale helseforetak. Meldingen legges frem for Stortinget høsten 2015

Melding om fremtidens primærhelsetjeneste

I meldingen ønsker regjeringen å se den kommunale helsetjenesten i en større sammenheng, hvor pasienter har større innflytelse både på egen behandling, og hvordan tjenesten utvikles. Man ønsker flere fagmiljøer samlet under samme tak og systematisk arbeid for å gi helhetlige tjenester til helhetlige

mennesker. Det er behov for mer tverrfaglige helsetjenester i kommunene, og det legges til rette for nye roller og samarbeidsformer, som for eksempel teambaserte tjenester slik at helsetjenestene i kommunen blir robuste, koordinerte og helhetlige. De viktigste temaene i den nye stortingsmeldingen om primærhelsetjenesten blir nødvendig kompetanse i kommunen, bedresamhandling og bruk av ressurser, og ivaretagelse av mestring og forebygging.

Helsetilbudet til barn og unge vil være et sentralt tema. I forbindelse med meldingen vil regjeringen utarbeide en egen ungdomshelsestrategi tar for seg hele spekteret av utfordringer knyttet til ungdomshelse, også seksuell helse. Gjennomgang av primærhelsetjenesten vil også sees i forhold til at stadig sykere pasienter vil være i kommunene, behovet for forebygging og rehabilitering og den nye kommunereformen. Meldingen planlegges framlagt vår - 2015

Seminar om psykisk helse og selvmordsforebygging i Circumpolare områder.

Sametingsrådet har deltatt med innlegg på seminar - Kunnskap og erfaring om fremming av folkehelse og forebygging av selvmord i circumpolare samfunn, arrangert av Helse og omsorgsdepartementet/ Utenriksdepartementet i samarbeid med Norsk institutt for folkehelse. Seminaret ble arrangert i forbindelse med forskningsmidler tildelt fra forskningsmidler fra 'Sustainable Development Working Group'(Arbeidgruppe for bærekraftig utvikling) (SDWG) under Arktis Råd.

Sametingsrådet hadde i sitt innlegg fokus på utfordringer samisk ungdom møter både i forhold til egen identitet, rasisme og muligheten til å leve av tradisjonelle næringer, og hvordan dette påvirker psykisk helse og øker faren for selvmord.

Nordisk folkehelsekonferanse

Sametinget har deltatt på Nordisk folkehelsekonferanse. Konferansen arrangeres hvert tredje år, og har fokus på status for folkehelse i de nordiske landene. Sametinget har i samarbeid med senter for samisk helseforskning og SANKS gjennomført et arbeidsseminar hvor forskning på helse og levekår i det samiske samfunnet var tema.

Møte med Høgskolen i Harstad

Sametingsrådet har hatt møte med vernepleierutdanningen ved Høgskolen i Harstad. Høgskolen ønsket å informere om deres forskningsprosjekt "Mangfold og toleranse", som har til hensikt å skaffe tilveie kunnskap om levekår for funksjonshemmede med samisk bakgrunn. Sametingsrådet tar på alvor at det er mangler kunnskap på området, og ser det som positivt at Høgskolen i dette prosjektet ønsker å fokusere på det samiske samfunnet. Vi har tro på at problemstillinger det jobbes med, kan øke forståelsen for hvordan samer med funksjonsnedsettelse selv opplever hverdagslivet.

Prosjektet er en underleverandør til et større nordisk prosjekt som er initiert av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, og planlegges fra høsten 2014. Sametingsrådet håper at arbeidet vil være med på å belyse hvordan mennesker med funksjonsnedsettelse i det samiske samfunnet selv opplever hverdagslivet og deres deltakelse i samfunnet.

Folkemøte i Kåfjord kommune

Sametingsrådet inviterte til et folkemøte på Senter for Nordlige folk, Kåfjord kommune. Temaet for folkemøtet var helse- og omsorgstilbudet for samiske pasienter. For Sametingsrådet er det viktig å ha en dialog med de som er brukere av helsetilbudene, og ønsket derfor innspill og debatt om hva som er nødvendig for å sikre et godt tilbud til den samiske befolkningen i kommunen.

På folkemøtet deltok også Samisk nasjonalt kompetansesenter for psykisk helse og rus (SÁNAG/SANKS) som informerte om hvilke tjenester de kan tilby pasienter i kommunene.

Åpning av ETS (Evenes, Skånland og Tjeldsund) - medisinske senter

Sametingsrådet har deltatt med innlegg på åpning av ETS medisinske senter. I innlegget ble det vist til at alle tre kommunen som deltar i dette samarbeidet har samiske befolkning i sin kommune. Dette forventer vi vil synliggjøres, både visuelt gjennom skilting, og lignende, men også gjennom innhold. Sametingsrådet ønsker videre at samiske pasienter som bruker senteret skal få et tjenestetilbud som også tar utgangspunkt i deres kulturelle og språklige bakgrunn, og at vi får et senter hvor flerkulturell kompetanse også er en naturlig del av senteret

Konferanse Helsetjenester i framtidens distrikts Norge

Sametingsrådet deltok med innlegg og i debattpanel på konferansen Helsetjenester i framtidens distrikts Norge, som ble arrangert i Tysfjord, med Universitetet i Nordland. Det gjennomgående tema for konferansen var utvikling av en forsterket primærhelsetjeneste i skjæringspunktet mellom spesialisthelsetjenesten og helse- og omsorgstjenesten i kommunene, og hvordan vi i denne prosessen sikrer at tjenestetilbudet blir likeverdig for norsk og samisk befolkning. Sametingsrådet trakk i sitt innlegg fram initiativet til etablering av Tverkulturelt distriktsmedisinsk senter (TDMS), som et godt initiativ til å imøtekomme framtidens utfordringer og ivareta samiske pasienter.

Møte mellom Sametingsrådet og Sametingets elderåd

Sametingets elderåd avholdt møte i Karasjok i mai. I den forbindelse ble det avholdt møte mellom Sametingsrådet og Sametingets elderåd. Tema på dette møtet var elderådets mandat og arbeidsform. På møtet ble også gjensidig forventninger drøftet, og hvilken rolle og plass elderådet skal ha i Sametinget. Det er enighet om at Sametingsrådet og Sametingets elderåd har behov for å møtes fast minst en gang i året for gjensidig informasjon og å drøfte ulike saker som angår samiske eldre og det samiske samfunnet generelt. I samme anledning ble det også holdt møte med Karasjok kommune og med det kommunale elderådet i Karasjok. Sametingets elderåd besøkte også omsorgsboliger og helsesenteret hvor de fikk en orientering om tilbudet og situasjonen for samiske eldre i Karasjok.

Møte med Nord- Trøndelag fylkeselderåd

Sametinget har lagt til rette for at Sametingets elderåd kunne ha et møte med Nord-Trøndelag fylkeselderåd i Karasjok i juni. Sametingets elderåd ønsker om samarbeid med fylkeselderådene i de 5 nordligste fylker. I tillegg til gjensidig informasjon, var tema hvordan de to elderådene kan samarbeide, og hvordan fylkeselderådet har fokus på samiske eldre i sitt fylke. Sametingets elderåd tok opp samisk representasjon i fylkeselderådene, og fremmet forslag om at det for neste periode oppnevnes samisk representant til fylkeselderådet.

Sametingets elderåd har hatt møte på Evenes

På elderådsmøte i Evenes avla de et besøk på Skånland sykehjem der man tok opp situasjonen for samiske eldre. Blant temaer som ble diskutert var beboernes tilgang til samisk mat, og samiske gudstjenester og andakt. Også samisk språk og kulturkompetanse blant ansatte ble diskutert. Sametingets elderåd påpekte viktigheten av at ansatte har samisk kulturkompetanse, og at der er ansatte som kan kommunisere med samiske beboere, spesielt de som har demens. Sametingets elderåd hadde også møte med representanter for Skånland kommune, Skånland elderåd og Evenes kommune der tema var samiske eldre i kommunene, og kommunenes tilbud til samiske eldre.

Sametingets virkemidler innen helse og sosial

Sametingsrådet har hittil i år mottatt 21 søknader om støtte til helse- og sosialprosjekter. Totalt søknadsbeløp er kr 5 964 800,-. Budsjettet for søkerbaserte virkemidler er kr 2 834 000,-. Hittil i år er det innvilget kr 2 140 500,- som fordeler seg på 13 saker. Nytt av året er at det er åpen søknadsfrist. Dette betyr at søknadsmengden vil fordele seg utover året, og endelig antall innvilgede søknader vil først foreligge ved årets slutt

6 Arealer og miljø

Hovedmål

Bærekraftig forvaltning av natur og ressursgrunnlaget for slik å sikre og utvikle samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

6.1 Forvaltning av arealer

Regjeringens prosjekt om forenkling av utmarksforvaltning

Kommunal- og moderniseringsdepartementet informerte på sine nettsider 07.07.14 og ved telefonhenvendelse til administrasjonen 08.07.14 om at Kommunal- og moderniseringsdepartementet, i samarbeid med Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet, har oppnevnt en faggruppe som skal identifisere utfordringer og foreslå konkrete tiltak med sikte på å forenkle utmarksforvaltningen. Faggruppens mandat er svært åpent, der det er vanskelig å få grep om hva departementene konkret tenker på. Siden faggruppens mandat i høyeste grad vil kunne berøre samisk kultur og næringer sendte presidenten brev av 05.09.14 til kommunal- og moderniseringsministeren der det uttrykkes bekymring for at et slikt prosjekt er igangsatt uten forutgående konsultasjoner med Sametinget. Presidenten ber videre om at mandat og videre prosess gjennom konsultasjoner klargjøres med hensyn til samiske land- og ressursrettigheter. Presidenten har så langt ikke mottatt svar på sin henvendelse.

Møte med Finnmarkseiendommen

Sametingsrådet deltok 20.06.14 på halvårlig møte med styret i Finnmarkseiendommen og fylkesråd Lisbeth Isaksen. Fra Sametinget deltok også opposisjonsleder Vibeke Larsen. På møtet ble det foretatt en gjennomgang av Sametingets vedtak i Sak SP 19/14 Oppfølging av finnmarksloven. Finnmarkseiendommen vil i nærmeste framtid igangsette et arbeid med ny strategisk plan og flere forhold Sametinget har vedtatt i Sak SP 19/14 vil bli tatt opp i den sammenhengen. Møte mellom politisk nivå og styret ble fulgt opp med et administrativt møte 20.08.14 hvor diskusjonen konsentrerte seg om Finnmarkseiendommen sin behandling av saker om endret bruk av utmark og forvaltningen av fornybare ressurser.

Statskog

Sametinget hadde møte med Statskog 21.05.14 som del av oppfølgingen av samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Statskog vedtatt av Sametinget i Sak SP 06/12. Sametinget og Statskog er enig om at samarbeidsavtalen fyller et behov selv om det ikke har vært mange konkrete saker for oppfølging.

Både Sametinget og Statskog er innstilt på å fornye samarbeidsavtalen fra og med januar 2015, ihht. samarbeidsavtalens pkt. 7. Sametinget ga uttrykk for at det i fornyet avtale vil søkes å tydeliggjøre at partene skal legge til rette for at samiske rettighetshavere på selvstendig grunnlag kan ta stilling til å delta i plan-/utviklingsarbeidet om endret. Sametinget er innstilt på å komme tilbake til Statskog med forslag på nytteverdiordninger/-modeller for drøfting og oppfølging etter samarbeidsavtalens punkt 5.

Etter forespørsel fra Sametinget orienterte Statskog om bruksordningene for fiske i Reisaelva. Fra Sametingets side ble det gitt uttrykk for det prinsipielle syn at Statskog sin del av rettigheten i elva ligger til lokalsamfunnet/bygdefolket og at denne andelen av fiskekortsalget burde tilretteleggesslik at det i hovedsak gikk til disse. Statskog tok Sametingets prinsipielle syn til orientering. Statskog opplyste at fiskekortene nå gjøres tilgjengelig for alle ved at de legges ut for salg på inatur.no.

Interkommunal kystsoneplan for Nordreisa og Skjervøy kommuner

Sametinget fremmet innsigelse til kystsoneplan for Nordreisa og Skjervøy kommuner med hensyn på fiskeri i samiske fjord- og kystområder. Sametinget var i den oppfatning at planforslaget ikke sikret arealene til tradisjonelle fiskeplasser og gyteområder. I tillegg mente Sametinget at planforslaget ikke

sikret at endret arealbruk ikke medførte irreversibel skade eller ødeleggelse av lokalt fiske av vesentlig betydning for befolkningen i området.

Etter høringsperioden har kommunen gjort noen endringer i planen blant annet innskrenket og tatt bort arealer satt av til akvakultur. Etter møter med kommunen og lokale fiskarlagene har Sametinget trukket noen av innsigelsene, men opprettholder fortsatt tre innsigelser mot arealformål A, akvakultur.

Sametinget mener det er viktig å bevare grunnlaget for kystnære fiskerier også med tanke på fremtidig bruk. Ulempene i form av risiko for rømning og lakselusmitte fra to akvakulturanlegg, samt mangelfullt kunnskap om akvakulturanleggenes påvirkning på reke over lenger tid er større enn de antatte gevinstene fra akvakultur i området.

Konsultasjoner om Øyfjellet og Mosjøen vindkraftverk

Sametinget har vært i konsultasjoner med NVE om Mosjøen og Øyfjellet vindkraftverk i Vefsn kommune. Selv om prosessene med NVE er forbedret i forhold til tidligere, så foretas det fortsatt ikke reelle konsultasjoner mellom myndigheten og Sametinget.

Konsultasjoner om Krutågutbyggingen

Sametinget har vært i konsultasjoner med NVE om Vannkraftverkene Krutåga, Bjørkåselva og Mølnhusbekken med tilhørende nettilknytning. Statens konsultasjonsforpliktelser er ikke oppfylt pr. nå og Sametinget vil vurdere videre konsultasjoner med OED når NVEs innstilling foreligger.

Løsning for innsigelse til kommuneplanens arealdel for Bodø kommune 2014-2026

Sametinget fremmet 18.03.14 innsigelse til Kommuneplanens arealdel for Bodø kommune 2014-2016 med hensyn til sikring av naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv generelt, samt samiske kulturminner og reindriftsnæringen spesielt. På bakgrunn av dialog mellom Sametinget og Bodø kommune, hvor også de berørte reinbeitedistriktene har deltatt, og i meklingsmøte hos Fylkesmannen den 01.07.14, er innsigelsen imøtekommet i tilstrekkelig grad til at grunnlaget for den er falt bort. Saken ansees som løst.

Erfaringen i denne planprosessen tilsier at det i arealplansaker Sametinget ser kan reise spørsmål som er av vesentlig betydning for samisk kultur eller næringsutøvelse, vil være viktig at planmyndighetene får beskjed om dette i klartekst så tidlig som mulig i planprosessen. Bodø kommune har signalisert at de vil starte med jevnlig dialogmøter med reinbeitedistriktene. Dette vil øke kommunens kunnskapsgrunnlag i forhold til reindriftsnæringen, og dermed gjøre det lettere å ta hensyn til reindriftsnæringen i kommende arealplaner.

Innsigelse til kommunedelplan Byplan Sortland, Blåbyen 2014 - 2026

Sametinget fremmet innsigelse til kommunedelplan Byplan Sortland, Blåbyen 2014-2026, 02.06.14. Innsigelsen er med hensyn til reindrift, og er avgrenset til den delen av planen som ligger på Hinnøya.

Sametinget, Sortland kommune og berørt reinbeitedistrikt har startet dialog for å komme fram til en løsning i saken. Dersom man kommer fram til en løsning som vil være bærekraftig for reindriftsnæringen, har Sametinget signalisert at vi vil vurdere om grunnlaget for innsigelsen er falt bort.

Statens Vegvesen har startet prosessen med å få utarbeidet en reindriftsfaglig konsekvensutredning (R-KU) for de distriktene som blir berørt av utbyggingen av Hålogalandsveien (E10/Rv85 på strekningen Bogen-Sortland). Det ventes at denne R-KU vil være ferdig rundt årsskiftet 2014/15. Sortland kommune vil trolig ha en sentral rolle i dette arbeidet.

Det kan være et alternativ å avvente R-KU før man vurderer alternative løsninger for det området av Byplan Sortland hvor Sametinget har fremmet innsigelse. En slik fremgangsmåte vil også kunne redusere belastningen for reindriftsutøverne som privatpersoner.

Samling mot utbygging av Kalvvatnan vindkraftverk

Sametingsrådet åpnet helgsamlingen ved Kalvvatnan mot utbygging av Kalvvatnan vindkraftverk 26.07.14. Arrangører av helgsamlingen var Voengel Njaarke og Áarjel Njaarke reinbeitedistrikt i samarbeid med Naturvernforbundet.

6.2 Naturmangfold

Vårjakt på ender i Kautokeino

Sametingsrådet har, sammen med ordføreren i Kautokeino kommune og leder for Sámi bivdo- ja meahcástansearvi (SBMS), hatt møte med statssekretær Lars Andreas Lunde om vårjakt på ender i Kautokeino kommune. På møtet ble forskriften for vårjakt, som ble fastsatt i 2013, drøftet. Både kommunen og SBMS ytret misnøye med den nye ordningen når det gjelder arter, jakttid, jaktområde og kvotestørrelse. Statssekretæren ga signaler om at departementet vil forta en vurdering av den fastsatte forskriften, men at forutsetningen fortsatt vil være at jakta er økologisk bærekraftig. Denne forutsetningen var det enighet om på møtet.

Departementet har i etterkant av møtet gitt Miljødirektoratet oppdraget med å komme med forslag til gjennomføring av bestandstelling og på faglig grunnlag vurdere om det er biologisk og dyrevelferdsmessig forsvarlig å utvide jaktområdet, samt å vurdere jakttida med bakgrunn i klimatiske utfordringer og lokale variasjoner. Oppdraget utføres i samarbeid med Kautokeino kommune og SBMS. Sametinget vil følge prosessen.

7 Kulturminnevern

Hovedmål

Dokumentere, formidle og forvalte kunnskapen om fortida og for framtida, som samiske kulturminner og kulturmiljøer representerer.

7.1 Forvaltning

Skoltebyen i Neiden

Skjøtselsmøte for Skoltebyen ble avholdt 28.05.14 med Østsamisk museum som arrangør. Det ble avtalt å slå maskinelt og med beitepusser for å få bort flere tuer. Det ble også avtalt å engasjere spesialist i vegetasjon for å få fram riktig og modent frø til å spre på gravhaugen, slik at stedegnet gress kan vokse. Skjøtselen har senere blitt vurdert etter gjennomføringen, og resultatene er bra.

Planleggingen for universell adkomst til fiskeplassen i Neiden nærmer seg ferdigstilling. Arbeidet startet med befaring sammen med engasjert konsulent Verte 20.05.14 og har fortsatt med befaring sammen med Statens vegvesen 20.08.14 samt telefonmøte med konsulent og vegvesenet den 09.09.14. Høringsuttalelse fra Neiden fiskefelleskap er også mottatt i forbindelse med planleggingen. De signaliserer at de ikke vil ha ansvar for driften av det nye toalettet, og at driften må avklares før toalettet bygges. Dette er derfor noe Sametinget må vurdere i forbindelse med ferdigstilling av planleggingen.

Skoltebyen er med på Riksantikvarens bevaringsprogram for utvalgte arkeologiske kulturminner og kulturmiljø (BARK) for 2015. Det er startet et arbeid med plan/budsjett sammen med Østsamisk museum for det vi bør få gjennomført der under BARK-programmet.

Tilskudd til samiske kulturminneverntiltak

Det ble i 2014 tildelt kr 2 546 000 til formål kulturminnevern. 1 715 000 gikk til arkeologiske formål, mens det av Sametingets midler ble tildelt 831 000 kr til bygningsvern. Mottakerne var i stor grad museer eller andre samiske organisasjoner. De største prosjektene som ble innvilget størst beløp til var:

Spildra grendelag fikk tilskudd til å dekke landskapsarkitektens arbeid med å utarbeide detaljerte planer for sikringen av bjørnegraver langs kultursti.

Aajege fikk midler til registrering av samiske bygg i Meråker, dokumentasjon av sagn og fortellinger i Røros, samt tilrettelegging av kulturminner i Forollhogna.

Saemien Sijte fikk midler til å registrere kulturminner i snøfonner. På grunn av endret klima er det større nedsmelting av snø og is, og det kan derfor dukke opp eldre gjenstander på slike steder. Arran lulesamisk senter fikk midler til å veideføre en flerårig registrering av krigsminner, samt foreta dokumentasjon av en offerplass i Sørfold.

Midt-Troms museum fikk midler til å restaurere samiske bygg i Kaperdalen.

Det ble videre tildelt kr 2 167 500, som er ekstra midler innen bygningsvern bevilget av Riksantikvaren. Midlene er en del av Riksantikvarens bevaringsprogram for fredete bygninger i privat eie. Innen ordningen er det satt av 2 000 000 til bevaring av samiske kulturminner. Bevillingene fra Riksantikvaren har bakgrunn i nyregistreringer innen Sametingets flerårige bygningsvernprosjekt. Størsteparten av midlene ble tildelt med formål restaurering av privateide bygninger. Av større restaureringsprosjekter i Troms er det blant annet gitt midler til Middagmoen i Sørreisa og Fjellidal i Gratangen. I Nordland er det gitt støtte til husmannsplassen Kjelvik i Sørfold og Tuva i Hammarøy. I Finnmark er det blant annet blitt gitt midler til restaurering av Tolkhuset i Nesseby og en skjeltersjø i Tana.

Det har også vært jobbet med purring på rapporter fra tiltakshavere som har fått innvilget tilskudd men oversittet fristene for rapportering. Det har videre vært jobbet med inntrekking av tilsagn fra eldre prosjekter som fortsatt ikke har kommet i gang.

Vedrørende henvendelse om gjenbegravelse i Pasvik, Sør-Varanger kommune

Sametinget har fått henvendelse fra Universitetet i Oslo om utleveringskrav om 21 menneskelige levninger fra Pasvik, som er oppbevart i de Schreinerske samlinger ved Universitetet i Oslo. Krav om utlevering kommer fra den russisk- ortodokse menighet i Norge, som vil at levningene skal gjenbegraves på 96- høyden i Pasvik.

Sametinget har forvaltningsansvar for de samiske levningene som er oppbevart i de Schreinerske samlinger. Sametinget har gjennom Kulturminneloven av 1978 fått forvaltningsansvar for samiske kulturminner, herunder samiske menneskelige levninger eldre enn 100 år. Gjennom retningslinjer vedtatt i 1999 mellom Sametinget og Universitetet i Oslo, forvalter Sametinget sitt ansvar for de samiske levningene som er oppbevart i de Schreinerske samlinger. Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning på menneskelige levninger har siden 2007 gitt faglige anbefalinger i disse sakene. Det er Sametinget som tar den endelige avgjørelsen om skjelettene skal gjenbegraves.

En slik avgjørelse må bygge på en grundig og inkluderende prosess. Sametingsrådet er i kontakt med Universitetet i Oslo om saken, og er opptatt av å skape en prosess hvor berørte parter blir hørt og faglige og historiske vurderinger blir hensyntatt.

Vedrørende Sametingets deltakelse i verdensarvrådet for Røros bergstad og Circumferensen - oppnevning av ny medlem og varamedlem

På bakgrunn av at Ida Marie Bransfjell har sagt fra seg sin plass som Sametingets representant i verdensarvrådet og Idar Bransfjell har sagt fra seg plassen som varamedlem, har Sametingsrådet oppnevnt Sverre Fjellheim som Sametingets nye representant i verdensarvrådet. Fjellheim kjenner den samiske kulturhistorien godt og har stor faglig kunnskap om samer og samisk bosetning, både i det sørsamiske området generelt og i Rørosområdet spesielt. Varamedlem for Sverre Fjellheim er imidlertid ennå ikke oppnevnt, det vil Sametingsrådet komme tilbake til i en senere beretning.

7.2 Synliggjøring

Skjøtsel og tilrettelegging av samiske kulturminner

Sametinget har i 2014 arbeidet med flere tilretteleggings- og skjøtselstiltak. Gjennom Riksantikvarens bevaringsprogram for utvalgte arkeologiske kulturminner og kulturmiljø (BARK) har Sametinget fått midler fra Riksantikvaren til fire ulike prosjekt i 2014.

Spildra i Kvænanen, Troms fylke

Sametinget har sammen med Spildra grendelag, Troms fylkeskommune og Tromsø museum igangsatt et prosjekt for å sikre og tilrettelegge utvalgte kulturminner på Spildra. Skjøtelsarbeidet har pågått gjennom flere år, og videreføres også i 2014. Målsettingen med skjøtelsarbeidet er todelt: dels å oppgradere eksisterende kultursti med skilt og fysisk tilrettelegging, dels å gjennomføre nødvendige sikringstiltak av truede kulturminner. En samling av bjørnegraver inngår i kulturstien. Bjørnegravene som utgjør et særskilt verdifullt kulturmiljø har vært utsatt for slitasje og ødeleggelse. Sametinget sikrer derfor gravene med nett foran kulturminnene. I denne sammenheng er det også utarbeidet en osteologisk rapport som beskriver beinsamlingene.

Klubben i Vadsø kommune, Finnmark fylke

Steinura ved Klubben består av steinheller. Området er påført slitasje gjennom at lokalbefolkning har hentet heller til hager, griller, andre steinlegninger etc. I samarbeid med Várjjat sámi musea skal stedet sikres gjennom grøfting. Dette hindrer biler å kjøre inn til selve steinura. I tillegg vil det settes opp et skilt med kulturhistorisk informasjon, samt også gjennomføres guiding på stedet for å øke bevissthetsnivået hos lokalbefolkningen.

Skjøtsel og sikring Nordstraumen kirkegård i Kvænanen kommuner, Troms fylke

Kulturmiljøene er en samisk kirkegård i Kvænanen kommune, hvor det fremdeles står en del gravminner av tre. Mange av disse er i dårlig stand og noen har falt ned. Alle trekorsene mangler maling. Dette er svært sårbare kulturminner som uten igangsatt restaureringsprosjekt hadde gått tapt. Kulturminnene er også svært synlige og tilgjengelige, samt har stor betydning for lokalbefolkningen. Arbeidet vil gjennomføres som et samarbeidsprosjekt mellom Sametinget og Nord-Troms museum

Sarinatangen i Røyrvik kommune, Nord-Trøndelag fylke

Sarinatangen ligger inntil en turløype fra Røyrvik sentrum til en badestrand ved Limingen. Langs turløypen er flere skilt med informasjon om geologi, flora og fauna. Der er også et skilt om "finnappenken" Zarina Zarisdatter med en tegning av en gamme, oppsatt av Det norske skogsselskap. Sametinget er i gang med skjøtsel som innebærer oppgraving og flytting av skilt og merking av sti. Det skal også utarbeides et pedagogisk program for skole og barnehage.

I tillegg har Sametinget medvirket til tilrettelegging og informasjon vedrørende det samiske kulturmiljøet i Reisa nasjonalpark. Ved inngangen til nasjonalparken skal nasjonalparkforvaltningen sette opp skilt om naturverdier og kulturminner. Sametinget har sammen med Nord-troms museum og Troms fylkeskommune produsert skilttekster om reindrif, kulturminner, utmarksbruk og bergkunst. Nasjonalparkforvaltningen ønsker også at det skal lages populærvitenskaplig materiell til

hytter og til internett. Sametinget vil derfor videreføre samarbeidet med å gjøre kulturhistorien i området tilgjengelig.

Nordstraumen kirkegård i Kvænangen kommuner

Identifisering og registrering av samiske bygninger

Befaringssesongen 2014 for Sametingets prosjekt om identifisering og registrering av samiske bygninger er nå avsluttet.

Eiere til 270 bygninger har vært tilskrevet i forkant av befaringsene. Det var planlagt befaringer i Ibestad, Salangen, Lavangen, Målselv, Sørreisa, Dyrøy, Tranøy, Lenvik og Kautokeino kommune. Disse befaringsene ble gjennomført av 4 feltarbeidere som til sammen har befart ca 120-140 samiske bygninger.

På informasjonsmøtene, spesielt rettet til eiere i de forskjellige kommunene, har det vært svært lite deltagelse. Dialogen med de fleste eiere under befaringsene har imidlertid vært god, men flere bygninger viste seg ikke å være samiske, allerede i forkant av befaringsene. Arbeidet i forkant skulle ha vært gjort grundigere, men det har manglet kapasitet til dette. Det er noe vi må forbedre til neste års befaringsseong.

Det er for tidlig å komme med mer konkrete tall om tilstanden til disse bygningene, dvs. bl.a. antall automatisk fredete bygninger og antall bygninger som er borte. Disse tall vil bli presentert for Riksantikvaren og Miljøverndepartementet i møte den 29.oktober. Samtidig blir befaringsene fra 2012/2013 nå lagt inn i Askeladden, Riksantikvarens nasjonale database for kulturminner. Eiere av automatisk fredete bygninger vil da motta brev etter befaring og en brosjyre der det forklares hva det innebærer å eie en automatisk fredet samisk bygning.

Registreringsprosjekt Lenesjávri/Leinavann i Bardu kommune

Sametinget har med midler fra Riksantikvaren gjort registreringer rundt Lenesjávri / Leinavann i Indre Troms under sommeren 2014. Prosjektet er et samarbeid med Troms fylkeskommune. Midlene er såkalte kvalitetshevingsmidler, der man tar sikte på å kvalitetssikre registreringer lagt inn i

Askeladden (<http://askeladden.ra.no>). Før sommerens feltarbeid hadde ingen av forvaltningsinstansene gjort befaringer i området. Vi tok stort sett utgangspunkt i eldre registreringer gjort av Tromsø Museum på 1970-tallet.

Leinavannsområdet har store naturverdier og er et attraktivt friluftsområde for befolkningen i spesielt Bardu, men også i Troms generelt. Det grenser til Dividalen nasjonalpark og har svært lite bebyggelse. Om sommeren foregår transport til vanns. Statskog har en utleiehytte, ellers er det organisert og privat telting. Det drives også naturbasert turisme i form av villmarkscamping. Interessen er økende, og kommunen ønsker å legge til rette for næringsaktiviteten. Dette kan få konsekvenser for kulturminnene. Det var derfor viktig å få kvalitets sikret de eldre registreringene nå.

Området har tradisjonelt vært brukt som vår- og høstbeiteland for samer med vinterbeiter i Jukkasjärviområdet og sommerbeiter ved kysten av Troms. Det er usedvanlig rikt på samiske kulturminner. Vi finner et bredt spekter av kulturminner, fra teltboplasser og fangstanlegg til gravholmer og offerplasser. Kulturminnene er særlig konsentrert til overgangen mellom Altevann og Leinavann (Ostu) og til strømmen mellom de to bassengene i Leinavann. Dette er svømme-steder for reinen og flytteveier for reindriften. Forekomsten av fangstgroper og boplasser fra tidlig metalltid ved svømmestedene vitner om at denne bruken strekker seg tusenvis av år tilbake i tid. Arbeidet resulterte i at de tidligere registrerte kulturminnene ble kartfestet og i noen tilfeller omdefinert. Rullesteinsholmen/Duopmasasuolu i innerenden av vannet var f.eks. registrert som gravholme. Det viste seg at holmen i tillegg hadde fungert som en fangstlokalitet for villrein. Vi fant flere titalls oppmurte skyteskjul eller bogasteller – i reindriften kjent som čila. Her var også borri (kjøttgjemmer) og árran etter en teltboplass.

Vi fant også kulturminner som ikke tidligere var registrert. Dette innbefattet flere árran, gamle-/hustuffer og ikke minst en lokalitet med tre såkalte rekkeorganiserte ildsted. Denne kulturminnetypen var ikke representert fra før i området og kan ha en tidsdybde på 1 000-1 500 år.

8 Næring

Hovedmål

Et sterkt og allsidig næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø, og danner grunnlaget for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å bo.

8.1 Rammebetingelser i primærnæringer

Omorganisering av Mattilsynet

Regjeringen har besluttet å legge ned regionkontoret for Mattilsynet for Troms og Finnmark. Kontoret ligger i dag i Kautokeino og har 14 stillinger. Funksjonene skal flyttes til Sortland, som også blir regionkontor for hele Nord-Norge.

Sametinget har anmodet konsultasjoner med Landbruks- og matdepartementet om nedleggelse av regionkontoret. Sametinget uttalte at det er behov for mer tilsynsaktivitet i kommunen. Kommunen er også landets største reindriftskommune, og har et reinslakteri. I den samme anmodningen uttalte Sametinget at Sametinget ikke kan akseptere fraflytting av statlige arbeidsplasser fra samiske områder. En nedleggelse av regionkontoret vil føre til et stort tap for Kautokeino kommune.

Jordbruk

Sametinget deltar tildelingsgruppa i prosjektet Arktisk landbruk. I 2014 har gruppa fordelt 6,25 millioner kroner til ulike prosjekter i Nord-Norge. 16 prosjekter fikk støtte og av disse var tre direkte relatert til samiske prosjekter. Sametinget har i 2014 satt av 1,0 millioner kroner til dette prosjektet.

Marine næringer

Struktur

Sametinget behandlet i juni 2014 Nærings- og Fiskeridepartementets forslag om innføring av strukturvoteordning for kystflåten under 11 meter hjemmelslengde. Sametingets vedtak er oversendt departementet. I media fremkommer det opplysninger om at Fiskeriminister Elisabeth Aspaker har satt strukturering for den minste flåten på vent, men på departementets nettside står saken fortsatt på liste over saker til behandling.

Makrell

Nærings- og fiskeridepartementet fulgte opp Sametingets forslag om å avsette en egen kvote på makrell som skal fiskes i Nord-Norge. Departementet fastsatte kvoten til 5 000 tonn som skulle fiskes i Nord-Norge. I juni foreslo Sametinget bl.a. at denne makrellkvoten skulle fiskes av fartøy hvor eier bor og er registrert i Nord-Norge, hvor 2 500 tonn (50 %) skulle fiskes av Havfiskegruppen (Ringnot, SUK-fartøy og trålfartøy) og 2 500 tonn (50 %) til Kystfiskegruppen med 2 300 tonn til lukket/åpen gruppe 2 300 tonn og 200 tonn til fiske med landnotfiske etter dispensasjon.

Sametinget satte også som et krav i fiske etter makrell i Nord-Norge, at Stortingets vedtak om forbud mot fiske for båter over 15 meter innenfor eksisterende fjordlinjer, måtte overholdes.

I juli fastsatte departementet regelverket der de fastsetter følgende fordeling: ringnot får 3553 tonn, snurpere uten konsesjon(SUK) får 322 tonn, makrelltrål får 200 tonn og en særskilt åpen gruppe for kystfartøy får 925 tonn. Alle merkeregistrerte fartøy med lasteromsvolum mindre enn 500m³ som er egnet, bemannet og ustyrt for fiske med not, garn eller snøre, og med eier og høvedsmann ført i fiskermanntallet, gis adgang til å fiske på en maksimalkvote på inntil 20 tonn makrell nord for 65°N i en særskilt åpen gruppe. Fisket stoppes når gruppeavsetningen er beregnet oppfisket.

Kongekrabbe

Etter rammer fra Nærings- og Fiskeridirektoratet (NFD) utarbeidet Fiskeridirektoratet et notat som ble lagt til grunn for høringen vedrørende fangst av kongekrabbe 2014/2015. Sametinget hadde dette notatet til gjennomsyn i tråd med konsultasjonsavtalen. I juli gjennomførte Sametinget og NFD konsultasjon på administrativ nivå. I konsultasjonen ga Sametinget uttrykk for at man ikke støttet høringsforslagene om:

Innføre en nedre lengdegrense for hvilke fartøy som kan delta i åpen gruppe i kvoteregulert område
Innføring av aktivitetskrav i fiske etter kongekrabbe

Åpne for at fartøy fra Måsøy skal få delta i den kvoteregulerte fangsten

Sametinget fulgte opp saken ved å etterspørre konsultasjon på politisk nivå. Departementets svar var at statsråden anså ikke det som nødvendig å avholde noen konsultasjon ettersom de kjente alle fakta i saken. Etter at reglene for fiske etter kongekrabbe i 2014/2015 var kjent, oversendte Sametinget et krav om konsultasjon. Fiskeriministeren avviste å holde konsultasjon i saken, men innrømmet Sametinget et møte om saken i anledning kongekrabbekonferansen i Kirkenes.

Konklusjonen etter møtet var:

Fiskeriminister Elisabeth Aspaker opprettholdt sitt vedtak om å frata båter under 6 meter i åpen gruppe sine rettigheter i fiske av kongekrabbe

Sametinget konstaterte at det ikke ble oppnådd enighet mellom Sametinget og Nærings- og Fiskeridepartementet, slik at båter under 6 meter i åpen gruppe kunne fiske kongekrabbe i 2014/2015.

Sametingsrådet konstaterte også ovenfor statsråden, at departementet hadde brutt inngåtte og gjeldende avtaler vedrørende konsultasjoner mellom Sametinget og de statlige myndigheter.

Fjordfisknemnda

Sametinget hadde etter invitasjon møte med Fjordfisknemnda og Nærings- og fiskeridepartementet i Tromsø 12.09.14. Sametinget og Nærings- og fiskeridepartementet møtte fra administrativt nivå.

Bakgrunnen for møtet var ønsket om å få en breiere felles forståelse av nemndas rolle og samhandlingen med departementet. Møtet bidro til en klargjøring av at Fjordfisknemnda etter sitt mandat har noen konkrete oppgaver (fjordlinjer, tilleggskvote og virkeområde for rettent til fiske for mindre fartøy), i tillegg til initiativrett på rammebetingelser mv. Fjordfisknemnda er ikke en ordinær høringsinstans og vil måtte benytte sin initiativrett for å fremme vurderinger i fiskerifaglige og fiskeripolitiske saker av betydning for lokalt kyst- og fjordfiske. Fjordfisknemnda er heller ikke et organ som selv foretar formelle høringer av egne vurderinger og forslag. Dette må i tilfelle følges opp av fiskeriforvaltningen.

Fjordfisknemnda har imidlertid en viktig rolle ved å gjennom dialog innhente lokal kunnskap og synspunkter som legges til grunn for nemndas vurderinger. Kommunikasjonen med departementet skal søkes styrket, også slik at departementet kan be nemnda om vurderinger i saker som er under overveielse i departementet. Fra Sametinget side ble det og gitt uttrykk for at det er et ønske om at det er en god kommunikasjon mellom nemnda og Sametinget, slik at nemndas vurderinger og kan danne grunnlag for Sametingets arbeid.

Nor-Fishing

Sametingsrådet har deltatt på Nor-Fishing messa den 19.-21. august for å delta i fiskeripolitiske debatter på Finnmarksstanden og Speakers Corner. I debattene deltok ulike politikere, FHL, Fiskarlaget og fylkeskommunen.

Reindrift

Togpåkjørsler i det sørsamiske området

Sametingsrådet har hatt møte 13.05.14 med politisk ledelse i Samferdselsdepartementet om denne problemstillingen, der man ba om fortgang i arbeidet med tiltak som hindrer/ reduseres togpåkjørslene.

Sametinget har deltatt i møte om togpåkjørslene 03.06.14 på Hell, med Jernbaneverket, Fylkesmannen i Finnmark, Mattilsynet og representanter for reindriftnæringen der utfordringene ble drøftet. Jernbaneverket presenterte handlingsplanen mot dyrepåkjørsler og prioriteringer.

NRLs landsmøte

Sametingsrådet har deltatt på NRLs landsmøte 12.-14.06.14. Sametingsrådet hadde hilsningstale til landsmøte. Sametingsrådet vektla rovvilt- og arealpolitikk, økonomisk utvikling, samt dialog med reindriftnæringa i sin tale. I tillegg hadde Sametingsrådet innlegg på NRLs fagdag, om Sametingets rolle i forhold til mineralvirksomhet.

Rammer for samisk og reindriftsfaglig medvirkning i regional forvaltning av reindrift

Sametinget har sammen med NRL, LMD, Fylkesmennene og Reindriftsforvaltningen deltatt i en prosess om utvikling av rammer for samisk og reindriftsfaglig medvirkning i regional forvaltning av reindrift. Arbeidsgruppa avleverte rapport til Landbruks- og matdepartementet 01.06.14.

Arbeidsgruppa foreslo at det etableres fylkesvise dialog-/samarbeidsforum med representanter fra Sametinget, Norske reindriftsamers landsforbund (NRL) og Fylkesmannen. I sin oppfølging av rapporten har LMD bedt fylkesmennene om å etablere foraene. Hensikten med disse foraene er å skape viktige arenaer for kontakt, der hovedhensikten er faglige diskusjoner og dialog om overordnede problemstillinger etc. Foraene er ikke arena for konsultasjoner om enkeltsaker eller annen saksbehandling.

Arbeidsgruppa har også foreslått fora for dialog med siida, distrikt og siidaandelsledere. Departementet har bedt fylkesmannsembetene om kommentarer og innspill til denne delen av arbeidsgruppas forslag, og vil komme tilbake til dette forslaget.

Kontakt og dialog med Landbruks- og matdepartementet

På møte mellom Sametingspresidenten og Landbruks- og matministeren i februar var det enighet om halvårlige møter på politisk nivå, og møter på administrativt nivå. I perioden har det vært 1 administrativt kontaktmøte, der Sametinget blant annet fikk informasjon om status for prosessen med reintallstilpasning.

Kontakt med Sametingets oppnevnte medlemmer i reindrifststyret

Sametingsrådet har 16.06.14 hatt et møte med Sametingets oppnevnte medlemmer i reindrifststyret. Det tas sikte på et årlig oppfølgingsmøte mellom Sametinget og Sametingets oppnevnte medlemmer.

Oppfølging av dialogmøter med reinbeitedistriktene

Som en oppfølging av dialogmøtene Sametingsrådet har hatt med reinbeitedistriktene, er det sendt ut et referat med punkter til oppfølging til alle reinbeitedistriktene i Norge. Oppfølginga vil blant annet skje gjennom arbeidet med ny sametingsmelding om reindrift.

Et hovedtema på dialogmøtene var sikring av reindrifas arealer. Sametinget vil følge dette opp i forhold til både sentrale og regionale reindrifmyndigheter. Det er et stort behov for å øke kunnskapen om reindrifas arealbruk og rettigheter blant planleggere og utbyggere. Sametinget vil følge dette opp med alle Fylkesmennene i arbeidet i de regionale foraene.

Sametingsrådet ser at denne formen for dialog med reinbeitedistriktene er viktig for arbeidet i reindrifssaker, og har som mål å invitere til dialogmøter i reinbeiteområdene annethvert år, gjerne i samarbeid med andre aktører.

Høring om forslag til nye regler om slaktning og omsetning av tamrein under tradisjonelle samiske forhold

Sametinget har avgitt høringsuttalelse til Mattilsynets forslag til nye regler om slaktning og omsetning av tamrein under tradisjonelle samiske forhold. Sametinget har i høringsuttalelsen gitt uttrykk for at man er positive til ordningen som muliggjør slaktning og omsetning av rein på et tradisjonelt vis. Sametinget har imidlertid bedt om at det gjøres en ny vurdering av mengdebegrensingen på 10 rein, med det siktemål at man i Norge kan ha samme unntak som i Finland. I høringsuttalelsen er det også påpekt at det i forskriftsutkastet legges opp til et altfor byråkratisk kontrollsystem som må forenkles, særlig sett i forhold til den mengden rein som kan slakte på denne måten.

8.2 Kultur næringer

Duodji

Sametingsrådet sendte ut et høringsnotat om endringer i støtteordninger i duodjinæringen. I den sammenheng holdt rådet et høringsmøte i juni måned. Innspillene og deler av høringsnotatet inngår i redegjørelse om framtida for duodjinæringen.

Sametinget, Duojáriid ealáhussearvi og Sámiid duodji ble 18.09.14 enige om næringsavtalen for duodji for 2015. Avtalen har en ramme på 8,1 millioner kroner. I tillegg til investeringstiltak vil partene fortsatt prioritere utviklingstiltak. Sametingsrådet er tilfreds med at organisasjonene har etterlyst en satsning på duodji som kultur næring.

Partene er enige om at Sametinget skal gå i gang å vurdere ulike program for duodji, særlig sett i sammenheng med kultur næringsprosjektet som Sametinget allerede har igangsatt. Et annet tiltak som vil bli prioritert i 2015 er å utvide ordningen med hospitering. Det går ut på at duodjibedriften og den

som skal hospitere får dekket en del kostnader i forbindelse med hospiteringen.

Partene ble også enige om å vurdere om det er hensiktsmessig at duodjiorganisasjonene overtar forvaltningen av driftstilskuddsordningen fra 2016. Sametingsrådet vil legge frem avtalen for Sametingets plenum i desember 2014.

Sametingets kulturnæringsprosjekt

Sametingets bedriftsutviklingsprogram, Dáhttu, er i gang for fullt. 12 samiske kulturnæringsdeltagere fra Finnmark er med i programmet som har hatt to samlinger hittil i år, den 23.-24.04.14 i Karasjok og 26.-27.08.14 i Kautokeino. Responsen på programmet har vært svært god. Blant annet trekkes det frem at programmet er godt tilpasset de ulike nivåene bedriftene befinner på, samt at det er rom for mange ulike kulturnæringsjangler blant deltagerne. Videre er nettverks- og samarbeidsverdien stor. Programmet hadde ikke plass til alle som ønsket å delta og det er derfor venteliste på neste gjennomføring som er planlagt i Troms.

De gode resultatene på Dáhttu og etterspørselen etter flere program har gjort at Sametingsrådet besluttet å igangsette Dáhttu2 i Troms allerede denne høsten. Første samling vil finne sted 4.-5.november på Senter for nordlige folk. Rekrutteringsprosessen til dette er i gang gjennom media og Sametingets kanaler. Videre foretas det oppsøkende kontakt med kulturnæringsmiljøer og aktuelle kandidater i Troms og Finnmark. Deltagere fra Troms vil prioriteres i denne omgang. Dáhttu er utviklet av Kreativ Industri på bestilling fra Sametinget. Kreativ Industri har en rammeavtale på 3 år som inkluderer tre programmer i Finnmark, Troms og Nordland/Trøndelagsfylkene.

Varigheten pr. program er 1 år og går over tre samlinger, i tillegg får alle deltagerne 50 rådgivningstimer hver. Dáhttu er utviklet og tilpasset næringsutvikling spesielt innenfor samisk kulturnærings.

I tillegg til Dáhttu rommer Sametingets kulturnæringsprosjekt et arbeid med å utvikle kulturnærings generelt i det samiske samfunnet. Kulturnæringsprosjektet inneholder blant annet et fokus på kompetanseheving, nettverksbygging og lønnsomhet i samisk kulturnærings. Viktige prioriteringer dette året har blant annet vært å arbeide med å etablere nettverk for samisk kulturnærings. I dette arbeidet har Sametingsrådet gitt tilskudd til den nyopprettede foreningen Kultursiida ved Senter for nordlige folk. Dette er en forening som skal bestå av medlemsbedrifter fra kulturnæringsfeltet i Nord-Troms. Det arbeidets med hvordan Kultursiida i samarbeid med Halti næringshage i Nordreisa kan utgjøre rammene for et varig nettverk for samisk kulturnærings i Troms

Denne høsten har Sametinget vært i møter med Innovasjon Norge i Troms om et samarbeid på kulturnærings i fylket. Innovasjon Norge var blant annet tilstede i forbindelse med duodjiforhandlingene for å fortelle om markedsorientering og merkevarebygging. Innovasjon Norge ønsker å samarbeide med Sametinget om gjennomføring av Dáhttu2 i Troms. Sametinget er også invitert med i Innovasjon Norges fagråd for kulturnærings i Troms.

9 Regionalutvikling

Hovedmål

Et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv.

Kommunereformen

Kommunereformen skal legge til rette for at flere kommuner skal slå seg sammen. Færre og større kommuner skal gi bedre kapasitet til å ivareta og videreutvikle lovpålagte oppgaver, gi bedre muligheter for bærekraftige lokalsamfunn og ivareta viktige frivillige oppgaver. Regjeringen har følgende mål med reformen:

- Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne
- Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling
- Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner
- Styrket lokaldemokrati

Stortinget har gitt fylkesmennene i oppdrag å koordinere og tilrettelegge for gode regionale prosesser, hvor den enkelte kommune selv har fått i oppdrag å utrede endringer i dagens kommunestruktur. I samråd med KS har fylkesmennene satt i gang oppstartsmøter i de ulike fylkene for å komme i gang med de videre prosesser om kommunereformen. De regionale prosessene startet høsten 2014 og avsluttes ved utgangen av 2016.

I den sammenheng har sametingsrådet deltatt på oppstartssamlinger som er gjennomført i Nord-Trøndelag, Nordland og Finnmark som alle har kommuner med i forvaltningsområdet for samisk språk. Sametinget har vært i kontakt med Fylkesmannen i Troms vedrørende prosessene videre og fått lovnader om at Sametinget vil bli inkludert i prosessene.

Behandlingen av kommuneproposisjonen i Stortinget våren 2014 viser at det er stor oppslutning om en ny kommunereform. Dette begrunnes med at kommunene de siste 50 årene har fått stadig flere oppgaver og økt ansvar. Veksten i oppgaver, flere rettighetsbaserte tjenester og demografiutviklingen har skjerpet kravene til kapasitet og kompetanse betydelig i perioden etter siste store endring av kommunestrukturen på 60-tallet. Kommunestrukturen er i liten grad endret i tråd med oppgave- og befolkningsutviklingen.

Sametinget har i prosessene så langt sterkt understreket at kommunereformarbeidet må ivareta og videreutvikle det samiske tjenestetilbudet og at Sametinget sikres innflytelse i beslutningsprosessene om fremtidige storkommuner. Samiske samfunnsforhold må ikke usynliggjøres i prosessen fremover. Målet må være å sikre og ivareta samisk språk, kultur og samfunnsliv i samsvar med statens samepolitikk fastslått i Grunnloven og konvensjoner.

Sametingets rolle som samarbeidspartner i prosessene med å utvikle det samiske innholdet i fremtidige oppgaveløsninger i større kommuner, er viktig. Sametinget har fått gehør for å delta i en ressursgruppe med andre sentrale og aktuelle aktører for derigjennom å utrede konsekvensene for bl.a. det samiske tjenestetilbudet i en fremtidig kommunestruktur. Dette skjer i Nordland fylke og vil trolig også bli etablert i Finnmark. I Nord-Trøndelag er dette tatt opp på oppstartskonferansen, men det er behov for å drøfte dette ytterligere. Dette vil også være tema som sametingsrådet vil ta opp med Fylkesmannen i Troms.

Regjeringen tar sikte på å legge frem et samlet forslag om hvilke oppgaver som kan overføres til større og mer robuste kommuner våren 2015. Stortinget vil ha behandlet forslaget om nye oppgaver til kommunene før kommunene gjør sine lokale vedtak. Målet deretter er å legge frem en samlet lovproposisjon om nye oppgaver til kommunene våren 2017, samtidig med en proposisjon om ny kommunestruktur.

Departementet legger opp til to ulike løp i reformperioden. Kommuner som vedtar sammenslåing høsten 2015, der kan sammenslåing vedtas med kgl.res. i løpet av våren 2016 og den nye kommunen vil kunne tre i kraft 01.01.18. I løp 2 der kommuner treffer vedtak innen sommeren 2016, der fremmes en samlet proposisjon til Stortinget om ny kommunestruktur våren 2017 og vil som hovedregel iverksettes senest 01.01.20.

Sametinget vil få kommunereformen til behandling på Sametinget. Gruppeledere på Sametinget vil bli inkludert i prosessen om kommunereformen.

Samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Tromsø kommune

Som en oppfølging av samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Tromsø kommune, inviterte sametingsrådet og Tromsø kommune til folkemøte i Tromsø Rådhus den 19.08.14. Til møtet kom det ca 30 personer som representerte ulike lag/foreninger, institusjoner, kunstnere og private personer. Fra folkemøtet fikk Sametingsrådet og Tromsø kommune ved ordfører Jens Johan Hjort, tilbakemeldinger på hvordan folket opplever at samarbeidsavtalen har virket siden den ble underskrevet for 10 måneder siden. Gjennomgående var folk opptatt av at samarbeidsavtalen virker som et godt verktøy i forhold til å sette fokus på samiske saker i Tromsø kommune.

I etterkant av folkemøte avholdt partene et evalueringsmøte der målet var å ha en gjennomgang av punktene i samarbeidsavtalen og drøfte innspillene fra folkemøtet. Partene er enige om at avtalen har virket til at samisk språk og kultur er blitt mer synlig i Tromsø, særlig i forhold til skilting på samisk. Partene drøftet oppfølgingsstrategier i forhold til de ulike punktene i avtalen.

Samarbeid med Alta kommune

Sametingsrådet har hatt møte med Alta kommune i juni i år, hvor agenda var å sette milepælsplan for samarbeidsprosessene mellom partene. Det ble avtalt at Alta kommune i samarbeid med Sametinget holder fagdag i Alta i november, og avholder et påfølgende folkemøte. Målet med arrangementene er å innhente innspill fra Altas befolkning til innholdet i samarbeidsavtalen, som skal utarbeides i løpet av året.

Snuhavn for cruiseskip / North Cape Turnaround Port.

Sametinget har deltatt med betydelig finansiering for å utvikle et snuhavnprosjekt for cruiseskip lokalisert til Hamnbukt i Porsanger kommune. Snuhavna blir første og siste destinasjon for turister på Nord-Norge cruise. En snuhavn for cruiseskip er en kai som i kombinasjon med lufthavn muliggjør passasjerbytte på et cruiseskip, der passasjerene som kommer i land blir fløyet hjem, mens de nye passasjerene kommer inn via lufthavn. Det er kun tre steder i nordområdene som muliggjør store cruiseoperasjoner for cruiseskip. Av disse tre stedene er Lakselv valgt ut som perfekt med Norges fjerde lengste rullebane, med god havneinnseiling, sin nordlige beliggenhet og nærhet til Nordkapp som viktig cruisedestinasjon.

Endringer i cruisemarkedet med vekt på kortere turer og nye miljøkrav/høyere drivstoffkostnader er kombinasjoner som forventes å gi en svært negativ effekt for cruisenæringen i Nord-Norge som i verste fall kan medføre at Finnmark faller ut som destinasjon på sikt. For å møte denne negative utviklingen har en endt opp med snuhavnprosjektet i Porsanger kommune. Dersom en hadde utelatt å gripe fatt i cruiseindustriens endring i rammevilkår, ville cruise som næring vært tilnærmet borte i landsdelen etter 2020. En næring som i dag representerer en nord-norsk merverdi på ca. en halv milliard kroner, og en nasjonal merverdi på det femdobbelte. Når en nå trolig får på plass den logistikk-løsningen snuhavna representerer, vil det bidra til et paradigmeskifte for nord-norsk turistutvikling. Markedet etterspør kortere ukes-cruise der midnattsolen, Nordkapp, Lofoten, det arktiske og samisk opplevelsessturisme er parameterne.

Prosjektet er svært nyskapende og innovativt, og prioriteringene i Sametingets budsjett er utviklingsmiljø og organisasjoner som jobber for næringsutvikling i samiske områder. Dette prosjektet har avgjort potensiale for nyskaping, vekst og fornying av reiselivet i Finnmark og Samisk reiseliv. Derfor har Sametinget sett det som viktig å prioritere støtte til realisering av dette nyskapende reiselivsprosjektet.

De første prøveturene med snuhavna vil være i juni 2015. Selskapet vil da ha kai og infrastruktur klar til første cruisebåtanløp.

Márkomeannu HERSKO

Matfestivalen Márkomeannu HERSKO ble arrangert i Skånland og Evenes i perioden 21 – 23.08.14. Dette var en matfestival med fokus på samisk mat og samiske mattradisjoner i Nordre Nordland og Sør- Troms. Sametinget støttet arrangementet med et tilskudd på kr 350 000.

Sametingsrådet holdt åpningstale både på bransjedagen 22.08.14 og markedsdagen påfølgende dag. I talene ble det trukket frem at Márkomeannu HERSKO er svært viktig i forhold til å utvikle reiselivsnæringen og satsingen på samisk mat i de samiske områdene i denne regionen. Thomassen pekte også på at den samiske mattradisjonen vil bli utviklet, både som kultur og varemerke.

10 Samisk samarbeid og internasjonalt arbeid

Hovedmål

Urfolk bestemmer over egen utvikling og har mulighet til å ivareta egne interesser internasjonalt.

FNs permanente forum for urfolkssaker 2014

Sametinget deltok på forumet i mai og på parallelle forberedelser til verdenskonferansen som var tilrettelagt av den globale koordineringsgruppa (GCG) under årets sesjon. FNs høringsmøte om verdenskonferansen om urfolk 2014 ble imidlertid utsatt til i juni. Til neste år vil forumet fokusere på en reformering av forumet.

Møte med delegasjon fra Malaysia

Sametingsrådet møtte en urfolksdelegasjon fra Malaysia med tre representanter fra SAVE rivers og en representant fra Bruno Manser foundation den 22.mai i Alta. Delegasjonen besøkte også Sametinget i Karasjok for omvisning. SAVE Rivers er en malaysisk organisasjon som arbeider med å hjelpe urfolk i forbindelse med store damutbygginger i Sarawak på Borneo. Delegasjonen påpekte at flere norske næringsaktører er involvert i damutbygginger som allerede har ført til tvangsflytting av tusenvis av urfolk og som fortsatt vil få lignende konsekvenser fremover.

Høvding Raoni

I juni møtte sametingsrådet høvding Raoni, Amazonas. Møtet ble arrangert av Regnskogfondet. Vi ble informert om at Regnskogen og dets beboere er under press fra den moderniserte sivilisasjonen, hvor territorier går tapt til disse.

FNs høringsmøte om verdenskonferansen om urfolk 2014

President Aili Keskitalo deltok under høringene om FNs verdenskonferanse om urfolk 2014 i juni. Fra høringene fremkom prosessen fremover mot verdenskonferansen, med logistikkgjennomføring og utforming av innhold til sluttdokument samt hvordan prosessen skulle involvere urfolksrepresentanter. Urfolk ble lovet gode muligheter for å delta i gjenstående prosesser samt utformingen av innholdet til sluttdokumentet.

Medlem fra Permanente forum for urfolkssaker besøkte Sametinget

Medlem av forumet besøkte Sametinget i august. Informasjon ble utvekslet om aktuelle saker.

Peru delegasjon besøkte Sametinget

En delegasjon sammensatt av statlige ansatt og representanter for urfolksorganisasjoner fra Peru besøkte Sametinget. Peru har ratifisert ILO konvensjonen Nr. 169 og har i 2012 vedtatt en konsultasjonslov med tilhørende forskrifter. Sametinget informerte om våre konsultasjonserfaringer og øvrig om andre roller og oppgaver.

Forhandlingen med Finland om fisk og fisket i tanavassdraget

Siste forhandlingsmøte var 1. – 2.04.14 i Kirkenes. Nytt møte var avtalt lagt til juni, men er utsatt til 6.-7.10.14 og skal avholdes i Utsjok. Sametingsrådet er informert om at det planlegges å gi informasjon til lokalbefolkningen om forhandlingsprosessen på de åpne møtene Tana Fiskeforvaltning skal ha i Tana og Karasjok 04.-05.11.14. Det kommer til å bli mulighet for å komme med innspill direkte til delegasjonen, også på bakgrunn av infoheftet om kunnskapsgrunnlaget fra Norsk institutt for naturforskning, NINA, som skal være sendt ut til alle husstander i Tana og Karasjok.

Møte med Sametinget i Finland

President Aili Keskitalo hadde møte med representantene Asko Länsman og Illmari tapio fra Sametinget i Finland 26.06.14. Temaer som ble diskutert var Tanavassdraget og mineralspørsmål. Det var spesielt to saker som var satt på dagsorden; den pågående forhandlingen med Finland om ny overenskomst om fisk og fisket i vassdraget og en mulig letetillatelse etter diamanter på finsk side av vassdraget. Begge parter så behov for et grenseoverskridende samarbeid fremover. De finske representantene uttrykte bekymring på vegne av samiske rettighetshavere på finsk side. Det var enighet om at Sametingene skal søke å holde hverandre oppdatert om utviklingen i disse sakene på henholdsvis norsk og finsk side. Det var også bred enighet på møtet om nødvendigheten av at Sametingene snarlig kommer sammen igjen for å utarbeide felles standpunkter.

NASCO - North Atlantic Salmon Conservation Organization 2014

Årets sesjon i den Nord Atlantiske Laksebevarings organisasjonen ble avholdt i Saint-Malo, Frankrike 03.-06.06.14. Det ble klart under sesjonen at Norge overtar presidentskapet i NASCO de neste fire årene ved Steinar Hermansen fra klima- og miljødepartementet som president. Danmark (Færøyene og Grønland) overtar visepresidentskapet ved Johannes Hansen. Sametinget i Finland møtte også på årets sesjon. Sametinget leverte et eget åpningsinnlegg.

Det ble avholdt en spesialsesjon vedrørende landenes forvaltning, der det var anledning til å diskutere urfolks interesser. Både Norge, Finland og Russland holdt innlegg. Under sesjonen kom det frem at Norge skal utfase krogarn i Finnmark innen 2018, foreta en hovedrevisjon av reguleringene i 2016 og vurderer ytterligere reguleringer i Varanger allerede fra 2015.

Sametinget stilte spørsmål til Norge om hvordan de ville håndtere situasjonen hjemme, der hverken Sametinget eller rettighetshaverne i sjø har gitt sin tilslutning til gjeldende reguleringer i sjøen og heller ikke til økt oppdrettsaktivitet i samiske områder. Førstnevnte ble besvart fra Norge med at det skal være et sjølaksefiske i fremtiden. Sistnevnte ble ikke svart på i plenum, men Sametinget ble oppfordret til å sende spørsmålet skriftlig til delegasjonsleder, slik at dette kunne videresendes til Fiskeridepartementet. Sametinget avventer svar fra Fiskeridepartementet.

Sametinget stilte spørsmål til Russland om hvorfor Russland krevde stopp i urfolkfisket i Finnmark allerede i konsultasjonen med Norge tilbake i 2012, og hvorfor Russland opprettholder et krav om reduksjon i sjølaksefisket når de samtidig rapporterer om gode forhold og fangster i egne elver. Sametinget fikk en offisiell uttalelse i North East - kommisjonens behandling av fiskereguleringer. For første gang har Russland uttalt at det må tas urfolkshensyn i reguleringene.

Til Finlands innlegg kom Sametingene med en felles uttalelse om fiske i tanavassdraget og forhandlingsprosessen mellom Norge og Finland. Og om forskning og overvåking, herunder lokal tradisjonell kunnskap. Finland svarte at dette var noe de måtte ta med seg videre og Norge at dette var en del av en ny avtale. I tillegg la Sametinget frem under sesjonen at Finland ikke har regulert turistfisket på tross av at den lokale fiskeforvaltningen (TF) reduserte det lokale fisket i 2012. Dette ble ikke kommentert av Finland.

Sjølaksefisket i Varanger

Russland har krevd innskrenkninger i det norske sjølaksefisket i Varangerfjorden i bilaterale samtaler med Norge, med bakgrunn i en rapport (Kolarctic) som viser at det fiskes på en andel laks som skal vandre videre til russiske elver. Dette på tross av at Russland internasjonalt, i NASCO, rapporterer om gode forhold i sine egne elver.

På bakgrunn av rapporten fra Russland, samt at sjølaksefiskerne allerede er under hardt press på grunn av svært strenge reguleringer, stiller sametingsrådet seg uforstående til at Klima- og miljødepartementet likevel har bedt Miljødirektoratet utrede hvordan omfanget av laks med opprinnelse i russiske elver kan reduseres fra og med 2015. Miljødirektoratet har varslet sjølaksefiskerne om prosessen i brev av 2. juli 2014.

Sametingsrådet tok opp saken med UD på det halvårige møtet og har bedt om et eget møte med Utenriksdepartementet og Klima- og miljødepartementet om denne saken i brev av 20. august. Det er avtalt møte 19.09.14 på administrativt nivå.

Sametinget har takket ja til å være til stede på møtet mellom Miljødirektoratet og sjølaksefiskernes organisasjoner 02.10.14 i Kirkenes, der direktoratet har varslet at de ønsker å orientere om prosessen.

11 Andre saker

Sametingets ungdomspolitiske utvalg

Sametingets ungdomspolitiske utvalg SUPU har i perioden hatt to møter, et telefonmøte og et fysisk møte i Oslo. I forbindelse med møtet i Oslo arrangerte SUPU et treff med samisk ungdom i Oslo.

SUPU gjennomførte 12.08.14 det årlige møtet med Barneombudet. Hovedsak på møtet var samisk ungdoms psykiske helse. Teksting og dubbing av film og program på samisk var også et viktig tema.

SUPU har gitt et innspill om samisk ungdoms situasjon i Norge til Arctic Focal Point i UN Indigenous Youth Caucus, i forbindelse med at Arctic Focal Point deltar på FN's Verdenskonferansen for urfolk i New York i september.

SUPU har gitt innspill til sametingsbudsjettet 2015.

SUPU har sammen med ungdomsorganisasjonen Noereh! publisert en kronikk om samisk språk, litteraturoversetting og dubbing av film til samisk. De har også sendt brev til flere norske og svenske filmutgivere med oppfordring til å dubbing av filmer til samisk.

Ny likestillingspolitikk

Sametingsrådet arbeider med å utarbeide en ny samisk likestillingspolitikk. En likestillingspolitisk redegjørelse vil bli lagt fram for plenum i desember. I forbindelse med dette arbeidet har sametingsrådet hatt møte med Sami Nisson Forum. Formålet med møtet var å få innspill til arbeidet med en ny likestillingspolitikk og for å diskutere Sametingets direkte tilskudd til organisasjonene.

Sami Nisson Forum uttrykte i møtet at de ønsker et tydeligere urfolksperspektiv i Sametingets likestillingspolitikk. De pekte også at de har en vanskelig økonomisk situasjon. Dette skyldes både at driftstilskuddet fra Sametinget er for lavt og at det er vanskelig å få støtte fra andre økonomiske bidragsytere, både nasjonalt og i de samiske områdene.

Sametinget vil ha møte også med Norgga Sarahkka i løpet av høsten. I tillegg vil Sametinget arrangere et miniseminar med tema lesbiske, homofile, bifile og transpersoner i samiske samfunn.

Sametingsrådet deltok på arrangementet Finnmark Pride i Hammerfest. I innlegget på seminardelen av arrangementet trakk vi fram viktigheten av å bryte tausheten omkring lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LHBT) i samiske samfunn, og at de fører en viktig rettighetskamp. Sametinget flagget også med regnbueflagget 15. august, i anledning Finnmark pride.

I forbindelse med Euro Pride som ble arrangert i Oslo i august 2014, publiserte Sametingsrådet pressemelding til støtte for de samiske LHBT, som deltok på arrangementet.

Kompetansekrav til jordskiftedommere

I forbindelse med opphevelsen av utdanningsmonopolet for utdanning av jordskiftedommere har Domstolsadministrasjonen utarbeidet retningslinjer for kompetansekrav til jordskiftedommere. Sametinget har konsultert med Domstolsadministrasjonen om dette og hadde møte 27.05.14. Kompetansekravene i samisk kultur, sedvaner og rettsforståelser ble noe styrket, men Sametinget hadde sett at dette hadde hatt en mer framtrekkende plass. Noe av Domstolsadministrasjonens utfordring er at det per i dag bare er Norges miljø- og biovitenskapelig universitet (NMBU) som tilbyr masterutdanning i eiendom, mens det i Bergen er under utvikling et slikt studium. Disse institusjonene er ikke innstilt på å betydelig styrke den samiske dimensjonen i studieprogrammet. Da og Sametinget er enig i at det derfor er viktig at UiT-Norges arktiske universitet er villig til å utvikle et slikt masterstudie. Det ble derfor avholdt møte med UiT, Domstolsadministrasjonen, Troms jordskifterett, Statens vegvesen og Sametinget 24.06.14. Dette var og en oppfølging av møte sametingsrådet hadde med rektor ved UiT 02.01.14. UiT uttrykte vilje til å utrede alternative modeller for et nytt studium. Dette forutsetter bl.a at universitetsledelsen gir positive signaler om å kunne opprette studiet.

Indre Finnmark tingsretts jubileumsseminar

President Aili Keskitalo holdt innlegg og representerte på Indre Finnmark tingsretts 10-årsjubileum 23.06.14. I sitt innlegg fokuserte hun på verdien ved at samisk ble benyttet som forhandlingspråk i retten, tilliten til rettsystemet, menneskerettighetenes stilling i norsk rett og fremhevet at Sametinget står i frontlinjen av samisk rettsutvikling. Domstolsadministrasjonen meddelte på seminaret at det var satt av midler til etableringen av et samisk forum for rettspleiens samiske dimensjon.

Tanaloven

Den nye tanaloven trådte i kraft 01.07.14. Det har vært avholdt administrativ konsultasjon 4. mars 2014. Partene kom til enighet og konsultasjonsprotokoll av 04.03.14 er gjeldene. Sametingsrådet ga i sak SR 33/14 samtykke til forslaget til ny tanalov. Sametingsrådet er fornøyd med at lovens formål ”er å sikre de særskilte rettigheter lokalbefolkningen har til fiske i Tanavassdraget på grunnlag av lov, alders tids bruk og lokal sedvane” og at ILO-169 er inkorporert i loven med forrang.

Tanaforskriften

Sametingsrådet hadde møte med Tana Fiskeforvaltning på Sametinget 03.03.14 og med LBT (Laksebreveierforeningen i Tana) 15.05.14.

Det ble avholdt administrativ konsultasjon med Klima- og miljødepartementet 10.06.14. Det var enighet om store deler av forskriften, blant annet foreslo Sametinget at det skulle kunne innkalles til fellesmøte utover de ordinære fellesmøtene ved behov. Dette ble tatt inn i forskriften. Det foreligger derimot ikke enighet om § 6, 3. ledd. Som omhandler muligheten for å bytte ut medlemmer i funksjonstiden. Sametinget ønsker en åpning for at oppnevningensinstansene, kommunene og fellesmøtet, kan skifte ut medlemmer i funksjonstiden ved samlet nyvalg om særlige grunner foreligger. Sametinget definerer tillit til de oppnevnte representantene som særlige grunner.

Endringene i forskriften trådte i kraft 1. juli, uten at sametingsrådet fikk mulighet til å løfte saken til politisk konsultasjon. Sametingsrådet tok saken til rådsbehandling i sak SR 100/14. Sametingsrådet

understreker at Tana Fiskeforvaltning er å anse som et privatrettslig organ som forvalter privatrettslige forhold på vegne av en vid krets av rettighetshavere.

Møte med mineral-leteselskapet Eurasian Minerals

Sametinget har hatt et administrativt møte i august med det amerikanske prospekteringselskap, Eurasian Minerals og Geode Consult AS som er engasjert som konsulenter. Eurasian Minerals har fått undersøkelsesrett til et område i nærheten av Burfjord. Selskapets geologer ønsker å ta en tur i felt for å se nærmere på dette området i løpet av høsten. Eurasian Minerals ønsket et innledende møte med Sametinget for å presentere selskapet, og for å få råd og innspill i forbindelse med oppstart av letevirkosomhet. Sametinget informerte om innholdet i Sametingets plenums vedtak i Sak 7/14: Mineralvirkosomhet i samiske områder. Samt om mineralloven, plan- og bygningsloven og annen relevant lovverk i Norge.

Revidert personalreglement

Personalreglementet er fremforhandlet mellom Sametinget og arbeidstakerorganisasjonene i Sametingets administrasjon. Reglementet regulerer forholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker og inneholder bestemmelser for hvem som har myndighet til å innvilge permisjoner, hvilke organ som har tilsettings myndighet i Sametinget. Reglementet regulerer også hvordan saksbehandling skal skje i personalsaker for de ansatte. I tillegg regulerer den også hvordan ordensstraff, oppsigelser, suspensjoner, avskjed og klage skal saksbehandles.

Sametingsrådet stadfestet den nye avtalen om personalreglement i rådsmøte den 26.06.14. Reglementet er gjeldende fra 01.07.14. I den reviderte versjonen er det foretatt mindre justeringer opp mot sentrale bestemmelser. Sametinget har også tidligere i år endret forretningsorden, der myndighet til å tilsette direktør ble flyttet fra Sametinget i plenum til et utvalg på 5 representanter utgått av plenum. Samtidig ble stadfestelsesmyndighet delegert fra plenum til sametingsrådet. Disse endringene er nå tatt inn i personalreglementet.

BeDemocracy

I forbindelse med utstillingen Be Democracy arrangerte Nobels Fredssenter i sommer en Twitter kampanje; @BEDEMOCRACY.

Prosjekt ville i praksis vise hvordan sosiale medier har bidratt til å utfordre makt ulike steder i verden, samt endret mulighetene for yttringsfrihet, menneskerettigheter og demokrati.

Nobels Fredssenter inviterte ulike personer over hele verden til å delta på denne aktiviteten. President Aili Kesitalo var gjesteredaktør i perioden 30.06.-06.07.14.

Finnmarkskonferansen

Sametingsrådet var til stede på Finnmarkskonferansen, hvor Sametingspresidenten var en av hovedtalerne. I sin tale snakket presidenten blant annet om forskjellige forståelser og muligheter for vekst i Finnmark og Sápmi. Gode eksempler på samisk vekst var også på programmet på konferansen, i form av gode kulturnæringsaktører; Graveniid Duojiid og Nordlysmat var blant e foredragsholderne.

III Votering

Av 39 representanter var 39 til stede. Det ble ikke votert over saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Aili Keskitalo, president	Mariann Wollmann Magga
		Vibeke Larsen
	Aili Keskitalo	
2	Vibeke Larsen	Silje Karine Muotka
		Aili Keskitalo
		Kirsti Guvsám
	Vibeke Larsen	
3	Kirsti Guvsám	Vibeke Larsen
	Kirsti Guvsám	
4	Ellinor Marita Jåma	Henrik Olsen
		Piera Heaika Muotka
		Thomas Áhrén
	Ellinor Marita Jåma	
5	Nora Marie Bransfjell	Henrik Olsen
6	Marit Kirsten Anti Gaup	Henrik Olsen
	Mariann Wollmann Magga, forretningsorden	
7	Mariann Wollmann Magga	
8	Hartvik Hansen	Inger Elin Utsi
		Mariann Wollmann Magga
		Kirsti Guvsám
	Hartvik Hansen	
9	Isak Mathis O. Hætta	Toril Bakken Kåven
		Hartvik Hansen
		Thomas Áhrén
	Isak Mathis O. Hætta	
10	Johan Vasara	Hartvik Hansen
		Kirsti Guvsám
	Johan Vasara	
11	Kjetil Romsdal	Inger Elin Utsi
		Inger Eline Eriksen
		Isak Mathis O. Hætta
	Kjetil Romsdal	
12	Christina Henriksen	
13	Laila Nystad	
14	Kjellrun Wilhelmsen	Mariann Wollmann Magga
		Inger Elin Utsi
15	Ronny Wilhelmsen	
16	Ellinor Marita Jåma	Inger Elin Utsi
		Mariann Wollmann Magga
		John Kappfjell
17	Per Mathis Oskal	
18	Silje Karine Muotka	
19	Piera Heaika Muotka	
	Per Andersen Bæhr, forretningorden	
20	Per Andersen Bæhr	
21	Mariann Wollmann Magga	
22	Tor Gunnar Nystad	

23	Inger Eline Eriksen	
24	Inger Elin Utsi	
25	Per Andersen Bæhr	
26	Thomas Åhrén	
27	Ann-Mari Thomassen	

VI Sametingets vedtak

Sametinget tar Sametingsrådets beretning om virksomheten i perioden til orientering.

Behandlingen av saken ble avsluttet 08.10.14 kl. 12.50.

Originalspråk: *

Ašši/S k SP | 027/14

Spørsmål til Sametingsrådet i henhold til Sametingets forretningsorden § 11

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-

14/5134

Saken påbegynt 08.10.14 kl. 15.00

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
----	-----------	-------------------	--------

II Spørsmål

Spørsmål 1: Representant Per A. Bæhr, Flyttsame lista

Prosessen med reintallstilpasningen

Spørsmål 2: Representant Aud Marthinsen, FrP

Eierskapsmelding for Sametinget

Spørsmål 3: Representant Inger Eline Eriksen, Árja sametingsgruppe

Det eneste samiske rettshjelpskontoret nedlegges

Spørsmål 4: Representant Mariann Wollmann Magga, Aps sametingsgruppe

Omorganisering av Innovasjon Norge

Spørsmål 5: Representant Nora Marie Bransfjell, NSRs sametingsgruppe

Reinpåkjørsler av tog i det sørsamiske området

Spørsmål 6: Representant John Kappfjell, Aps sametingsgruppa

Utbygging av Kalvatna vindkraftverk

Spørsmål 7: Representant Johan Vasara, Aps sametingsgruppe

Mattilsynet

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
	Hartvik Hansen, forretningsorden	
1	Per Andersen Bæhr	
	Thomas Åhrén	
	Marit Kirsten Anti Gaup	
	Ellen Kristine Saba	
	Mariann Wollmann Magga	
	Per Andersen Bæhr	
	Thomas Åhrén	
2	Aud Marthinsen	
	Henrik Olsen	
3	Inger Eline Eriksen	
	Aili Keskitalo	
	Marit Kirsten Anti Gaup	
	Inger Eline Eriksen	
	Aili Keskitalo	
4	Mariann Wollmann Magga	
	Silje Karine Muotka	
	Mariann Wollmann Magga	
	Silje Karine Muotka	
5	Nora Marie Bransfjell	
	Thomas Åhrén	
	Nora Marie Bransfjell	
	Thomas Åhrén	
6	John Kappfjell	
	Thomas Åhrén	
	Hartvik Hansen	
	Mariann Wollmann Magga	
	John Kappfjell	
	Thomas Åhrén	
7	Johan Vasara	
	Thomas Åhrén	
	Per Andersen Bæhr	
	Johan Vasara	
	Thomas Åhrén	

Behandlingen av saken ble avsluttet 08.10.14 kl. 16.05.

Åšši/Sak SP 028/14**Sametingsrådets redegjørelse om fremtidig duodjisatsing**Arkivsaknr.
14/4135

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	08.09.14	SR 104/14
Sametingets plenum	8. – 10.10.14	SP 028/14

Saken påbegynt 08.10.14 kl. 09.55

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	22.04.14	Sametinget	Høring om endring av støtteordninger i duodji
2	27.03.14	Sametinget	Endring av driftstilskuddsordningen i duodji - høringsnotat av 27.03.14
3	08.04.14	Bargiid bellodaga sámediggejoavku - Arbeiderpartiets sametingsgruppe	Høringsuttalelse - Duodji næringsavtale - forhandlinger for 2014
4	30.06.14	Duojáriid ealáhussearvi ja Sámiid duodji	Cealkámuš duoji doaibmadoarjjaortnet
5	04.08.14	Sámiid duodji	Innspill til definisjon av duodji i næringsavtalen
6	07.08.14	Marit G. Bongo	Endring av duodji driftstilskuddsordningen - høring
7	08.08.14	Duodjeinstituhitta	Uttalelse vedr. høringsnotatet for endring av driftstilskuddsordningen i duodji
8	25.07.14	Berit Mienna	Innspill til høring om endring av støtteordninger i duodji
9	28.07.14	Ellen Bongo Eira	Høring driftstilskudd ordning i duodji
10	28.07.14	Inger Lise Mienna	Rettet utgave - Innspill til høring om endring av støtteordninger i duodji. - RETTET BREV.
11	04.07.14	Duojáriid ealáhussearvi	Definisjon av duodji innenfor næringsavtalen
12	05.06.14	Jorunn Løkvold	Om næringsavtale for duodi
13		Nuorta Finnmárkku Sámiid duodji	LANDSMØTESAK 1, Høringnotat duodjeavtalen
14	19.09.13	Sametinget	Šiehtadusteaksta/ Avtaletekst næringsavtalen
15	Mars 2014	Sámi ealáhus- ja guorahallanguovddáš	Duodjinæringsens økonomiske situasjon
16	04.02.14	Consis	Sammendrag og sluttrapport - kontroll

II Forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling:

Sametinget har drøftet Sametingsrådets redegjørelse om framtidig duodjisatsning. Redegjørelsen er vedlagt protokollen.

Sametingsrádets redegjølrelse om fremtidig duodjisatsing

Bakgrunn

Bakgrunnen for at rádet fremmer en redegjølrelse er å få en drøfting om den framtidige virkemiddelpolitikken for å utvikle lønnsomhet i duodjinæringen. Sametinget sendte ut et høringsnotat med frist til 08.08.14 om endringer i i forvaltningen av støtteordninger i duodji. I notatet er det lagt opp til en bred prosess både i forhold til duodjinæringen og internt i Sametinget. Høringsuttalelsene er lagt ved for at synspunktene fra høringsinstansene kommer fram.

Sametinget har hatt en næringsavtale siden 2005. Det har vært årlige forhandlinger om en næringsavtale der avtalepartene er blitt enige om ulike tiltak for å få duodjinæringen til å bli mer lønnsom. I tillegg er det årlig utarbeidet en økonomisk rapport som skal vise utviklingen i duodjinæringen. I 2012 og 2014 gjennomførte Sametinget kontroll av driftstilskuddsordningen i duodji. Resultatet av kontrollrapportene var ikke særlig positive, noe som også tilsier en gjennomgang av forvaltningen av midler til duodjinæringen.

Samtidig ser Sametingsrádet at mange aktører innen næringen driver profesjonelt, og har et potensial for videreutvikling og vekst. Gode duodjibedrifter sprer kunnskap om samisk kultur og næring, og bidrar til å styrke og spre samiske kulturtradisjoner utover Sápmis grenser.

Status

Både Sametingets budsjett og økonomisk rapport for duodjinæringen gir en viss pekepinn på statusen i duodjinæringen. Det gir imidlertid ikke et fullgodt bilde siden økonomisk rapport baserer seg på et lite utvalg, og siden det alltid er noen som faller i fra og noen kommer til kan disse føre til store utslag i rapporten.

Når det gjelder virkemidler som duodjinæringen får tildelt fra Sametingets plenum har de vært på mellom 14 og 15 millioner kroner. 9,4 millioner er satt av til næringsavtalen i 2014, og litt over 1,5 millioner kroner til opplæringskontoret for reindrift og duodji. Duodjeinstituttet får 3,9 millioner til drift og veiledning. Totalt har Sametinget satt av 37 millioner til næringsformål inkludert duodji.

Tabell 1 Budsjett for næringsavtalen for 2013 og 2014 og forbruk i 2013

	Budsjett 2013	Forbruk 2013	Budsjett 2014
Driftstilskudd	3 100 000	1 586 000	2 700 000
Investerings- og utviklingstilskudd	3 990 000	1 254 000	4 100 000
Stipend – videregående skole og høyskole	200 000	110 000	200 000
Velferdsordninger	100 000	56 000	100 000
Fag- og økonomisk utvalg	100 000	27 000	100 000
Duojáríid ealáhussearvi	468 000	468 000	600 000
Sámiid duodji	1 092 000	1 092 000	1 250 000
Salgsfremmende tiltak	350 000	346 000	350 000

Kompetanse, kurs		138 000	
Sum næringsavtalen	9 400 000	5 079 000	9 400 000

I tabell 1 går det fram at kun litt over halvparten av næringsavtalen ble brukt i 2013. Der underforbruket var størst var innen investeringer og utviklingstilskudd, men året før var det overforbruk på denne posten. Halvparten av det budsjetterte driftstilskudd ble brukt i 2013. En del av årsaken til dette underforbruket var en strengere praktisering av ordningen som følge av kontrollen i 2012.

Tabell 2 Salgsinntekt egenprodusert duodji. Totalt og gjennomsnitt for perioden 2007 - 2012, Økonomisk rapport 2014

Egenprodusert duodji	2007	2008	2010	2011	2012
Totalt i kr.	4 795 246	6 068 786	8 796 102	7 587 240	8 964 470
Gjennomsnitt i kr.	165 353	183 903	183 252	210 757	224 139

Tabell 2 viser at verdiskapingen i duodjinæringen i 2012 var på rundt 9,0 millioner kroner blant de som hadde svart. Det har vært en jevn økning av omsetningen i gjennomsnitt pr utøver. Gjennomsnittsomsetningen i 2012 var på kr 224 139.

Tabell 3 Nøkkeltall for den økonomiske utvikling i duodji i perioden 2006-2012, Økonomisk rapport 2014

	Salgsinnt egenprod. duodji	Totale salgsinntekter, inkl. tilskudd	Driftskostnader-duodji	Driftsresultat
Gj. snitt 2012	224 132	341 752	268 551	107 644
Gj. snitt 2011	210 757	321 664	252 443	98 672
Gj. snitt 2010	183 252	275 681	187 823	98 553
Gj.snitt 2009 (N=47)	184 669	250 480	185 438	83 684
Gj.snitt 2008 (N=29)	183 903	250 429	141 848	108 581
Gj.snitt 2007 (N=29)	165 353	245 984	153 828	94 216
Gj.snitt 2006 (N=30)	138 142	138 545	93 636	94 670

Tabell 3 viser at selv om salgsinntektene har økt siden 2006 har driftskostnadene mer enn fordoblet seg fra 2006 til 2012. Driftsresultatet har vært stabil på rundt kr 100 000 i hele perioden. Det er imidlertid stor variasjon i de totale salgsinntektene - disse varierte fra kr 59 210 til kr 1 172 740 i 2012.

Forhandlingspartene Sámiid duodji, Duojáriid ealáhussearvi og Sametinget satte i gang kontroll av driftstilskuddsordningen. Den første kontrollen ble gjennomført i 2012 og den andre i 2014. Funnene i kontrollen var at regnskapsføringen for de fleste ikke var i samsvar med regnskapslovgivningen. En av ti kontroller ble godkjent i 2014 - det er ikke et akseptabelt resultat.

Sametinget sendte ut et høringsnotat som grunnlag for diskusjon om å endre på virkemiddelbruken i duodji. De utfordringer som Sametinget ser med driftstilskuddsordningen er:

- Ingen kan dokumentere at det er egenprodusert duodji som selges - i jordbruket er det for eksempel meierier og slakterier som gir leveranseoppgaver
- Uklar definisjon av duodji. Mange oppfatninger om hva duodji er – tradisjonell duodji, nydesign, småindustrielle produkter, maskinproduserte produkter, souvenirer etc.
- Salg mellom nærstående slektninger
- Den økonomiske utvikling viser ikke den ønskede lønnsomhetsutvikling i næringen

I høringsnotatet med frist 08.08.14 er det satt opp fem ulike alternativer for en driftstilskuddsordning:

- Alternativ 1 - Videreføre ordningen.
- Alternativ 2 – Avgrense ordningen til tradisjonell duodji
- Alternativ 3 – Videreføre ordningen med strengere krav
- Alternativ 4 – Overføre ansvaret til duodjiorganisasjonene
- Alternativ 5 – Nye og forbedrede ordninger

Sametingsrådet holdt et høringsmøte den 13.06.14 om notatet om de økonomiske ordningene som Sametinget har innenfor duodji. Både enkeltpersoner og organisasjoner har kommet med skriftlig innspill til høringen. Samtlige vil opprettholde driftstilskuddsordningen. Flere har foreslått at Sametinget skal jobbe med momsfristak for duodjinæringen og muligheter for fradrag i forbindelse med skatteberegningen. Noen har poengtert viktigheten av å fokusere både på næring og samisk kultur ved utviklingen av duodji. Både Sámiid duodji og Duojáriid ealáhussearvi er innstilte på å ta over forvaltningen av duodjimidlene slik det går fram i alternativ 4 i høringsnotatet.

Duodjiorganisasjonene Sámiid duodji og Duojáriid ealáhussearvi har kommet fram til en overordnet definisjon av duodji i 2014:

- Duodji er et samisk samlebegrep for all form for skapende aktiviteter utformet av duodjár. Dette omfatter håndverk, brukskunst og bearbejdede materialer med basis i samisk kultur og tradisjoner.
- Duodjiproduksjon (duoddjon) omfatter fremstilling av egenproduserte kvalitetsvarer, bruksting, gjenstander og klær som gjenspeiler samisk levemåte og kulturtradisjoner både når det gjelder valg og bearbejding av råmaterialer, samt den estetiske utfoldelsen ved formgivning, utforming og produksjonsmetode.

Organisasjonene er imidlertid uenige om en detaljert definisjon. Sámiid duodji vil avgrense driftstilskuddsordningen til tradisjonell duodji, mens Duojáriid ealáhussearvi vil ha en videre definisjon der både tradisjonell duodji og moderne duodji er med.

Når det gjelder organiseringen i duodjinæringen har Sámiid duodji 170 medlemmer pr 20.08.2014. Duojáriid ealáhussearvi er en langt mindre organisasjon.

Pr 05.09.14 er det registrert 91 duodjiutøvere i duodjiregisteret. Mellom 40 og 50 av disse søker om driftstilskudd hvert år.

En framtidrettet duodjinæring - Framtidige utfordringer

1. Kompetanse

Duodjinæringen er en liten næring, og utøverne er spredt over store områder. Slike forhold kan være til hinder for å kunne utveksle erfaringer og kompetanse. Det dreier seg blant annet om å nå nye markeder, utvikle nye produkter, utvikle bedriften, øke lønnsomheten, øke forståelsen av regnskap og liknende. Alle næringer har behov for kompetanseheving på ulike fagområder - det gjelder også duodjinæringen. Noe av denne kompetansehevingen er av generell karakter, mens andre er spesifikt for duodjinæringen. Utfordringen er å få i stand kompetansehevende tiltak som dekker de behovene som er i duodjinæringen i hele sápmi.

Det er flere både enkeltpersoner, organisasjoner og institusjoner som søker om tilskudd til å arrangere kurs innen duodji. De fleste av disse kursene dreier seg om voksenopplæring dvs grunnleggende kunnskaper innen duodji. Dette er egentlig et ansvar for videregående skoler og virksomheter som driver med voksenopplæring, men det er ikke alle som har mulighet til å reise for å ta slik opplæring. Utfordringen er å gi desentraliserte tilbud som er av høy kvalitet.

En veiledningstjeneste i duodjinæringen er av noen fremhevet som viktig for å få opp interessen for å utvikle duodjinæringen. Sametinget har støttet Duodjiinstituttet slik at det er fire veiledere som jobber i halve faste stillinger. To av disse er i Snåsa og dekker sørsamisk område, en i Evenes (Nordland) og en på Fossbakken (Troms). I tillegg er det to veiledere i halve stillinger som er ansatt for ett år. Den ene er i Karasjok (Midt-Finnmark) og den andre i Varangerbotn (Øst-Finnmark). Foruten disse er det et prosjekt i lulesamisk område der det er satt av midler til en prosjektstilling som i tillegg til å veilede også skal motivere flere til å starte med duodji. Veiledningstjenesten i duodji bør gjennomgås for å få en vurdering av hvilken effekt slike veiledere har for utviklingen av duodjinæringen. I 2014 har for eksempel antall søknader til investeringer i næringen gått ned.

2. Lønnsomhet

Lønnsomheten i duodjinæringen kan forbedres ved å bedre på rammebetingelsene. Både fritak for merverdiavgift og flere fradragmuligheter for duodjinæringen kan være veien å gå. De som kan endre på disse rammebetingelsene er departementene, men Sametinget kan være med å støtte opp om eventuelle initiativ fra duodjiorganisasjonene.

Driftsresultatet i duodji har ligget på rundt kr 100 000 i flere år. Det forholdet at kostnadene øker mer enn inntektene er urovekkende. Om kostnadsutviklingen fortsetter i samme retning vil dette kunne føre til at mange fler ikke lenger vil kunne få et positivt driftsresultat i framtida. Det forholdet at inntektene ikke øker like mye som kostnadene har blant annet sammenheng med prissetting av duodjiproduktene - duodjiutøveren skal få betalt for det arbeidet det koster å produsere duodji.

Utfordringen er å gjøre duodjiutøvere mer bevisst på hvilke strategier virksomhetene skal ha for å øke lønnsomheten.

3. Duodji utenfor indre Finnmark

Det er få duodjiutøvere i kystområdene og i lule- og sørsamisk område. Potensialet for å få flere til å satse på duodji i disse områdene er til stede. Utfordringen er å skape miljøer som motiverer flere til å satse på duodji.

4. Salg og markedsføring

Salg og markedsføring er viktige tiltak for å sikre avsetning av duodjiprodukter. Flere duodjiutøvere har tatt i bruk internett for å gjøre dette til fordel for de tradisjonelle husflidsutsalgene. Det er ikke alle utøvere som har tilgang til internett og kompetanse til å gjøre det. Salg på messer og direkte til kunder vil fortsatt være nødvendig. Utfordringen er å etablere en sterk merkevare og arbeide for forbedret distribusjon av duodjiprodukter.

5. Sametingets virkemidler

En annen utfordring er at det ikke finnes noen detaljert definisjon av duodji. Det skaper utfordringer både for Sametinget og fagutvalg i duodji som skal avgjøre hvem som kan taes med i duodjiregisteret eller ikke. I høringsprosessen er det kommet et forslag om å gi driftstilskudd til arbeidskrevende produksjoner der kun samiske tradisjonelle duodjiprodukter inngår. Det vil utelukke produkter med høy grad av maskinbearbeiding, serieproduserte produkter og masseproduserte produkter. I det samme høringssvaret er det foreslått at nydesign og andre produkter fortsatt skal kunne oppnå støtte til utviklingstiltak såsom investeringer, bedriftsutvikling, kompetanseheving etc. Dokumentasjon av egenprodusert duodji er fortsatt ikke løst med dette forslaget.

Driftstilskuddsordningen har noen svakheter som det ikke har vært mulig å rette opp siden ordningen ble etablert i 2005. Det gjelder spesielt i forhold til det å dokumentere omsetningen av egenprodusert duodji og det å skille duodji fra andre produkter. Det finnes rett og slett ingen omsetningsledd eller institusjon som har mulighet til å dokumentere slik omsetning. Kontroller av regnskap vil bare kunne avdekke regnskapstekniske forhold og ikke om det er egenprodusert duodji eller ikke. Sametinget kan ikke ha ordninger som det ikke er mulig å kontrollere.

Duodjinæringen vil kunne dra nytte av Sametingets satsning på kulturnæring. Duodji har stort sett de samme utfordringer som kulturnæring både med tanke på salg, marked, prissetting og nettverk mellom utøvere. Mulighetene for å mekanisere er begrenset i begge næringene i og med at begge er avhengig av manuelt arbeid. Flere produksjoner i duodji fordrer også en god del kreativ arbeid slik det er i kulturnæringene.

Landbruks- og matdepartementets kutt til jordbruk og reindrift på 6 millioner kroner vil få konsekvenser for rammene til næringsutvikling fra 2015 og videre. En vesentlig del av kombinasjonene der duodji og reindrift inngår er finansiert med avtalemidler fra reindriftsavtalen - ca 2 millioner kroner. Utfordringen blir å tilpasse virkemiddelbruken til de reduserte budsjetttrammene uten at det går ut over utviklingen i duodji.

For at duodjinæringen skal ha en framtid må næringsaspektet legges til grunn. Duodjinæringen må ha virksomheter som er økonomisk lønnsomme, og samtidig må den kulturelle siden være gjennomgående i all duodjisatsning. Investerings- og utviklingstiltak er nødvendige for å få slike virksomheter. Flere virksomheter har satt fokus på produktutvikling og nydesign der samisk kultur er basis. Utfordringen er å utvikle nisjeprodukter som har marked enten innenfor samiske områder, nasjonalt eller internasjonalt. Det er imidlertid ikke alle som har muligheter til å satse nasjonalt eller internasjonalt, men Sametingets satsning på duodji må være åpen også for slike tiltak.

Mål

Å utvikle en næringsrettet duodji med økt lønnsomhet og omsetning av egenproduserte varer.

Sametingsrådet legger til grunn at duodjinæringen skal være lønnsom. Det skal være rom for å utvikle både den tradisjonelle duodjivirksomheten og nye produkter med basis i samisk kultur.

Duodjinæringen opplever konkurranse fra virksomheter som ikke har sin bakgrunn i samisk kultur. Sametingsrådet vil prioritere produksjon av egenproduserte varer. På den måten sikrer en at samiske duodjitradisjoner videreføres.

Noen duodjiutøvere har fokus på sitt håndtverk og ikke nødvendigvis på lønnsomhet i seg selv. I denne sammenheng er det sentralt at duodji er en kulturbærende næring som har stor betydning for samisk kultur og språk. Sametingsrådet er opptatt av duodji både som næring og kultur og som identitetsskapende virksomhet. Sametingsrådet ser at duodji er mangeartet, og ønsker å bidra til at duodji overlever som kultur og næring. I denne sammenhengen vil sametingsrådet utvikle en næringsrettet duodji der duodji også blir betraktet som en viktig kulturbærer.

Strategier

Med utgangspunkt i de foregående drøftingene, er det mulig å skissere framtidige strategier for politikktutviklingen overfor duodji:

- Videreføre samarbeidet med duodjiorganisasjonene

Duodjiorganisasjonene er viktige i å utvikle duodji i riktig retning. De fungerer som et bindeledd og talerør for duodjinæringen. De utgjør en viktig del av forhandlingene om en næringsavtale.

Organisasjonene har også ansvaret med næringsutvikling i duodjinæringen. Sametinget kan i den sammenheng betraktes som et verktøy i dette arbeidet. Duodjiorganisasjonene har vist at de er rede til å ta et større ansvar i utviklingen av duodji.

- Bidra til bedre rammebetingelser i duodjinæringen

En rekke bestemmelser som er utenfor Sametingets ansvarsområde setter viktige rammer for duodjinæringen. Det dreier blant annet seg om skattefradrag, momsfratak og andre avgiftsforhold. Slike bestemmelser er regulert blant annet av Finansdepartementet. Endring av slike forhold er krevende, utfordrende og kan være en langvarig prosess. Det å prioritere dette arbeidet vil kunne gi bedre økonomiske betingelser til hele duodjinæringen.

- Prioritere utviklingstiltak for å sikre en levedyktig duodjinæring

For å kunne ha en levedyktig duodjinæring må den ha fokus blant annet på produktutvikling, design, marked og salg. Enkelte har behov for å fornye driftsapparatet og se på nye produksjonsformer. Sametinget må prioritere tilskudd til investeringer, etablererstipend og bedriftsutvikling. Videre vil det være naturlig å prioritere samarbeids- og utviklingsprosjekter, markedsanalyse og salgs- og markedsføringstiltak. Rekruttering til duodjinæringen vil fortsatt være viktig og der er både stipend til elever og studenter og lærlingordningen sentrale virkemidler.

- Samarbeid med kompetansemiljøer for å sikre kvalitet over kompetansehevende tiltak

Kompetanseheving er et av de tiltakene som de fleste i duodji har behov for i en eller annen sammenheng. Kompetansetiltak må være i samsvar med næringens behov, og at disse har en viss kvalitet som kommer næringen til gode. De fleste kompetansemiljøer har erfaring med og rutiner for å gjennomføre slike tiltak.

- Egne satsninger på duodji i kyst-, lule- og sørsamiske miljøer

Tildeling av tilskudd viser en skjev fordeling der søknader fra kyst-, lule- og sørsamiske områder er meget få. Egne satsninger kan være særskilte utviklingsprosjekt i et avgrenset område der motivering og etablering av arbeidsplasser må være et av siktemålene.

Merknad Fremskrittspartiet v/ representant Arthur Tørfoss

Sametingsrådets redegjørelse om fremtidig duodjisatsing

Slik det fremstår i dag bidrar ikke duodjiavtalen til næringsutvikling i de samiske områder. Slik virkemiddelapparatet er innrettet, bidrar den til å sementere en hobbypreget og lite fremtidsrettet produksjon. Det øvre taket for omsetning for å motta tilskudd bør heves til 5 millioner. Dette vil både bidra til at hobbyprodusentene kan fortsette sitt virke, samt at de seriøse bedriftene som driver masseproduksjon kan ta skrittet fullt ut og investere i driftsmidler uten å være redd for å miste støtte når de overskrider dagens grense på 3 millioner.

Fremskrittspartiets sametingsgruppe vil derfor anbefale rådet å gå videre med alternativ 5 i høringsnotatet, Nye og forbedrede ordninger.

Merknad Arbeiderpartiet v/ representant Vibeke Larsen, Fremskrittspartiet og Høyre

Sametingsrådets redegjørelse om utvikling av duodji skisserer flere gode målsetninger og strategier, men den helhetlige gjennomgangen av duodji som næring, kultur og fag mangler.

Vi mener derfor at sametingsrådet bør vurdere om man skal lage en handlingsplan for duodji som tar høyde for at duodji er næring, kultur og fag. Næringsavtalen for duodji er et viktig element i næringsstatsningen og er også en naturlig del av den. Men vi bør også ha større fokus på den kulturelle verdien, samtidig som vi har målsetning om faglig styrking av både duodjifaget og kompetansemiljøet. Fellesverksteder, veilederstillinger, duodjiutdanning, lærlingordninger, kurser, Duodjiinstitutta med flere, er viktige elementer i en helhetlig satsning på duodji.

Vi hilser gjerne en helhetlig strategisk handlingsplan for duodji velkommen.

III Votering

Av 39 representanter var 39 til stede. Det ble ikke votert over saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Silje Karine Muotka, saksordfører	
2	Vibeke Larsen	
3	Sandra Márjá West	
4	Marit Kirsten Anti Gaup	
5	Kirsti Guvsám	
6	John Kappfjell	Lars Filip Paulsen Ellen Kristine Saba
	John Kappfjell	
7	Beaska Niillas	
8	Nora Marie Bransfjell	
9	Mariann Wollmann Magga	Inger Elin Utsi Sandra Márjá West
	Mariann Wollmann Magga	
10	Arthur Johan Tørfoss Arthur Johan Tørfoss	Inger Elin Utsi
11	Lars Filip Paulsen	Beaska Niillas Nora Marie Bransfjell Piera Heaika Muotka
	Lars Filip Paulsen	
12	Isak Mathis O. Hætta	Beaska Niillas John Kappfjell Inger Elin Utsi
	Isak Mathis O. Hætta	
13	Kjetil Romsdal	
14	Piera Heaika Muotka	
15	Inger Elin Utsi Inger Elin Utsi	Isak Mathis O. Hætta
16	Silje Karine Muotka	Isak Mathis O. Hætta

		Vibeke Larsen
	Silje Karine Muotka	
17	Vibeke Larsen	Nanna Thomassen
		Inger Elin Utsi
	Vibeke Larsen	
18	Hartvik Hansen	Inger Elin Utsi
	Hartvik Hansen	
19	Aud Marthinsen	
20	Per Andersen Bæhr	Hartvik Hansen
		Inger Elin Utsi
	Per Andersen Bæhr	
21	Sandra Márjá West	
22	Jovna Zakarias Dunfjell	

VI Sametingets vedtak

Sametinget har drøftet Sametingsrådets redegjørelse om framtidig duodjisatsning. Redegjørelsen er vedlagt protokollen.

Behandlingen av saken ble avsluttet 08.10.14 kl. 18.30

Åšši/Sak SP 029/14

Sametingsrådets redegjørelse om samiske kulturinstitusjoner

Arkivsaknr.
14/177

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	08.09.14	SR 106/14
Sametingets plenum	8. – 10.10.14	SP 029/14

Saken påbegynt onsdag 8. oktober 2014 kl. 00.00

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel

II Forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling:

Sametinget har drøftet Sametingsrådets redegjørelse om samiske kulturinstitusjoner. Redegjørelsen er vedlagt protokollen.

Sametingsrådets redegjørelse om samiske kulturinstitusjoner

1 Bakgrunn

Det er en hovedoppgave for Sametinget å utforme virkemidler og legge til rette for at politiske mål og endrede kulturpolitiske rammebetingelser kan håndteres på best mulig måte. Det er seks år siden Sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling(2008) ble lagt frem. Meldingen omhandlet flere typer institusjoner, men hovedfokus var på kulturinstitusjoner. Sametinget har brukt mye ressurser på å bygge opp de samiske kulturinstitusjonene, flere omorganiseringsprosesser har vært gjennomført, ulike byggeprosesser er igangsatt mens andre står på vent. Sametinget har også gjort seg erfaringer i oppfølgingen av meldingen som tilsier at noen justeringer kan være hensiktsmessig.

Sametingsrådet vil igangsette arbeidet med en sametingsmelding om samiske kulturinstitusjoner. Med denne redegjørelsen inviteres plenum til å drøfte viktige problemstillinger i det videre arbeidet med meldingen.

Hovedmålet med meldingen vil være å sette fokus på samiske kulturinstitusjoner som viktige samfunnsaktører i bevaring og utvikling av samisk kultur. Meldingen vil gi en beskrivelse av dagens situasjon, omhandle tema som utvikling, styrking og vitalisering av samiske kulturinstitusjoner, hvilken rolle og hvilke oppgaver som bør tilligge institusjonene, hva må til for å oppnå dette, samt

hvilken rolle og ansvar Sametinget skal ha i denne sammenheng. Det vil drøftes prinsipielle avklaringer, redegjøres for problemstillinger, samt drøftes målsettinger, innsatsområder og strategier for framtidig politikk på saksfeltet.

2 Status

2.1 Overordnede målsettinger for samiske kulturinstitusjoner

I Kunst- og kulturmeldinga (2013), Sametingsrådets redegjørelse om samiske museer(2013) og Sametingsrådets redegjørelse om kulturminnevern(2013) signaliseres en dreining av oppmerksomheten mot de samiske kulturinstitusjonenes fagkompetanse innen ulike områder, og mot kulturinstitusjonenes *aktivitet og innhold*. Kulturinstitusjonenes rolle som viktige aktører for utvikling og formidling av samisk kunst og kultur, og som infrastruktur for samisk kunst- og kulturutøvelse, fremheves også.

Sametinget er en aktiv aktør innenfor institusjonsoppbygging. I dag er det et mangfold av festivaler, museer, kulturhus, teatre og andre kunst- og kulturinstitusjoner som får tildelt direkte driftstilskudd over Sametingets budsjett. Det ligger både språk- og kulturpolitiske og andre samfunnsmessige målsettinger bak Sametingets finansiering av institusjonene. Fremdeles er det udekkede behov og ønsker, både med tanke på geografisk fordeling av kulturinstitusjonene og i forhold til hvilke typer institusjoner de samiske samfunn mangler for å kunne dekke og løse ulike behov, samfunnsroller og - oppgaver innen ulike fagfelt. I et fremtidsperspektiv kan det også være hensiktsmessig med en overordnet, prinsipiell drøfting av hvilke roller og oppgaver innenfor denne sektoren er det de samiske samfunn må fylle og løse. Hva er for eksempel den allsamiske dimensjonen og hva er mer et regionalt og lokalt ansvar. Hva kan og bør Sametingets ansvar og rolle være i forhold til bl.a. politikktutvikling innenfor området, forvaltning, finansiering, styrking av kapasitet og kompetanse og eierskap. Det vil i denne redegjørelsen ikke være rom for å gå inn på nærmere detaljer om institusjonene. En oversikt over institusjonene vil legges fram i den kommende meldinga.

De ulike samiske kulturinstitusjonene har en viktig verdi, rolle og funksjon i samfunnet for samisk samfunnsbygging og demokratiutvikling. Sametingsrådet ser potensialet i at dette kan utvikles og utvides ytterligere, noe som må skje i nær dialog med institusjonene selv. Dette dreier seg blant annet om de samiske institusjoners nåværende og framtidige samfunnsoppdrag og -rolle.

Sametinget har de siste årene brukt mye ressurser på blant annet institusjonsoppbygging og organisering. Arbeidet med å bygge opp og styrke de samiske institusjonene organisasjonsmessig har i mange tilfeller vært nødvendig. Dette er også et arbeid Sametinget vil fortsette med, slik at vi når våre mål om sterke samiske institusjoner. En videreutvikling av politikken for kulturinstitusjoner må samtidig ha et tydeligere fokus rettet mot kulturinstitusjonenes aktivitet og faglige innhold, og hva institusjonenes rolle som aktør på kulturfeltet skal være.

I sametingsmeldingen om samisk kunst og kultur (2013) er hovedmålsettingen for samiske kulturinstitusjoner følgende: *De samiske kulturinstitusjonene er viktige aktører i utviklingen av samisk kunst og kultur.*

Delmålene er:

- Utvikle faglig sterke samiske kulturinstitusjoner
- Utvikle de samiske institusjonene som ressurs for de samiske kunstnerne og kulturutøverne
- Utvikle et godt samarbeid mellom de samiske kulturinstitusjonene
- Styrke de samiske institusjonene som kulturarbeidsplasser i det samiske samfunnet
- Utvikle de samiske institusjonene som viktige formidlere av samisk kunst og kultur

2.2 Rammer

2.2.1 Sametingets rolle og ansvar

De samiske samfunn har store forventninger til Sametinget når det gjelder utvikling av kulturinstitusjoner. Sametinget ønsker innflytelse over utviklingen i kulturpolitikken. Vi tar ansvar for egen utvikling og fremtid, og forventer at statlige myndigheter legger til rette for dette. Sametinget ønsker reelle muligheter til å påvirke rammebetingelsene for samiske samfunn. Dette innebærer blant annet muligheten til aktivt å utvikle samiske institusjoner.

Sametinget arbeider for å ivareta og utvikle samisk kultur og kulturinstitusjoner. Dette gjør vi blant annet gjennom aktiv virkemiddelbruk, gjennom samarbeid med aktører som arbeider for samisk kulturutvikling, og ved politisk og administrativ dialog med sentrale, regionale og lokale myndigheter for å styrke rammevilkårene for samisk kulturutvikling.

Sametinget har mange ulike roller i samfunnet, og i forhold til kulturinstitusjonene. Det er viktig med en bevisst holdning til Sametingets ulike roller som politikktutformer og – pådriver, som finansier, forvalter, klageorgan i økonomiske saker, medstifter, eier, styreoppnevner, aktør i byggeprosesser, o.s.v. For å sikre legitimitet til disse rollene og for å skape tillit, må Sametinget være tydelig på de ulike rollene og hvordan disse forvaltes, med de muligheter og begrensninger dette innebærer.

2.2.2. Økonomi

Sametingets muligheter til å ta ansvar for finansiering av drift og for finansiering av lokaler/bygg for samiske kulturinstitusjoner blir blant annet begrenset av de manglende budsjettprosedyrene mellom Sametinget og regjeringen. Sametinget skal føre en helhetlig politikk, inkludert å ta et helhetlig budsjettansvar for hele det samiske samfunnet. Rammer legges i statsbudsjettet, og bevilgningene der gir ikke Sametinget handlingsrom til å kunne utvikle kultursektoren som ønsket. Sametingsrådet arbeider kontinuerlig for å bedre dette handlingsrommet.

Eksempelvis har Sametinget forvaltningsansvaret for de samiske museene. Likevel har ikke Sametinget myndighet til å beslutte de økonomiske rammene for museene under egen forvaltning. Sametinget har fram til i dag ennå ikke kommet i posisjon til å ha reelle budsjettforhandlinger/prosedyrer for å legge fram det faktiske behovet for de samiske museene og samiske kulturinstitusjoner generelt.

Samtidig har Sametinget et ansvar for å fordele og prioritere innenfor de gitte økonomiske rammene. Sametinget har begrensede midler til rådighet i eget budsjett på kulturfeltet, men har valgt å bevilge mer til kulturformål over Sametingets budsjetter enn hva bevilgningene fra Kulturdepartementet utgjør.

Sametinget fordeler årlige driftstilskudd til ulike kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner over Sametingets budsjett. Dette kan være samiske teatre, museer, festivaler og kulturhus. Den kommende meldingen vil avgrenses til å omhandle disse. F.eks språksentra, bokbusser, media, forlag og idrett vil ikke bli omfattet av meldingen.

Tabell 5.4 Samletabell - samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse	RR 2012	Bud 2013	Rev 2013	Bud 2014	Avvik 14-Rev 13	Avvik i %
	Samiske festivaler	3 125	3 872	3 872	4 585	713	18,4 %
	Samiske teater	19 273	20 070	20 070	21 428	1 358	6,8 %
	Samiske museer	24 429	26 234	26 234	27 752	1 518	5,8 %
	Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner	11 384	11 834	13 634	14 914	1 280	9,4 %
	kulturformidling	1 379	2 200	2 200	3 139	939	42,7 %
	Samiske forlag	2 750	2 750	2 750	2 750	0	0,0 %
	Program for institusjonsutvikling	539	300	300	400	100	33,3 %
Sum		62 879	67 260	69 060	74 968	5 908	8,6 %

Sametinget bevilger i 2014 litt i overkant av kr 70 millioner i driftsmidler til samiske kulturinstitusjoner og -organisasjoner. Det er fremdeles et stort behov for en økning på det samiske kulturfeltet. Det økte driftsbehovet er på kr 27 millioner for 2015(jf. plenumssaken om Sametingets budsjettbehov 2015).

2.2.3 Andre ansvarlige parter

Statlige myndigheter

Staten har det overordnede ansvaret for å sikre at samisk kultur og språk har gode rammevilkår, økonomisk og på andre måter. Sametinget får et statlig rammetilskudd, som bl.a. skal gå til driftstilskudd av samiske kulturinstitusjoner. Sametinget har gjennom sine budsjettinnspill påpekt at denne rammen er for liten. Det er ennå store behov innen samisk språk, samfunns-, nærings- og kulturliv som er udekket.

Samisk kultur er likeverdig med norsk kultur, og en del av den norske kulturpolitikken. Statlige myndigheter har også ansvar for å ivareta samiske rettigheter og interesser når ulike statlige reformer, satsninger, utredninger, prosjekt, råd og utvalg innen kulturfeltet iverksettes.

Regionale myndigheter – herunder samarbeidsavtalene med fylkeskommunene

Fylkeskommunene har et regionalt ansvar for å tilrettelegge og sikre at samiske institusjoner har gode rammevilkår. Sametinget ser på lokale, regionale og nasjonale samiske institusjoner som viktige arenaer for utviklingen av samiske samfunn. Intensjonen er at gjennom samarbeidsavtalene mellom Sametinget og fylkeskommunene skal samiske kulturinstitusjoners vilkår sikres. I praksis har det vist seg at de samiske kulturinstitusjonene får en betydelig lavere andel driftstilskudd sammenlignet med andre lignende norske institusjoner. Fylkeskommunene tenderer heller til å bevilge midler til enkeltprosjekter til de samiske kulturinstitusjonene.

Sametinget har som målsetning å skape større forpliktelse til felles utvikling av samisk kunst og kulturliv gjennom samarbeidsavtalene som er inngått med de ulike fylkeskommunene. Videre er samarbeidsavtalene viktige for å synliggjøre at Sametinget ikke er alene om ansvaret for utviklingen av essensielle sektorområder i det samiske samfunn.

Kulturdelen i samarbeidsavtalene omfatter flere punkter og graden av spesifisering varierer mellom avtalene. Sametinget ser avtalene som en mulighet for felles satsning innen kulturfeltet i regionene, og som viktige redskap for å bevisstgjøre og ansvarliggjøre regionen på dette feltet.

Lokale myndigheter

Det er i kommunene mye av samepolitikken utøves. Lokalt myndighetsnivå har også et ansvar for å tilrettelegge og sikre gode rammevilkår for samiske institusjoner. De kommunale tilskuddene til samiske kulturinstitusjoner er derimot oftest relativt beskjedne. I noen tilfeller gir heller ikke kommunene driftstilskudd i det hele tatt.

Et samarbeid gjennom samarbeidsavtaler med bykommuner, som Tromsø kommune, har et potensial. De vil kunne styrke og medvirke til politikktutvikling på samiske samfunnsområder som fram til i dag ikke har vært naturlig for kommunene. For kulturlivet vil det kunne bety at de når ut til flere og nye publikumsgrupper, og gi mer oppmerksomhet om samisk kultur.

De siste årene har vi sett en dreining mot en stadig større andel samisk befolkning i byer/tettsteder. Sametinget opplever flere ønsker om samiske møteplasser med tilhørende kulturelle aktiviteter fra denne gruppen. Utfordringen her er å sikre driftsfinansiering og finne egnede lokaler. I bykommunene *kan* det derimot være et større potensial for andre aktørers bidrag enn bare kommunenes.

3 Framtidige utfordringer

Sametinget skal videreføre innsatsen for å tilrettelegge for en stabil og forutsigbar drift og utvikling for kulturinstitusjonene, og for styrking av den generelle institusjonsmessige infrastrukturen. Sametingsrådet tar gjennom meldingsarbeidet sikte på å utforme målsettinger for samiske kulturinstitusjoner hvor fokus vil være på styrking og vitalisering av institusjonene og på deres samfunnsroller og funksjoner.

Det er et mål at samiske institusjoner skal ha et faglig innhold og aktivitetsnivå som gjør at de oppleves som viktige og relevante demokrati- og samfunnsaktører, møteplasser og publikumsarenaer, både for lokalbefolkning, kulturutøvere og reiselivet. Opplevelse, læring, delaktighet og informasjonsformidling er sentralt. Aktivitetene bør favne flere målgrupper og generasjoner. I en kommende melding vil en drøfte nærmere hvordan Sametinget kan bidra til dette.

I arbeidet mot å nå disse målsetningene møter vi flere utfordringer. Denne redegjørelsen gir ikke rom for å presentere og diskutere alle. Sametingsrådet vil derfor her kun trekke fram noen av utfordringene

1. Hvordan sikre faglig sterke samiske kulturinstitusjoner, evt. med spisskompetanse innen ulike (fag)felt
2. Hvordan sikre det best egnede eierskap for den enkelte kulturinstitusjonen
3. Hvordan sikre samiske kulturinstitusjoner gode rammevilkår, også fra lokale og regionale myndigheter
4. Hvordan sikre samiske kulturinstitusjoners behov for tilfredsstillende lokaler og bygg

1. Faglig sterke samiske kulturinstitusjoner, med spisskompetanse innen ulike (fag)felt

Samiske institusjoner er pilarer i den samiske samfunnsorganiseringen. Flere av de samiske kulturinstitusjonene har en faglig spisskompetanse innenfor samisk språk, kultur og kulturarv som gjør dem unike. Denne kompetansen er ikke fullstendig kartlagt, men de har trolig et uutnyttet potensial og kompetanse, ikke bare for det samiske samfunnet men også for den regionen de virker i. Dette er også omtalt i Sametingsrådets redegjørelse om kulturminnevernet (2013) og Sametingsrådets museumspolitiske redegjørelse(2013). Det kan være aktuelt å se på en eventuell faglig ansvarsfordeling mellom ulike institusjoner. Det kan også være aktuelt å se på behov og muligheter for samarbeid, for eksempel etablering av faglige tematiske nettverk. I noen tilfeller kan det være aktuelt at institusjoner kan få forvaltningsansvar og oppgaver innen enkelte faglige områder.

Kulturinstitusjonene har en særdeles viktig funksjon i bevaringen og videreformidlingen av samisk kultur. Kulturindeks for 2012 fra det samiske området viser at disse institusjonene genererer et høyt antall kulturarbeidsplasser. De samiske institusjonene er ofte en ressurs og infrastruktur for de samiske kunstnere og kulturutøvere, blant annet ved å formidle og tilrettelegge for deres arbeid og utvikling. En faglig oppbygging av kulturinstitusjonene er derfor viktig, slik at arbeidet som utføres er av høy kvalitet. Det er derfor viktig å sikre institusjonen såpass gode økonomiske vilkår at de kan ha

et attraktivt fagmiljø, samt konkurransedyktig personal- og lønnspolitikk. Også for å sikre det lokale engasjementet bør institusjonene vurdere å ha et brukerorientert fokus, der man også ser på hva behovet og ønskene er i lokalsamfunnet og den regionen de virker i.

En styrking av kompetanse innen ledelse, økonomi, kvalitetssystemer og prosjektstyringsmetoder, m.m. vil bidra til robustgjøring av de samiske kulturinstitusjonene. I tillegg vil det kunne være nyttig å gi institusjonene en mulighet for faglig oppbygging gjennom å få innblikk i andre relevante urfolks institusjonsutvikling ved nettevekslingsbygging og kompetanseutveksling.

2. Eierskap til kulturinstitusjoner

Sametinget bevilger i 2014 års budsjett litt over kr 70 mill. i direkte tilskudd til ulike kulturinstitusjoner og –organisasjoner, med en fordeling fra noen titusener og opptil 19 mill kr. Det er både naturlig og påkrevd av Sametinget har en aktiv rolle og tar ansvar overfor de som mottar direkte tilskudd over Sametingets budsjett. Denne oppfølgingen kan teoretisk gjennomføres på i alle fall 5 måter:

- a) Eierskap gjennom aksjer eller stiftelsesandeler
- b) Styreoppnevninger
- c) Tilsagnsbrev eller oppdragsdokumenter i forbindelse med bevilgning
- d) Dialogmøter
- e) Bidra til kompetanseheving i institusjonene

De ulike samiske kulturinstitusjonene befinner seg i ulike faser, de er ulikt organisert og har ulik eierstrukturer, de er i ulike situasjoner når det gjelder lokaler og bygg. Sametinget er hovedfinansier av de fleste av kulturinstitusjonene som får driftstilskudd over Sametings budsjett. Sametinget er medstifter og/eller er inne på eiersiden i et flertall kulturinstitusjoner. Sametinget oppnevner styremedlemmer og/eller styreleder til de fleste av disse. Sametinget oppnevner et antall styrerepresentanter som står i forhold til det offentlige bidrag som Sametinget yter.

Omorganiseringene etter ”Sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling” (2008) førte til at flere institusjoner ble omorganisert til stiftelser. De øvrige er organisert som aksjeselskap og medlemsforeninger. Aksjonærene og stifterne kan være offentlige myndigheter - som Sametinget, fylkeskommuner og kommuner, eller private aktører som foreninger, organisasjoner, m.m. Organisasjonsformen Andelslag er det ikke lenger anledning til å ha. En organisering som Interkommunalt selskap (IKS) er i praksis ikke realistisk for samiske kulturinstitusjoner siden det oftest ikke bare er kommunene som er eiere. Da er det stort sett aksjeselskap og stiftelser, og i noen tilfeller medlemsforeninger, som er mulige og relevante organisasjonsformer.

Erfaringene de siste årene er at aksjeselskap foretrekkes av institusjonene selv, eierne og Sametinget. Aksjeselskap gir en mer fleksibel styringsform. Det bærende prinsipp bør være at det er opp til institusjonene selv å velge den organisasjonsformen som er best egnet for ulike lokale behov og forutsetninger.

Spørsmålet om ivaretagelse av prinsippet om armelengdes avstand kan komme opp ved valg av organisasjonsform, siden eierne har ulike funksjoner og roller i de ulike organisasjonsformene. Sametinget ønsker ikke å detaljregulere eller instruere virksomhetene i institusjonene. Derimot er det ønskelig med en dialog med institusjonene, der institusjonene får drøfte sine planer og utfordringer med Sametinget. Da kan man få fram avstemte mål og rammer som også samsvarer med intensjonene med Sametingets politikk på området.

Enkelte kulturinstitusjoner som i dag er i en etableringsfase eller omorganiseringsfase ønsker selv Sametinget inn på eiersiden, og i noen tilfeller også med en flertalls eierpost. Dette kan for eksempel tenkes å være fordi de ser på Sametinget som en mulig ”døråpner” med tanke på annen offentlig finansiering/støtte, og fordi de anser Sametinget som et offentlig organ med en viss myndighet, kompetanse etc. som institusjonen behøver på det stadiet. Sametinget har også nylige erfaringer med

at flere andre offentlige myndigheter av ulike årsaker ikke ønsker å gå inn på eiersiden. De kan dog være med og finansiere (fast bevilgning eller søkerbasert) og oppnevne styrerepresentanter. Dette er også faktorer som berører spørsmål om Sametingets involvering på eiersiden.

Samiske institusjoner har også etterspurt en tettere oppfølging og dialog fra Sametingets side, slik at Sametingets forventninger til institusjonene kommuniseres tydeligere, og institusjonene kan redegjøre for sine behov og utfordringer. I 2013 og 2014 har det vært gjennomført dialogmøter med en rekke av de samiske kulturinstitusjonene som mottar direktetilskudd over Sametingets budsjett. Erfaringene så langt er veldig positive, og er noe som ønskes videreført.

Institusjonene har også et eget ansvar i å opprettholde og utvikle seg som institusjon og etablere gode samarbeidsrelasjoner til ulike aktører. Sametinget sitt ansvar er blant annet å legge til rette for dette gjennom virkemiddelbruk, dialog og ved å skape arenaer for samarbeid. Sametinget vil også fortsette arbeidet mot regjeringen for å styrke de økonomiske rammebetingelsene for de samiske institusjonene.

Det er naturlig at Sametingets involvering, oppfølging og eierskap er av ulik styrke og type avhengig av hvor stor institusjonen er, hvilken samfunnsrolle og –oppgave den har, og hvor mye Sametinget bidrar med i direkte tilskudd. Også forhold som forsvarlig drift av institusjonen og at institusjonen kan vise til et visst aktivitetsnivå over tid og har ambisjoner for framtidig virksomhet, kan være faktorer som kan være med og regulere Sametingets grad av involvering og oppfølging.

Disse 5 punktene som skisserer Sametingets oppfølging av institusjonene, er alle virkemidler og verktøy Sametinget kan benytte for å bidra til å utvikle og bygge opp kulturinstitusjonene. Slik kan de ivareta samfunnsoppgaver som å fremme og utvikle samisk språk og kultur, fokusere i enda større grad på innhold og aktivitet, etablere gode samarbeidsrelasjoner til ulike aktører og være samiske nav i sine lokalsamfunn. Det er viktig at ressursene utnyttes effektivt og at arbeidet som utføres er av høy kvalitet. Punktene vil bli drøftet nærmere i sametingsmeldingen.

Det er en utfordring for Sametinget å målrette sine virkemidler i forhold til mangfoldet av kulturinstitusjoner, og i forhold til fremtidige målsettinger. Samtidig som dette må balanseres i forhold til prinsippet om armlengdes avstand, og i forhold til andre offentlige og eventuelt private aktørers praksis og politikk på området. Sametingsrådet har som mål at eierskap skal bygge på lokal forankring der lokale aktører er sentrale. Sametingets inntreden på eiersiden bør i utgangspunktet komme i annen rekke, og som et bidrag til videre oppbygging av institusjonene. Samtidig er det viktig at lokale- og regionale myndigheter engasjerer seg på eiersiden. Det er behov for å se nærmere på prinsippene for Sametingets eierskap og forvaltning av samiske kulturinstitusjoner, herunder bevissthet rundt de ulike rollene Sametinget har og kan få i forhold til de ulike kulturinstitusjonene i Sápmi.

3. Samiske kulturinstitusjoner med gode rammevilkår, også fra lokale og regionale myndigheter

Innen kulturpolitikken er organisering og budsjetttrammer sentrale for utvikling og handlingsrom innen kulturfeltet. En forutsetning for at de samiske kulturinstitusjonene og museene skal kunne utvikles, gjøres mer robuste og ivareta sine oppgaver, er at de gis forutsigbare og tilfredsstillende rammebetingelser. De samiske institusjonene erfarer fortsatt store etterslep i de økonomiske rammevilkårene sammenlignet med tilsvarende norske institusjoner, noe som igjen gir store utfordringer i forhold til både drift, faglig utvikling, vedlikehold og kapasitet.

Generelt må muligheten for økonomisk utvikling for samiske kulturinstitusjoner minimum være på samme nivå som sammenlignbare norske institusjoner. Dette er som kjent ikke situasjonen i dag. Samiske institusjoner og kulturaktører må i tillegg settes i stand til å nyttegjøre seg ulike program, ordninger og finansieringsmuligheter, også innenfor kulturnæringer. Dette handler bl.a. om kapasitets- og kompetanseoppbygging.

Sametinget må også i en helt annen grad enn i dag ha reell deltakelse i utformingen av de overordnede budsjettmessige rammene. Sametinget skal og må ta et samlet budsjettansvar for hele det samiske samfunn. Manglende budsjettprosedyrer (konsultasjoner) i forhold til Staten har for kulturfeltet som nevnt medført at Sametinget i svært liten grad har innflytelse over rammevilkårene og utviklingsmulighetene til samiske kulturinstitusjoner. Sametinget har liten mulighet til å øke bevilgningen i særlig grad til de samiske kulturinstitusjonene som har fast tilskudd over Sametingets budsjett. Dette hemmer utviklingen av samiske kulturinstitusjoner og fører til misnøye hos tilskuddsmottakerne.

Det at Sametinget får økonomisk rammer og handlingsrom til å kunne bidra til å styrke, utvikle, oppgradere og eventuelt bygge det tilstrekkelige antall og de kategorier/typer av kulturinstitusjoner som de samiske samfunn vil ha behov for i nær fremtid og på lengre sikt, er en av de største utfordringene vi har.

Samarbeidsavtalene har bidratt positivt til en del tiltak og samarbeid. Men Sametinget står også overfor en del utfordringer i forhold til samarbeid med fylkeskommuner; Én av disse er hvordan få andre offentlige organer med på å bygge og opprettholde infrastrukturen i samiske samfunn, herunder de samiske kulturinstitusjonene.

Fra statlig hold legges det opp til en 70 % - 30 % fordeling av statlig-regional/lokal driftstilskudd. I så godt som alle tilfeller er det *lokale* samiske initiativ som har ført til etablering av samiske kulturinstitusjoner, og ikke initiativ fra offentlige instanser. Mange av disse har hovedsakelig blitt finansiert av statlige tilskudd, som fra 2002 har blitt kanalisert/bevilget gjennom Sametinget. I takt med at Sametinget har tatt et større ansvar for samisk samfunnsbygging, har fylkeskommunenes andel av driftsmidlene ofte blitt kraftig redusert eller stagnert.

Et eksempel er at da Sametinget i 2002 overtok forvaltningsansvaret for de samiske museene, valgte fylkeskommunene å kutte driftstilskudd til de samiske museene helt eller delvis. Dette kommer fram i Sametingets mål- og behovsanalyse for de samiske museene (2011). Fra statlig hold er det poengtert at regionale og lokale myndigheter har et ansvar for å gi driftsmidler til alle museer uavhengig av forvaltning. Som en illustrasjon har Nordland fylkeskommune for 2014 bevilget kr 6,7 mill til Museum nord, kr 5,6 mill til Nordlandsmuseet, kr 2,2 mill til Hamsunsentret og kr 8,6 mill til Helgeland museum. Gállogieddi museum som ligger under Várdobáiki samisk senter fikk kr 60 255. På toppen av dette kommer de statlige og kommunale driftstilskuddene. Árran lulesamisk museum har aldri fått og fikk heller ikke i 2014 driftstilskudd fra Nordland fylkeskommune.

4. Samiske kulturinstitusjoners behov for tilfredsstillende lokaler og bygg

Noen av de etablerte samiske kulturinstitusjonene er eiere av bygningsmassen de har sin virksomhet i. Flere av disse har behov for oppgraderinger av lokalene slik at de tilfredsstiller dagens faglige krav til den virksomheten de har. Utfordringen er å finansiere kostnadene til slike oppgraderinger. Enkelte bygg er også så små og i en slik forfatning at det er helt nødvendig med et helt nytt bygg. Andre kulturinstitusjoner leier lokaler til sin virksomhet. En del av dem har etter hvert fått en såpass stor virksomhet at det krever større og mer tilfredsstillende arealer.

En av utfordringene flere kulturinstitusjoner står overfor i dag er at de ikke har de bygningsmessige standarder som møter faglige krav, eller som kreves for å kunne være en attraktiv møteplass, arbeidsplass og utstillingsvindu for samisk kultur. Strategier og finansieringsgrunnlag for oppgraderinger av eksisterende bygg, og modeller for finansiering av nye samiske kulturbygg, som Statens husleiefinansieringsordning, er en av de største utfordringene vi har. Også finansiering av leiekostnader til lokaler og bygg gjennom driftstilskudd fra Sametinget, og potensielle krav om garantier fra Sametinget i forbindelse med langsiktige og kostbare leiekontrakter, er problemstillinger Sametinget kan stå overfor.

Eiere av en kulturinstitusjon med et kulturpolitisk formål vil naturlig ha et annet fokus enn eiere med ansvar for bevaring og vedlikehold av bygninger. Sametingets direktetilskudd til kulturinstitusjonene går i sin helhet til institusjonen, både til aktiviteter, drift og til en viss grad den bygningsmessige delen i form av vedlikehold. Et spørsmål vil derfor være om bevaring og vedlikehold av bygningsmassen/ eiendommen er en del av kulturinstitusjonens oppgaver, eller om hovedfokuset skal være på aktiviteter og innhold. Det kan være behov for et tydeligere skille mellom disse oppgavene.

En profesjonalisering av eiendomsforvaltningen kan i neste omgang ha betydning og nytte for aktivitetene. Sametingets ansvar kan bli avgrenset til kjerneområdet som er aktivitetsdelen, mens andre ivaretar eiendomsforvaltningen. Gjennom Statens ordning med husleiefinansiering av nye kulturbygg er det Sametinget som står ansvarlig og garanterer for de årlige driftstilskudd, der kulturinstitusjonen selv skal betale husleien. Statsbygg som eier av bygningen ivaretar vaktmestertjenester og vedlikehold av bygningsmassen.

4 Forslag til målsettinger og strategier

Sametinget fordeler en stor del av sine midler til de samiske kulturinstitusjonene. Dette er institusjoner som i stor grad er etablert av lokale samiske initiativ. De er ulik i størrelse, virksomhet og alder, men felles for dem alle er at de ennå har store utfordringer å løse før de kan ha de aktivitetene de ønsker, og utføre den jobben de selv ønsker å gjøre. Sametinget ser positivt på det engasjementet som er i det samiske samfunnet, noe som også er helt nødvendig for at samiske institusjoner skal kunne utvikle seg.

Vi har i denne redegjørelsen presentert hovedutfordringene for de samiske kulturinstitusjonene. Drøftingen av disse utfordringene og det kommende meldingsarbeidet, herunder innspill fra kulturinstitusjonene selv, tar sikte på å formulere målsettinger og strategier. Disse utfordringene kan også ses som forslag til målsettinger som Sametinget har for kulturinstitusjonene:

- Faglig sterke samiske kulturinstitusjoner, med spisskompetanse innen ulike (fag)felt
- Godt eierskap til kulturinstitusjoner
- Samiske kulturinstitusjoner med gode rammevilkår, også fra lokale og regionale myndigheter
- Samiske kulturinstitusjoner med tilfredsstillende lokaler og bygg

Meldingen skal munne ut i ulike strategier for å oppnå målene for utvikling av samiske kulturinstitusjoner. Ut fra det som er omtalt i redegjørelsen kan vi allerede nå skissere *noen* forslag til strategier. Flere strategier kan også tilkomme:

- Program for kompetanseheving innen ledelse, økonomi, kvalitetssystemer og prosjektstyringsmetoder
- Utvikling av kulturinstitusjonene som publikumsarenaer med bruker- og besøksfokus
- Styrke og etablere faglige nettverk for samiske kulturinstitusjoner
- Utarbeide strategier for oppgradering av eksisterende bygg og etablering av nye bygg
- Ved behov gjennomgå institusjonenes organisasjonsformer
- Arbeide for en budsjettmessig styrking av de samiske kulturinstitusjonene

Merknad, Fremskrittspartiet v/ representant Aud Marthinsen

Sametingsrådets redegjørelse om samiske kulturorganisasjoner

Det er viktig og berikende for Norge å opprettholde samisk språk, kultur og tradisjoner i de områder hvor samene har vært bosatt, og hvor de har hatt sitt virke.

Det offentlige har et ansvar for å bidra til å holde samisk språk og kultur samt samiske tradisjoner i hevd.

Fremskrittspartiets sametingsgruppe mener arbeidet med å sikre dete imidlertid bør gjøres gjennom ordinære folkevalgte organer eller organer med utspring fra disse, samt på frivillig basis. Dette gjelder så vel idrett som teater, festivaler, kunstøvelse og museer.

Kommunestrukturen vil ytterligere bidra til at kommunene blir robuste nok til å ivareta dette ansvaret.

III Votering

Av 39 representanter var 39 til stede. Det ble ikke votert over saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Henrik Olsen, saksordfører	

VI Sametingets vedtak

Behandling av saken utsettes til neste plenumsmøte.

Originalspråk: Norsk

Åšši/Sak	OOUK	004/14
Åšši/Sak	SP	030/14

Sametingets handlingsplan for utvikling av læremidler 2015-2018

Arkivsaknr.
14/1049

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	08.09.14	SR 105/14
Opplærings-, omsorg- og utdanningskomiteen	6. – 7.10.14	OOUK
Sametingets plenum	08. – 10.10.14	SP 030/14

Saken påbegynt 10.10.14 kl. 12.50.

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1		Sametingsrådet	Sak SR 105/14
2			Sametingets matrise over samiske læremidler 2014
3			Brukerundersøkelse om samiske læremidler 2012
4			Kartlegging av samiske spesialpedagogiske tilbud og behov
5			Tiltak for å effektivisere utvikling og produksjon av samiske læremidler

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

1. Visjon

Samiske elever skal ha tilgang til kvalitative læremidler som er i tråd med gjeldende læreplanverk i alle fag i grunnpopplæringen og på alle samiske språk.

For å bevare de samiske språk og samisk kultur å sikre kunnskap og kompetanse i de samiske samfunn, må samisk opplæring, utdanning og forskning styrkes og bevares. Kunnskapsløftet - Samisk skal legge grunnlaget for utvikling av læremidler på alle fagområder og fag, på lule-, sør- og nordsamisk.

2. Grunnlag for planen

Sametinget har ansvar for utvikling av samiske læremidler og fullfinansierer læremiddelprosjektene. Sametinget definerer mål, strategier og tiltak for virkemidler til utvikling av læremidler gjennom planverk og budsjettprosesser. Sametinget tildeler, følger opp og kontrollerer tilskudd til læremidler innenfor rammen av lovverk og regelverk. Sametingets handlingsplan for læremiddelutvikling 2015-

2018 omfatter visjoner, tiltak og prioriteringer for utvikling av samiske læremidler etter gjeldende planverk for grunnopplæringen.

Planen beskriver mål og prioriteringer for læremiddelutvikling og bygger på:

- Kunnskapsløftet - Samisk
- Sametingets matrise over samiske læremidler
- Brukerundersøkelse om samiske læremidler 2012, for Senter for IKT i utdanningen og Sametinget
- Innspill fra samiske opplæringsinstitusjoner
- NORUT rapport "Kartlegging av samiske spesialpedagogiske tilbud og behov"
- Rapport fra 2010 "Tiltak for å effektivisere utvikling og produksjon av samiske læremidler"

Sametingets matrise over samiske læremidler er en oversikt over ferdigstilte og påbegynte læremidler i de forskjellige fag til de forskjellige trinn og nivåer.

Brukerundersøkelse om samiske læremidler ble gjort i forbindelse med lansering av læremiddelportalen Ovttas/Aktan/Aktesne.

Sametingets strategiske plan for læremiddelutvikling 2009-2012 omfattet også utvikling av pedagogisk læringsmaterieil for barnehagen, noe handlingsplan for 2015-2018 ikke gjør. Pedagogisk læringsmaterieil for barnehagen er fra og med 2014 en egen budsjettpost i Sametingets budsjett, og det tildeles egne tilskudd til utvikling av disse.

I 2015 vil Sametinget igangsette evaluering av tilskuddsordninger for læremiddelutvikling. Hensikten med evalueringen er å få en helhetlig og kvalitativt bedre forvaltning av læremiddelproduksjon. Det innebærer at Sametinget vil foreta en mindre revidering av denne handlingsplanen når evalueringsrapporten foreligger.

3. Definisjon på læremidler

Forskrift til opplæringsloven, § 17- 1, definerer læremidler slik:

Med læremiddel mener en alle trykte, ikke-trykte og digitale element som er utviklet til bruk i opplæringen. De kan være enkeltstående eller gå inn i en helhet, og dekker alene eller sammen kompetansemål i Læreplanverket for Kunnskapsløftet .

Senter for IKT i utdanningen, som er et nasjonalt kompetansesenter underlagt Kunnskapsdepartementet, definerer digitale læremidler slik:

Med digitale læremidler menes et læremiddel som inneholder ulike medietyper som tekst, bilder, video, animasjoner og simuleringer. De ulike medietypene er valgt ut og satt sammen på en pedagogisk måte.

4. Læremiddelutvikling 2009-2014

I perioden 2009-2012 har Sametinget gitt tilskudd til læremiddelutvikling på grunnlag av prioriteringene som var gjort i Sametingets strategiske plan for læremiddelutvikling 2009-2012. I årene 2013 og 2014 er prioriteringene gjort på grunnlag av Sametingets matrise for læremidler. I tillegg til søkerbaserte ordninger har Sametinget gjennom offentlig anskaffelse, finansiert oversetting og tilpassing av norske matematikkbøker til samisk for hele grunnskolen.

Matrisen viser at det på nordsamisk er utviklet og ferdigstilt og under utvikling læremidler til samisk som førstespråk, samisk som andrespråk, matematikk, RLE og samfunnsfag i grunnskolen. I disse fagene er det utviklet og under utvikling heldekkende læremidler. Til videregående opplæring er det utviklet og ferdigstilt og under utvikling læremidler til samisk som andrespråk, religion, historie og samfunnsfag for vg1 og samisk historie og samfunn.

På lulesamisk er det til grunnskolen utviklet og ferdigstilt og under utvikling læremidler til samisk som førstespråk, matematikk for 1.-7. trinn, RLE for 1.-4. trinn, samfunnsfag 5.-7. trinn. Til videregående opplæring er det ikke laget læremidler på lulesamisk.

På sørsamisk er det til grunnskolen utviklet og ferdigstilt og under utvikling læremidler til samisk som førstespråk 1.-7. trinn, samisk som andrespråk nivå 1-4, matematikk 1.-7. trinn, RLE 1.-4. trinn, samfunnsfag 5.-7. trinn. Til videregående opplæring er det ikke utviklet heldekkende læremidler på sørsamisk.

Selv om tallene for ferdigstilte læremidler i perioden 2009-2013 viser at det er ferdigstilt mange prosjekter, må man se disse tallene i forhold til de enkelte fag. For eksempel inneholder et læreverk i matematikk for barnetrinnet omlag 30 læremiddelprosjekter (6 grunnbøker, 6 arbeidsbøker, 6 lærerveiledninger, 6 nettressurser, 6 foreldreveiledninger). I tillegg ligger det i disse tallene både temahefter, andre ikke heldekkende læremidler og kartleggingsmateriell.

De siste årene har Sametinget prioritert produksjonsstøtte til heldekkende læremidler, og mindre til temabaserte læremidler. Heldekkende læremidler er ofte dyrere enn eksempelvis temahefter. Dette har ført til at antall tildelinger har gått ned. En annen faktor til nedgangen av antall tildelinger, er at det satses mer på digitale læremidler. Heldekkende og digitale læremiddelprosjekter er betydelig dyrere å produsere og medfører at færre prosjekter får tildelt midler.

Ferdigstillelse av læremidler:

2009: 55 ferdigstilte læremiddelprosjekter

2010: 55 ferdigstilte læremiddelprosjekter

2011: 46 ferdigstilte læremiddelprosjekter

2012: 47 ferdigstilte læremiddelprosjekter

2013: 49 ferdigstilte læremiddelprosjekter

Tildelinger til læremiddelprosjekter:

2009: 42 prosjekter, av disse er 11 særskilt tilrettelagte læremidler

2010: 30 prosjekter, av disse er 11 s særskilt tilrettelagte læremidler

2011: 37 prosjekter, av disse er 6 særskilt tilrettelagte læremidler

2012: 50 prosjekter, av disse er 10 særskilt tilrettelagte læremidler.

2013: 28 prosjekter, av disse er 3 særskilt tilrettelagte læremidler.

4.1 Ovttas | Aktan | Aktesne

Ovttas | Aktan | Aktesne www.ovttas.no - er en læremiddelportal på internett utviklet på 4 språk (nord-, sør-, lulesamisk og norsk). Målet med portalen er å spre informasjon om samiske læremidler, og gi lærere, barnehageansatte og andre en oversikt over produserte samiske læremidler. I portalen finnes digitale læremidler, spill, informasjon om trykte bøker og temahefter samt samiske filmer og fjernsynsprogrammer. Det er også samlet bilder i portalen som fritt kan brukes i opplæringen. Per september 2014 er det samlet nesten 4000 ulike læremidler i portalen, hvor av 800 er bilder. Lærere, barnehageansatte og andre brukere av nettstedet har mulighet til å låne, dele og utvikle læremidler gjennom nettstedet. På delingsarenaen kan man dele enkle samiske læringsressurser med andre. Produksjonsverktøyet åpner muligheten for å utvikle egne digitale læremidler. Verktøyet har to valgmuligheter, utvikling av læremidler til barnehage og begynneropplæringen, og utvikling av læremidler for eldre elever.

4.2 Utvikling av sørsamiske læremidler

Sametinget, Samisk høyskole og Engerdal kommune har inngått en avtale om å sikre og utvikle det sørsamiske kompetansemiljøet. Avtalen skal gjensidig forplikte partene til å bidra til at det sørsamiske kompetansemiljøet som ble etablert og utviklet gjennom det 5-årige språkprosjektet på Elgå oppvekstsenter i 2001-2006 består. Målet med avtalen er å fortsette arbeidet med å utvikle relevante

sørsamiske læremidler og drive terminologiutviklings- og andre språkprosjekter, slik at sørsamiske elever får et forsterket skoletilbud. Partene har forpliktet seg til å bidra til at alt av læremidler, kompetanse og annet som er utarbeidet og utviklet gjennom språkmotiveringsprosjektet kvalitetssikres, videreutvikles og deles på læremiddelportalen Ovttas/Aktan/Aktesne, slik at sørsamiske elever kan nyttiggjøre seg disse. Partene har også forpliktet seg til å kartlegge hvilke læremidler som fins og hvilke læremidler det er behov for.

Avtalen gjelder for 3 år, og er gjeldende til 31.12.2015. Avtalen skal evalueres etter endt avtaleperiode.

4.3 Nordisk samarbeid

I 2014 opprettes det en arbeidsgruppe som skal se på samiske opplæringsspørsmål over landegrensene. Arbeidsgruppa skal ha 2 representanter fra hver av de nordiske land i Sápmi. I Norge har Sametinget og Utdanningsdirektoratet en representant hver. Arbeidsgruppa skal blant annet se på mulighetene for samordning av læremiddelarbeidet og kartlegge læremiddelsituasjonen i landene.

5. Innmeldte behov for læremidler i grunnopplæringen

Sametinget har bedt om innspill fra samiske opplæringsinstitusjoner om hvilke fag og trinn/nivå som etter deres syn bør prioriteres når tilskudd til læremiddelutvikling utlyses. Forespørsel om innspill har gått til de samiske videregående skolene, samt videregående skoler med ansvar for samiske elever i nord-, lule- og sørsamisk område, til Samisk lærernettverk, Senter for samisk i opplæringen og SEAD. Det var kun en videregående skole i sørsamisk område som svarte på Sametingets forespørsel innenfor svarfristen. Etter svarfristens utløp er det mottatt 4 innspill, fra 3 videregående skoler samt Senter for samisk i opplæringen, inkludert Saemien Lohkemejarnge avd. Elgå.

Alle innspillene er tatt i betraktning under arbeidet med Sametingets handlingsplan for utvikling av læremidler.

Sametinget har jevnlig prosjektmøter med læremiddelprodusenter som har fått støtte fra Sametinget. I slike anledninger har Sametinget bedt om innspill til strategier til læremiddelutviklingen. Det er avgjørende viktig for Sametingets arbeid med utdanningspolitiske saker, at de samiske kompetansemiljøene blir hørt.

5.1 Videregående opplæring

Innen videregående opplæring viser innspillene at det er behov for læremidler på alle de 3 samiske språkene innen fagene samisk som førstespråk og samisk som andrespråk, samt samisk som fremmedspråk på nordsamisk. I sørsamisk område er det behov for læremidler i fagene samfunnsfag, Geografi, Historie og Naturfag, spesielt i forhold til de samiske momentene i læreplanen. I nordsamisk område er det behov for temabøker i fagene Design og håndverk, samt Reindrift vg2.

Innspillene viser at skolene ønsker både digitale og trykte læremidler.

5.2 Grunnskolen

Til grunnskolen legges det vekt på å få utviklet digitale læremidler og temahefter til de fleste fag, og til de fleste trinn. Det legges vekt på å få utviklet temahefter til de samiske momentene i de ulike læreplanene, samt temahefter i samisk som første-, og andrespråk samt fordypning i samisk. Det er også behov for grunnbøker i sørsamisk som førstespråk i 5.-10. trinn. Innspillene viser også behov for kartleggingsverktøy, språkapplikasjoner, veiledninger for arbeid med grunnleggende ferdigheter, læremidler til fjernundervisning og nettressurser til alle fag.

6. utfordringer og tiltak

Sametinget vil i planperioden prioritere heldekkende og gjennomgående læremidler, primært nyutvikling, men også oversetting av læremidler til grunnopplæringen, herunder også spesialpedagogiske læremidler. Satsingen på digitale læremidler skal styrkes. Sametinget vil også prioritere noen opplag med temahefter, særlig for fag som helt eller delvis mangler læremidler, og temahefter med temaer innenfor tradisjonell kunnskap.

Sametingets matrise over utviklede og igangsatte læremidler viser at det fortsatt er utfordringer knyttet til læremiddelutvikling. Det er fortsatt mange fag og årstrinn som mangler læremidler, spesielt i videregående opplæring. Vi ser også at alle målsetninger i strategisk plan for læremiddelutvikling 2009-2012 ble ikke oppfylt.

Revideringer av læreplanene medfører behov for fornying av læremidler. Dette er en utfordring som skolesystemet alltid vil stå overfor. I samisk sammenheng vil revideringer av læreplaner være ekstra utfordrende, grunnet et eksisterende etterslep av manglende læremidler, og på grunn av at de økonomiske rammene ikke står i forhold til gamle og nye behov.

I 2012/2013 ble læreplanene i samisk, norsk, norsk for elever med samisk som førstespråk, samfunnsfag, samfunnsfag – samisk, naturfag, naturfag – samisk, matematikk og engelsk revidert. Det er derfor nå et større behov for utvikling av læremidler som er utviklet etter Kunnskapsløftet - samisk og reviderte læreplaner.

6.1 Økonomiske rammer

Sametingets økonomiske rammer til læremiddelutvikling er for små i forhold til behovene. De senere årene har det vært søkt om tilskudd for nærmere åtti millioner kroner hvert år, mens det årlig har vært budsjettet med inntil i underkant av 18 millioner. På grunn av begrenset budsjett i forhold til søkermasse, har Sametinget måttet foreta strenge prioriteringer, og avslå mange gode søknader. I 2014 kom det inn søknader om tilskudd til utvikling av læringsressurser for ca. 70 millioner kroner. Sametingets læremiddelbudsjett var på 17,6 millioner.

Tiltak:

- Sametinget vil øke den økonomiske rammen til samiske læremiddelproduksjon.

6.2 Sikre rett til samiske læremidler i opplærings- og privatskoleloven

Læremidler er viktige verktøy for lærere og elever for å sikre at elevene skal oppnå de kompetansemålene og grunnleggende ferdighetene som eleven skal utvikle gjennom opplæringen i henhold til Kunnskapsløftet.

Samiske elever har samme rettighet som norske elever til å ha tilgjengelig alle læremidler på sitt morsmål. Situasjonen i dag, mange år etter at skolereformen Kunnskapsløftet og Kunnskapsløfte-samisk er blitt innført, er at det har skjedd en utvikling i forhold til samiske læremidler, men fortsatt mangler det samiske læremidler som er i tråd med de nye læreplaner, i noen fag og på noen nivåer. Et hovedpoeng i Sametingets utdannings- og opplæringspolitikk må derfor være at det innføres lovfesting av rettigheter til samiske læremidler, på lik linje med norske elever. Sametinget har i sin behandling av opplæringsloven i juni 2014, pekt på at samiske elevers rett til læremidler på sitt opplæringspråk, ikke er sikret i lov med tilhørende forskrift. Retten til læremidler på begge de norske målformene er sikret i opplæringsloven og retten presiseres og styrkes i forskrift til loven.

Tiltak:

- Sametinget vil be om revidering av opplærings- og privatskoleloven for å styrke samiske elevers rett til opplæring i og på samisk og på grunnlag av samiske kulturverdier, herunder særskilt retten til samiske læremidler på alle fag i hele grunnopplæringen.

6.3 Digital utvikling

Den digitale utvikling på læremiddelfronten går svært raskt. Det er kostbart og tidkrevende å utvikle læremidler med de nyeste digitale løsninger, til gjengjeld er digitale læremidler billigere å oppdatere. Samtidig er det et økende behov for slike ressurser.

Brukerundersøkelse om samiske læremidler fra 2012, laget for Senter for IKT i utdanningen og Sametinget, viser at samiske digitale læremidler har vært savnet. Brukerundersøkelsen viser at samiske digitale læremidler ønskes for alle aldersgrupper i grunnopplæringen (punkt 4,8 i undersøkelsen).

Digitale læringsverktøy representerer nye læringsprosesser i skolene. De er motiverende for elever å bruke og stimulerer i større grad til læring. I tillegg er disse læremidlene fremtidsrettet med tanke på nytteverdien av teknologiske ferdigheter. Digitale ferdigheter er etter læreplanen en av de grunnleggende ferdighetene elevene skal utvikle og styrke i grunnskolen.

Sametinget vurderer det som svært viktig at samiske elever har tilgang til et utvalg av motiverende, varierte og nivådifferensierte digitale læremidler, målet er at det legges til rette for interaktive læringsprosesser.

En stor del av samiskundervisningen som samiske elever har rett til, skjer gjennom fjernundervisning. Sametinget mener det kreves læremidler tilpasset denne undervisningsformen, og dette må vies større oppmerksomhet fremover. Sametinget vil bidra til at samisk fjernundervisning får styrkede ressurser til forsvarlige teknologiske løsninger og ressurser til å sikre gode fysiske læringsarenaer som del av dette.

Tiltak:

- Sametinget vil prioritere utvikling av digitale læremidler på alle nivå i grunnopplæringen, herunder undervisningsmaterieell tilpasset fjernundervisning.
- Sametinget vil skaffe en oversikt over om de samiske digitale læremidler benyttes i skolene, og vil gjennomføre en brukerundersøkelse for bruk av de samiske digitale læremidler.

6.4 Ovttas | Aktan | Aktesne

Sametinget vil bidra til at samisk læremiddelportal Ovttas | Aktan | Aktesne videreutvikles, ved å styrke arbeidet med å tilpasse/oversette digitale læremidler fra andre språk til samisk.

Ovttas | Aktan | Aktesne har allerede tilpasset/oversatt digitale læremidler til 3 samiske språk, og ønsket er at dette arbeidet skal fortsette.

Det er viktig å understreke at tiltaket Ovttas | Aktan | Aktesne er et meget sentralt tiltak for å spre kunnskap om ulike samiske læremidler. I en tid med manglende læremidler er det særlig viktig å huske på at portalen også har til hensikt å gjøre det lettere for lærere å publisere egne opplæringsopplegg som kan komme andre samiske lærere til nytte. I tillegg til dette ser Sametinget utviklingsmuligheter for portalen, blant annet etterlyser samiske lærere kunnskap om utvikling av lokale læreplaner, slik Kunnskapsløftet 06 åpner for. Mange samiske lærere er alene om ansvaret for samisk undervisning på sin skole, og er avskåret fra muligheten til å samarbeide med andre samiske ressurspersoner. For lærere ville også det vært nyttig dersom nettportalen i tillegg til læremidler, hadde inneholdt ideer om lokale læreplaner, gjerne med tilhørende litteraturlister og opplæringsopplegg. Sametingets opplærings- og utdanningspolitikk må derfor handle om å sikre fremtiden og videreutviklingen av denne nettressursen.

Sametinget legger til grunn at departementet har et bredt ansvar for nettportalens utvikling. Etableringen av portalen kommer fra et initiativ fra Kunnskapsdepartementet, vi viser til

Stortingsmelding nr 28 (2007-2008) Samepolitikken, der det står:

”Departementet vil ta initiativ til, i samarbeid med Utdanningsportalen www.undanning.no å kartlegge og lage en oversikt over trykte og digitale samiske læremidler. Det vil bli opprettet et eget nettsted for samiske læremidler på www.undanning.no”

Utdanning.no er i dag en del av Senter for IKT i utdanningen.

Nettportalen Ovttas | Aktan | Aktesne er i dag blitt et av de viktigste verktøyene for samiske lærere.

Tiltak:

- Sametingets vil arbeide for å sikre og styrke Ovttas/Aktan/Aktesne.
- Sametinget vil videreutvikle samarbeidet med nettstedet Ovttas | Aktan | Aktesne og bidra til at Ovttas | Aktan | Aktesne blir enda mer brukervennlig.

6.5 Kartleggingsmateriell for elever med særskilte behov

Sametinget har tidligere bevilget tilskudd til utarbeidelse av kartleggingsmateriell som er tilrettelagt for spesialpedagogisk diagnostisering og opplæring på samisk. Det har vært prioritert på lik linje med ordinære og spesialpedagogiske læremidler.

Kartlegging og diagnostiseringsmateriell er viktige for å gi elever med særskilt behov, tilpasset opplæring i tidlig fase. NORUT rapport “*Kartlegging av samisk spesialpedagogisk tilbud og behov*” viser at det er stor etterspørsel etter læringsmateriell og kartleggingsmateriell som er tilrettelagt for spesialpedagogisk diagnostisering og opplæring på samisk. Det er vanskelig å få oversikt over barnets totale språkferdighet når slike tester ikke foreligger. Fremdeles mangler det kartleggingsmateriell innenfor alle de samiske språkene, men spesielt på lule- og sørsamisk.

Utvikling av kartleggingsmateriell er imidlertid svært kostbare prosjekter og går utover Sametingets ansvar som utvikler av samiske læremidler. På bakgrunn av dette viderefører ikke Sametinget dette arbeidet.

Tiltak:

- Sametinget vil arbeide opp mot Kunnskapsdepartementet med mål om å øke utviklingen av kartleggingsmateriell til samiske elever med særskilte behov.

6.6 Gratis læremiddelordning

Sametinget inngikk i 2009 avtaler med læremiddelprodusenter om fri distribusjon av læremidler til skoleeiere. Det ble inngått tre forskjellige avtaler; kjøp av allerede utgitte læremidler, kompensasjon for igangsatte læremiddelprosjekter og kompensasjon for distribusjon av nye læremidler. Bakgrunnen for disse avtalene var at man ville øke tilgjengeligheten av samiske læremidler i skolene og unngå store læremiddellagre hos forlagene.

Etter Sametingets vurderinger har ordningen hatt noen utilsiktede konsekvenser. Blant annet har samiske lærebøker produsert i Norge på grunn av ordningen ikke vært tilgjengelig for kjøp for blant annet skoler i Sverige og Finland. Språksentrene i Norge og private som har interesse av å kjøpe læremidler har også slitt med å få tak i samiske læremidler, fordi Sametinget har kjøpt læremidlene. Dette har vært en kostbar ordning, og har ført til at det er tildelt midler til færre læremiddelprosjekter enn ønskelig. Siden inngåelse av avtalene har 10-15 % av det årlige tilskuddet til læremiddelproduksjon gått til distribusjon av gratis læremidler til skoleeiere.

Alle elever i den norske grunnskolen har rett til gratis læremidler. Skoleeiere i den norske grunnskolen har ansvaret for anskaffelse av læremidler til elevene. Sametingets ansvarsområde er å sikre produksjon av nye og oppdaterte læremidler.

Det meste av læremiddellagrene er nå kjøpt opp og distribuert. På denne bakgrunn vil Sametinget nå frigjøre midler som har vært knyttet til kjøp og distribusjon av læremidler over til å benytte disse midlene til å få produsert flere læremidler fremover. Begrunnelsen er at det fortsatt mangler læremidler i mange fag og på mange trinn i grunnopplæringen. Videre viser den store pågangen av prosjektsøknader at det er kapasitet for styrket læremiddelproduksjon.

Tiltak:

- Sametinget intensiverer læremiddelproduksjon gjennom å frigjøre midler fra produksjonsstøtte, avtale om kjøp og distribusjon av læremidler til økt læremiddelproduksjon i henhold til de store behov som finnes i mange fag og på mange trinn i grunnopplæringen.

6.7 Søkerbasert ordning – offentlig anskaffelse

I dag forvalter Sametinget læremiddelproduksjonen gjennom søkerbaserte ordninger, med unntak av det pågående oversettingsarbeidet av matematikkverk fra norsk til samisk for hele grunnskolen. Utdanningsdirektoratet har lik praksis som Sametinget, de har søkerbaserte ordninger for læremidler på noen fagfelt.

Det positive med dagens ordning har vært at søkerbaserte prioriteringer av læremidler gir læremiddelprodusentene større faglig frihet til å bestemme innholdet i læremidlene selv.

Heldekkende læremidler, som Sametinget vil fortsette å prioritere i planperioden, er store prosjekter tids-, omfangs- og prismessig. For ikke å binde opp Sametingets budsjett flere år frem i tid, forvaltes disse prosjektene etter trinn, nivå og språk. Det vil være hensiktsmessig å finne løsninger for å kunne prioritere slike prosjekter helhetlig.

Sametinget vil i handlingsplanens virksomhetsperiode 2015-2018 parallelt med søkerbaserte ordninger utføre forsøksprosjekt med en prekvalifiseringsordning for forlagene med mål om at det inngås rammeavtaler. Dette vil gjelde for en del av den totale budsjettammen for samiske læremidler.

Når en krets forlag har blitt kvalifiserte gjennom prekvalifiseringsordningen, vil Sametinget legge ut konkrete prosjekter på en begrenset anbudsrunde blant de kvalifiserte forlagene. Gjennom mulige kriterier som tilknyttet kompetanse på nord-, lule- og sørsamisk, vil en slik ordning forhåpentligvis bidra til styrket kvalitet hos forlagene, samt at forlagene får mer forutsigbare rammer for både drift og produksjon.

Tiltak:

- Sametinget vil i planperioden iverksette nye finansieringsmodeller av samiske læremidler.

6.8 Læremiddelprodusenter

i Sametingets behandling og faglige vurdering av læremiddelsøknader, er den samiske eleven i fokus. Det innebærer at kompetansemiljøer og alle forlag, også norske forlag, kan få støtte fra Sametinget til å utvikle samiske læremidler.

De samiske forlagene har en sentral rolle i utviklingen av samiske læremidler. Det må derfor fortsatt være et mål at Sametinget bidrar til å sikre at forlagene som kompetente og kvalifiserte aktører, kan være i stand til å opprettholde driften for å sikre at læremiddelproduksjon skjer. Sametinget er opptatt av å ha et stabilt, sterkt og dynamisk samisk fagmiljø i forlagsbransjen.

Forlagene baserer sin produksjon på innkjøp av tjenester fra læremiddelforfattere. Forlagene melder om at det oppleves som utfordrende at det er få samiske læremiddelforfattere og oversettere til de ulike læremiddelprosjekter. Særlig gjelder dette for de sør- og lulesamiske læremiddelprosjekter.

Knapphet av menneskelige ressurser, forsinker utviklingen og ferdigstillingen av mange læremiddelprosjekter.

Sametinget yter årlige tilskudd til spesialpedagogiske læremidler til kompetanse- og fagmiljøer som Samisk høgskole/Senter for samisk i opplæringa og Statped/Samisk spesialpedagogisk støtte - Sámi earenoamášpedagogalaš doarjalus (SEAD). Samtidig som disse er læremiddelprodusenter, er de også viktige bidragsytere i forhold til hvilke behov for læremidler det til enhver tid finnes innenfor fagfeltet spesialpedagogikk. Sametinget vil i planperioden vurdere muligheten til å yte rammetilskudd til disse, og lignende kompetansemiljøer, som går ut på at de på selvstendig grunnlag, initierer og utvikler læremidler etter behov. Til en slik endring av dagens praksis vil det være behov for ytterligere dialog og vurderinger med aktuelle læremiddelprodusenter, før tiltak iverksettes.

Avtalen mellom Sametinget, Samisk høgskole og Engerdal kommune om å sikre og utvikle det sørsamiske kompetansemiljøet går ut i 2015. Avtalen har fokus på å sikre og utvikle det sørsamiske kompetansemiljøet som ble etablert i forbindelse med det tidligere Elgå prosjektet. Avtalen skal revideres og partene vil i løpet av første halvdel av 2015 bestemme utfallet av avtalen. Sametinget ser behov for at avtalen fornyes og at partene retter større fokus direkte på utvikling av læremateriell på sørsamisk.

Tiltak:

- Sametinget ser det som viktig å bidra til at forlagenes og andre læremiddelprodusenters samisk språklige fagmiljøer styrkes. Dette bør primært gjøres ved å gi forlagstøtte til samiske forlag.
- Sametinget vil øke satsene på produksjon og oversetting til et konkurransedyktig nivå, for å gjøre det lettere for forlagene å skaffe til veie læremiddelutviklere og oversettere.
- Inngå dialog med aktuelle kompetansemiljøer om etablering av rammeavtaler for utvikling av spesialpedagogiske læremidler.
- Sametinget vil i dialog med Samisk høgskole og Engerdal kommune, vurdere en fornying av gjeldende avtale, som omfatter det sørsamiske kompetansemiljøet og utvikling av sørsamiske læremidler.

6.9 Oppfølging av læremiddelprosjekter

Sametinget har jevnlig samarbeid med fagmiljøer innenfor læremiddelutvikling, særlig de læremiddelprodusentene som har fått prosjektstøtte fra Sametinget. Sametinget følger opp læremiddelprosjektene gjennom jevnlige prosjektmøter med læremiddelprodusentene, og møtene er svært viktige dialogarenaer. Rapporten fra arbeidsgruppa bestående av Sametinget, kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet *om å effektivisere utvikling og produksjon av samiske læremidler* (2010), foreslår tettere dialog med læremiddelprodusentene og seminarer for læremiddelutviklere og –forfattere.

Sametinget har de senere årene prioritert å avsette midler direkte til læremiddelutviklingen, og har ikke prioritert fag- og dialogseminarer med læremiddelprodusentene. Vi ser nytteverdien av slike møteplasser i forhold til faglig utveksling og forvaltningsmessige justeringer, som i sum vil effektivisere læremiddelutviklingen samtidig som faglig kvalitet ivaretas.

Tiltak:

- Sametinget vil arrangere jevnlige seminarer for læremiddelutviklere av samiske læremidler.

6.10 Videregående opplæring

Sametinget har hatt størst prioritet på å bidra til å utvikle læremidler til de laveste nivåene i grunnopplæringen, dette for å bygge opp læremiddelbeholdningen fra begynneropplæringen og oppover til videregående opplæring.

I Stortingsmelding 20 (2012-13) "På rett vei, Kvalitet og mangfold i fellesskolen" fremkommer det at departementet vil gjennomgå tilbudsstrukturen av små og verneverdige fag. Sametinget er ansvarlig for å utarbeide læreplaner i programfagene duodji og reindrift. Sametinget satser på en snarlig revidering av læreplaner i disse fagene, det innebærer at Sametinget dernest må prioritere læremidler til disse fagene.

Sametinget ivaretar opplæringspolitiske synspunkt på videregående nivå, blant annet gjennom Sametingets samarbeidsavtaler med fylkeskommune i Finnmark og Troms, og fylkeskommunene i sørsamisk område.

Tiltak:

- Sametinget vil finansiere læremidler i fagene duodji og reindrift når reviderte fagplaner foreligger.
- Sametinget vil bidra til arbeidet med å utvikle en av de videregående skolene i Troms, jf samarbeidsavtalen med Troms fylkeskommune, til å bli en ressurskole i forhold til digitale læremidler innenfor samiske emner.

6.11 Sametingets læremiddelforvaltning

Innhold, form og derav også produksjonsprosessene til de ulike læremidlene er stadig i endring. Læreplanenes kompetansemål stiller ofte nye krav og presiseringer i forhold til innhold og form av læremidlene. Særlig utfordrende kan det være å kjenne til produksjonsprosessene og ikke minst kostnadene digitale læringsverktøy krever. Sametinget har de senere årene ikke prioritert å heve eller oppdatere kompetansen for de administrative ressursene i Sametinget. Saksansvarlige som søknadsbehandlere, godkjenner, følger opp og kontrollerer trykte- og digitale læremidler, må ha kompetanse om produksjonsprosessene på alle nivå.

Tiltak:

- Sametinget vil satse på kompetanseheving i tilskuddsforvaltningen av læremiddelproduksjon, særlig for digitale læringsressurser.

7. Prioriteringer i planperioden

Sametingets visjon er at samiske elever i grunnsopplæringen skal ha tilgang til samiske læremidler i alle fag og trinn. Prioriteringene i handlingsplanen er gjort ut ifra ønsket om dette, og vil gå utover de økonomiske rammer Sametinget har hatt ved tidligere tildelinger. Ønsket for fremtiden er å kunne utvide de økonomiske rammene for læremiddelutvikling.

7.1 Ordinære læremidler for grunnsopplæringen

Hovedmål

Sametingets matrise over samiske læremidler viser at det fortsatt er stor mangel på læremidler i grunnsopplæringen. I de fleste fag er det trinn/nivåer hvor det mangler læremidler. Sametinget vil arbeide systematisk for at alle fag skal ha samiske læremidler til alle nivåer /trinn. Fag med samisk læreplan skal prioriteres først. Sametinget prioriterer nyutvikling av samiske heldekkende læremidler. Der det er naturlig og mest formålstjenlig vil temabøker, applikasjoner, og andre temabaserte læremidler bli prioritert. Temabaserte læremidler om samisk tradisjonell kunnskap er et eksempel. I fag og temaer hvor det er mulig, skal oversetting og tilpassing av læremidler fra andre språk også vurderes.

Samiske digitale læremidler er en mangelvare i dagens samfunn. I forhold til hva som finnes for norske elever, er de samiske elevene akterutseilt. Sametinget ønsker å prioritere digitale læremidler i større grad enn tidligere. Spesielt vil det legges vekt på å utvikle digitale læremidler med mulighet for digital samhandling mellom elev og lærer.

7.1.1. Læremidler på sørsamisk:

2015:

Samisk som førstespråk 8. årstrinn.

Samfunnsfag 1.-4. årstrinn, nyproduksjon eller oversetting.

Samfunnsfag, Geografi 8.-10. årstrinn. Parallellutgivelse med lule- og nordsamisk utgave.

Design og duodji Vg2-Vg3. Temabaserte læremidler.

2016:

Samisk som førstespråk 9. årstrinn.

Samisk som andrespråk, Samisk 3 ungdomstrinn/Samisk 4 Vgs Nivå 1-3.

Samfunnsfag, Historie 5.-7. årstrinn. Nyproduksjon eller oversetting.

Samfunnsfag, Samfunnskunnskap 8.-10. årstrinn. Parallell utgivelse med lulesamisk.

2017:

Samisk som førstespråk 10. årstrinn.

Samfunnsfag, Historie 8.-10. årstrinn.

Historie Vg2-Vg3.

RLE 5.-7. årstrinn.

Duodji 1.-7. årstrinn.

Naturfag 1.-4. årstrinn.

2018:

Samisk som førstespråk Vg1.

Samisk som andrespråk, Nivå 7-9. videregående opplæring.

Naturfag 5.-7. årstrinn.

Mat og helse 5.-7. årstrinn. Parallell utgivelse med lulesamisk.

7.1.2 Læremidler på lulesamisk:

2015:

Samisk som førstespråk 10. årstrinn.

Samisk som førstespråk 2.-4. årstrinn.

Samisk som andrespråk, Samisk 3 ungdomstrinn/Samisk 4 videregående/Samisk Nivå 3.

Samfunnsfag 1.-4. årstrinn, nyproduksjon eller oversetting.

Samfunnsfag, Geografi 8.-10. årstrinn. Parallellutgivelse med sør- og nordsamisk utgave.

Design og duodji Vg2-Vg3. Temabaserte læremidler.

2016:

Samfunnsfag, historie. 5.-7. årstrinn. Nyproduksjon eller oversetting.

Samfunnsfag, Samfunnskunnskap, 8.-10. årstrinn. Parallell utgivelse med sørsamisk.

2017:

Samisk som andrespråk, Samisk 2 Nivå 4-6 Ungdomstrinnet/Samisk 3 Nivå 4-6 V.gående opplæring.

Samfunnsfag, Historie 8.-10. årstrinn.

Historie Vg2-Vg3.

RLE 5.-7. årstrinn.

Duodji 1.-7. årstrinn.

Naturfag 5.-7. årstrinn.

2018:

Samisk som andrespråk, Nivå 7-9. Videregående opplæring.

Samisk som førstespråk Vg1.

RLE 8.-10. årstrinn.

Mat og helse 5.-7. årstrinn. Parallell utgivelse med sørsamisk.

7.1.3 Læremidler på nordsamisk:

2015:

Samisk som førstespråk Vg1.

Samfunnsfag, Geografi 8.-10. årstrinn. Parallellutgivelse med sør- og lulesamisk utgave.

Geografi Vg1-Vg2.

Design og Duodji Vg2-Vg3. Temabaserte læremidler.

Musikk 1.-4. årstrinn. Lærerveiledning.

Naturfag 5.-7. årstrinn. Temabaserte læremidler til tradisjonell kunnskap.

Mat og helse 5.-7. årstrinn.

2016:

Samisk som førstespråk Vg2.

Samisk som andrespråk Nivå 7-9. Videregående opplæring.

Naturfag 5.-7. årstrinn.

Kroppsøving 1.-10. årstrinn.

2017:

Samisk som førstespråk Vg3.

Duodji 8.-10. årstrinn. Temabaserte læremidler.

2018:

Samisk som andrespråk, Samisk 2 Nivå 4-6 Ungdomstrinnet/Samisk 3 Nivå 4-6 Videregående opplæring.

8. Rapportering

Sametingets handlingsplan for læremiddelutvikling 2015 – 2018, følges opp gjennom Sametingets årlige budsjetter i perioden. De årlige budsjettene fastsetter prioriteringer og krav, samt kriterier for måloppnåelse for virkemiddelordningen. Den årlige rapporteringen om bruken av virkemidlene for læremiddelutvikling foregår gjennom Sametingets årsmelding som også omfatter Sametingets årsregnskap.

Effekten av de ulike tilskuddsordningene for samisk læremiddelproduksjon skal evalueres i forkant av rullering av planen. Det utarbeides årlig et ressursregnskap hvor kostnadene med tildeling av læremidler synliggjøres.

Oppvekst- og utdanningskomiteens innstilling

Innledning

Sametingets handlingsplan for læremiddelutvikling spiller en viktig rolle i produksjonen av samiske læremidler. Handlingsplanen danner et godt utgangspunkt for de prioriteringer som foreslås, og kan brukes som grunnlag for å måle resultatene av virkemiddelordningen. Handlingsplanen tar utgangspunkt i de tiltak og prioriteringer for utvikling av samiske læremidler som er i gjeldende planverk i grunnopplæringen. De økonomiske rammene til læremiddelutvikling må i Sametingets budsjett økes betydelig for å oppnå målene om stabil tilgang til kvalitative læremidler til samiske elever.

Merknader

Merknad fra komiteen, medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Viktor Inge Paulsen, Sandre Márjá West, Nanna Thomassen og Inger Elin Kristina Utsi, medlemmene fra Arbeiderpartiet (AP) Johan Vasara, John

Kappfjell, Stein Are Olsen og Jørn-Are Gaski, medlemmet fra Áarjel-Saemiej Gielb Ellinor Marita Jåma, medlemmet fra Nordkalottfolket Kjellrun Wilhelmsen, medlemmene fra Árja Lars Oddmund Sandvik og Hartvik Hansen og medlemmet fra Høyre (H) Lars Filip Paulsen

Samarbeid over landegrensene

For å sikre tilstrekkelig med læremidler til samiske barn er det viktig at det samarbeides bedre over landegrensene. Både nord-, lule- og sørsamisk er språk som brukes utover landegrensene, og det vil da være naturlig at ministrene ansvarlige for samiske spørsmål i Norge, Sverige og Finland samarbeider for å skape mer sammenfallende opplæringsplaner. Samisk parlamentarisk råd ba i 2008 disse ministrene og sametingspresidentene i de respektive land arbeide med å utarbeide "Felles nordiske samiske læreplaner og læremidler". Det er på høy tid at dette arbeidet igangsettes.

Med sammenfallende læreplaner vil det være mulig å kjøpe dekkende læremidler, selv om disse er utviklet i et av nabolandene. Det er da viktig å se på muligheter for tilpasning av læremidler utviklet i Sverige og Finland til norske læreplaner, og at det ikke ligger begrensninger i henhold til kjøp. En annen mulighet for å dele produserte læremidler er gjennom Ovttas/Aktan/Aktesne.

Felles læreplaner vil også bedre muligheter for fjernundervisning over landegrensene. Dette er i dag ikke mulig pga. ulike læreplaner. Det har i flere år vært ytret at fjernundervisning over landegrensene vil kunne sikre flere elever kvalifisert opplæring i sitt samiske språk.

Handlingsplan for pedagogisk materiell til barnehager

Sametinget vedtok i 2013 Sametingsmelding om samisk barnehage tilbud. Denne meldingen følges opp av egen handlingsplan der pedagogisk materiell til barnehager vil inngå. I denne planen legges føringer for hvordan prioritere pedagogisk materiell til barnehager.

Denne handlingsplanen bør komme til behandling i Sametingets plenum innen 2015.

Ansvar for kartleggingsmateriell for elever med særskilte behov

I Sametingsmelding om opplæring og utdanning (2011) står det at "det er viktig å bygge opp god kompetanse på det spesialpedagogiske feltet, og at det er viktig å komme inn med tiltak så tidlig som mulig".

Kartlegging og diagnostiseringsmateriell er viktige for å gi elever med særskilte behov, tilpasset opplæring så tidlig som mulig. Det mangler fremdeles kartleggingsmateriell spesielt innenfor sør- og lulesamisk språk. Når Sametinget velger og ikke videreføre dette arbeidet må det arbeides aktivt for at Kunnskapsdepartementet forplikter sine fagaktører til å snarest utvikle kartleggingsmateriell for elever med særskilte behov i sør- og lulesamisk område.

Heldekkende læremidler og temahefter

Sametinget har de siste årene prioritert produksjonsstøtte til heldekkende læremidler, og mindre til temabaserte læremidler. De største utfordringene når det gjelder utvikling av læremidler i sør- og lulesamisk er mangel på ressurspersoner. Det er viktig at det fortsatt ytes tilskudd til produksjon av temabaserte læremidler slik at elever har noe å hjelpe seg med.

Forslag

Forslag fra Norske samers riksforbund (NSR), fra Arbeiderpartiet (AP), fra Áarjel-Saemiej Gielb, fra Nordkalottfolket, fra Árja og fra Høyre (H):

Forslag 1

Ny overskrift for punkt 7 i rådets forslag:

7. Fokusområder i planperioden

Kapittel 2

Første avsnitt første setning utgår og erstattes med:

Sametinget er premissleverandør for utviklingen av samiske læremidler og finansierer samiske læremiddelprosjekter.

Andre avsnitt, nytt første strekpunkt:

- Sametingsmelding om opplæring og utdanning, vedtatt av Sametinget i 2012.

Kapittel 4

4.1 Ovttas | Aktan | Aktesne

Ny 3. setning, tillegg til rådets innstilling:

ovttas.no læremiddelportal ble i 2013 overført fra Sametinget til Senter for samisk i opplæringen, ved Sámi allaskuvla, for å styrke fagmiljøet rundt læremiddelportalen.

4.2 Utvikling av sørsamiske læremidler

Ny første setning i første avsnitt:

Sametinget, Sámi allaskuvla og Engerdal kommune inngikk i 2013 en avtale om å sikre og utvikle det sørsamiske kompetansemiljøet innenfor læremiddelutvikling.

Kapittel 6

Ny setning, innledende avsnitt, tillegg til rådets forslag:

Sametinget vil i planperioden bidra til å effektivisere læremiddelproduksjonen.

Punkt 6.7 Søkerbasert ordning – offentlig anskaffelse

Endring av kulepunkt etter ordet ”Tiltak” i kapitel 6.7.

Sametingsrådets forslag til tiltak utgår og erstattes med:

Sametinget vil i planperioden utføre et forsøksprosjekt med prekvalifiseringsordning for forlag med mål om å inngå rammeavtaler om produksjon av heldekkende læremidler.

7. Prioritering i planperioden.

Nytt avsnitt etter første avsnitt i punkt 7:

På nåværende tidspunkt har vi et etterslep på utvikling av sør- og lulesamiske læremidler. Sametinget vil derfor i perioden 2015-2018 prioritere utvikling av sør- og lulesamiske læremidler.

Forslag fra Arbeiderpartiet (AP) og fra Árja:

Forslag 2

Kapittel 6

Punkt 6.3 Digital utvikling

Nytt kulepunkt under tiltak:

- Sametinget vil bidra til å sikre at Salaby- nettbasert læremiddelunivers blir finansiert av Utdanningsdirektoratet og oversatt og tilpasset til alle samiske språk.

Punkt 6.4 Ovttas

Nytt kulepunkt under tiltak:

- Sametinget vil bidra til at Ovttas gjøres anvendelig for samiske læringsmiljøer i Finland og Sverige.

Punkt 6.6 Gratis læremiddelordning

Ny andre setning i siste avsnitt, erstatter rådets forslag til 2., 3. og 4. setning:

Sametinget vil evaluere ordningen med gratis læremidler, med det formål å forbedre ordningen og sikre mer effektivitet i læremiddelproduksjonen.

Under tiltak: Rådets forslag utgår og erstattes av to nye kulepunkter:

- Sametinget viderefører og evaluerer ordningen med gratis læremidler, med det formål å fortsatt sikre gratis læremidler for samiske elever.
- Sametinget bidrar til å styrke informasjonen til skoler, foreldre og elever om ordningen med gratis læremidler.

Forslag fra medlemmene fra Árja:

Forslag 3

Kapittel 6

Punkt 6.4 Ovttas

Nytt kulepunkt under tiltak:

- Sametinget vil fortsette å finansiere samisk læremiddelportal Ovttas- Aktan-Aktesne inntil læremiddelportalen får forsvarlig finansiering gjennom rammetildelingen til Sámi allaskuvla, Senter for samisk i opplæringen.

Punkt 6.11:

Nytt kulepunkt under tiltak:

- Sametinget igangsetter dialog med Senter for samisk i opplæringen for å vurdere om overføring av Sametingets læremiddelsentral til senteret bør gjennomføres.

Komiteens tilråding

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig Sametingsrådets forslag til innstilling.

Merknad, NSR, AP, Nordkalottfolket, Høyre, Åarjelsaemien Gïelh, Árja

Korrigeringsmerknad under punktet "Samarbeid over landegrensene", første setning endres til:

"For å sikre tilstrekkelig med samiske læremidler er det viktig at det samarbeides bedre over landegrensene".

Merknad, Nordkalottfolket, Høyre, Åarjelsaemien Gïelh, Flyttsamelista, FrP og NSR-NSR/SÁB v/representant Sandra Márjá West

Skoleeier har ansvar for innkjøp av læremidler

I Norge skal barn og unge få gratis læremidler betalt av skoleeier, dette gjelder både kommune og fylkeskommune. Samiske barn har rett på lik linje med norske barn til god undervisning, herunder også læremidler. Det er feil at skoleeier systematisk lar være å kjøpe inn læremidler til samiske barn. I 2009 måtte Sametinget kjøpe inn boklagene til forlagene for å distribuere disse til skolene, fordi kommuner og fylkeskommuner ikke tok sitt ansvar.

Sametinget mener at skoleeier må ta det ansvaret slik de er forpliktet etter loven. Ordningen med kompensasjon for tapte salgsinntekter, den såkalte gratis læremiddelordningen, kan ikke være en sovepute for skoleeiers ansvar. Sametinget forventer at Kunnskapsministeren påser at kommunene oppfyller sitt ansvar overfor de samiske elevene.

Forslag 4, representant Arthur Tørfoss, Fremskrittspartiet

Sametingets handlingsplan for utvikling av læremidler 2015-2018

Sametinget støtter arbeidet med utvikling av læremidler for samisk språk, og ser dette arbeidet som en viktig pilar i arbeidet med å bevare samiske tradisjoner, kultur og historie.

Sametinget vil allikevel påpeke at arbeidet lider under av at man ikke vet hvor mange som faktisk snakker samisk i befolkningen. Dette er en stor strukturell svakhet ved dette viktige arbeidet. Uten en slik oversikt er mye av arbeidet, herunder denne handlingsplanen, preget av mål og virkemidler mer preget av synsing enn basert på reell forskning og korrekt statistikk.

Sametinget vil også påpeke at antallet studenter av sørsamisk og lulesamisk språk, nærmer seg kritisk grense for at språket skal bevares i befolkningen over tid.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

Sametinget ber sametingsrådet arbeide for at det årlig i forbindelse med innlevering av selvangivelse registreres hvor mange som faktisk snakker de forskjellige samiske språk i befolkningen.

Forslag 5, representantene Hartvik Hansen og Lars Oddmund Sandvik, Árja

Kapittel 6

Punkt 6.1 Økonomiske rammer

Forslag til nytt kulepunkt, tillegg:

- Sametinget utformer sammen med Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet og regionale og lokale samarbeidspartnere mer målrettet informasjon om samiske læremidler, samisk læremiddelportal og andre samiske digitale læringsressurser.

6.9 Oppfølging av læremiddelprosjekter

Nytt kulepunkt under tiltak (kommer i tillegg):

- Sametinget vil etablere faste årlige konsultasjonsmøter med samiske forlag og andre forlag om rammene for læremiddelutvikling og drøfter jevnlig behov og prioriteringer med forlagene og andre læremiddelprodusenter.

Nytt punkt 6.12

"Kvalitetssikring og godkjenningsordning for læremidler"

Sametinget ser det som beklagelig at det fortsatt er relativt lite informasjon om samiske forhold i norske lærebøker. Det forekommer også faktafeil og unøyaktig informasjon om samer og samisk kultur i læremidler. Sametinget ønsker derfor å vurdere om det er behov for å etablere en godkjenningsordning både for samiske læremidler og det samiske innholdet i norske læremidler.

Tiltak:

-Sametinget vil i planperioden iverksette en vurdering av behovet for å etablere en godkjenningsordning for samiske læremidler og det samiske innholdet i norske læremidler.

Nytt punkt 6.13

Samisk læremiddelsamarbeid

Sametinget ser behov for å styrke det samiske læremiddelsamarbeidet med Sametingene i Sverige og Finland, med den målsetningen å styrke læremiddelproduksjonen over hele Sápmi. Grunnlagsmateriale for styrking av det allsamiske læremiddelsamarbeidet er til dels allerede utviklet gjennom samarbeidsorganet Samisk Parlamentarisk Råd, hvor det blant annet foreligger rapport om organiseringen av og premissene for videreutvikling av visjonen om et allsamisk læremiddelsenter.

Tiltak:

-Sametinget tar initiativ overfor Sametinget i Sverige og Finland med den målsetningen å styrke læremiddelsamarbeidet over landegrensene, og ser særlig på mulighetene for tilpasning av læremidler utviklet i Sverige og Finland til norske læreplaner.

III Votering

Av 39 representanter var 35 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 4 ble forkastet med 33 mot 2 stemmer
- Forslag 2 ble forkastet med 22 mot 13 stemmer
- Forslag 5
 - punkt 6.1 vedtatt med 33 mot 2 stemmer
 - punkt 6.9 ble forkastet med 30 mot 5 stemmer
 - Punkt 6.12 ble forkastet med 22 mot 13 stemmer
 - Punkt 6.13 ble vedtatt med 31 mot 4 stemmer
- Forslag 3 ble forkastet med 31 mot 4 stemmer
- Forslag 1 ble vedtatt med 33 mot 2 stemmer
- Oppvekst-, omsorgs- og utdanningskomiteens tilrådning ble vedtatt med 33 mot 2 stemmer

IV Protokolltilførsler

Protokolltilførsel fra Lars Filip Paulsen, Høyre:

Høyre støtter forslag 5 punkt 6.13

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	John Kappfjell, saksordfører	
2	Lars Oddmund Sandvik	Inger Elin Utsi
		Kirsti Guvsám
		Vibeke Larsen
	Lars Oddmund Sandvik	
3	Inger Elin Utsi	Vibeke Larsen
		Mariann Wollmann Magga
		Marit Kirsten Anti Gaup
	Inger Elin Utsi	
4	Kjellrun Wilhelmsen	
5	Viktor Inge Paulsen	Johan Vasara
		Vibeke Larsen
		Hartvik Hansen
	Viktor Inge Paulsen	

6	Lars Filip Paulsen	Vibeke Larsen
		Kirsti Guvsám
		Inger Elin Utsi
	Lars Filip Paulsen	
7	Arthur Johan Tørfoss	Inger Elin Utsi
		Kirsti Guvsám
		Viktor Inge Paulsen
	Arthur Johan Tørfoss	
8	Lars Oddmund Sandvik	Vibeke Larsen
		Inger Elin Utsi
		Kirsti Guvsám
	Lars Oddmund Sandvik	
9	Johan Vasara	
10	Vibeke Larsen	
11	Marit Kirsten Anti Gaup	
12	Nanna Thomassen	
13	Piera Heaika Muotka	
14	Silje Karine Muotka	
15	Eva Marie Fjellheim	
16	Kirsti Guvsám	
17	Inger Elin Utsi	
18	Lars Filip Paulsen	
	Lars Oddmund Sandvik, forretningsorden	
19	Mariann Wollmann Magga	
20	Aud Marthinsen	
	John Kappfjell, saksordfører	
	Lars Filip Paulsen, forretningsorden	

VI Sametingets vedtak

Sametingets handlingsplan for utvikling av læremidler 2015-2018

1. Visjon

Samiske elever skal ha tilgang til kvalitative læremidler som er i tråd med gjeldende læreplanverk i alle fag i grunnsopplæringen og på alle samiske språk.

For å bevare de samiske språk og samisk kultur å sikre kunnskap og kompetanse i de samiske samfunn, må samisk opplæring, utdanning og forskning styrkes og bevares. Kunnskapsløftet - Samisk skal legge grunnlaget for utvikling av læremidler på alle fagområder og fag, på lule-, sør- og nordsamisk.

2. Grunnlag for planen

Sametinget er premissleverandør for utviklingen av samiske læremidler og finansierer samiske læremiddelprosjekter. Sametinget definerer mål, strategier og tiltak for virkemidler til utvikling av læremidler gjennom planverk og budsjettprosesser. Sametinget tildeler, følger opp og kontrollerer tilskudd til læremidler innenfor rammen av lovverk og regelverk. Sametingets handlingsplan for læremiddelutvikling 2015-2018 omfatter visjoner, tiltak og prioriteringer for utvikling av samiske læremidler etter gjeldende planverk for grunnsopplæringen.

Planen beskriver mål og prioriteringer for læremiddelutvikling og bygger på:

- Sametingsmelding om opplæring og utdanning, vedtatt av Sametinget i 2012.
- Kunnskapsløftet - Samisk
- Sametingets matrise over samiske læremidler
- Brukerundersøkelse om samiske læremidler 2012, for Senter for IKT i utdanningen og Sametinget
- Innspill fra samiske opplæringsinstitusjoner
- NORUT rapport "Kartlegging av samiske spesialpedagogiske tilbud og behov"
- Rapport fra 2010 "Tiltak for å effektivisere utvikling og produksjon av samiske læremidler"

Sametingets matrise over samiske læremidler er en oversikt over ferdigstilte og påbegynte læremidler i de forskjellige fag til de forskjellige trinn og nivåer.

Brukerundersøkelse om samiske læremidler ble gjort i forbindelse med lansering av læremiddelportalen Ovttas/Aktan/Aktesne.

Sametingets strategiske plan for læremiddelutvikling 2009-2012 omfattet også utvikling av pedagogisk læringsmateriell for barnehagen, noe handlingsplan for 2015-2018 ikke gjør. Pedagogisk læringsmateriell for barnehagen er fra og med 2014 en egen budsjettpost i Sametingets budsjett, og det tildeles egne tilskudd til utvikling av disse.

I 2015 vil Sametinget igangsette evaluering av tilskuddsordninger for læremiddelutvikling. Hensikten med evalueringen er å få en helhetlig og kvalitativt bedre forvaltning av læremiddelproduksjon. Det innebærer at Sametinget vil foreta en mindre revidering av denne handlingsplanen når evalueringsrapporten foreligger.

3. Definisjon på læremidler

Forskrift til opplæringsloven, § 17- 1, definerer læremidler slik:

Med læremiddel mener en alle trykte, ikke-trykte og digitale element som er utviklet til bruk i opplæringen. De kan være enkeltstående eller gå inn i en helhet, og dekker alene eller sammen kompetansemål i Læreplanverket for Kunnskapsløftet .

Senter for IKT i utdanningen, som er et nasjonalt kompetansesenter underlagt Kunnskapsdepartementet, definerer digitale læremidler slik:

Med digitale læremidler menes et læremiddel som inneholder ulike medietyper som tekst, bilder, video, animasjoner og simuleringer. De ulike medietypene er valgt ut og satt sammen på en pedagogisk måte.

4. Læremiddelutvikling 2009-2014

I perioden 2009-2012 har Sametinget gitt tilskudd til læremiddelutvikling på grunnlag av prioriteringene som var gjort i Sametingets strategiske plan for læremiddelutvikling 2009-2012. I årene 2013 og 2014 er prioriteringene gjort på grunnlag av Sametingets matrise for læremidler. I tillegg til søkerbaserte ordninger har Sametinget gjennom offentlig anskaffelse, finansiert oversetting og tilpassing av norske matematikkbøker til samisk for hele grunnskolen.

Matrisen viser at det på nordsamisk er utviklet og ferdigstilt og under utvikling læremidler til samisk som førstespråk, samisk som andrespråk, matematikk, RLE og samfunnsfag i grunnskolen. I disse fagene er det utviklet og under utvikling heldekkende læremidler. Til videregående opplæring er det utviklet og ferdigstilt og under utvikling læremidler til samisk som andrespråk, religion, historie og samfunnsfag for vg1 og samisk historie og samfunn.

På lulesamisk er det til grunnskolen utviklet og ferdigstilt og under utvikling læremidler til samisk som førstespråk, matematikk for 1.-7. trinn, RLE for 1.-4. trinn, samfunnsfag 5.-7. trinn. Til videregående opplæring er det ikke laget læremidler på lulesamisk.

På sørsamisk er det til grunnskolen utviklet og ferdigstilt og under utvikling læremidler til samisk som førstespråk 1.-7. trinn, samisk som andrespråk nivå 1-4, matematikk 1.-7. trinn, RLE 1.-4. trinn, samfunnsfag 5.-7. trinn. Til videregående opplæring er det ikke utviklet heldekkende læremidler på sørsamisk.

Selv om tallene for ferdigstilte læremidler i perioden 2009-2013 viser at det er ferdigstilt mange prosjekter, må man se disse tallene i forhold til de enkelte fag. For eksempel inneholder et læreverk i matematikk for barnetrinnet omlag 30 læremiddelprosjekter (6 grunnbøker, 6 arbeidsbøker, 6 lærerveiledninger, 6 nettressurser, 6 foreldreveiledninger). I tillegg ligger det i disse tallene både temahefter, andre ikke heldekkende læremidler og kartleggingsmateriell.

De siste årene har Sametinget prioritert produksjonsstøtte til heldekkende læremidler, og mindre til temabaserte læremidler. Heldekkende læremidler er ofte dyrere enn eksempelvis temahefter. Dette har ført til at antall tildelinger har gått ned. En annen faktor til nedgangen av antall tildelinger, er at det satses mer på digitale læremidler. Heldekkende og digitale læremiddelprosjekter er betydelig dyrere å produsere og medfører at færre prosjekter får tildelt midler.

Ferdigstillelse av læremidler:

2009: 55 ferdigstilte læremiddelprosjekter

2010: 55 ferdigstilte læremiddelprosjekter

2011: 46 ferdigstilte læremiddelprosjekter

2012: 47 ferdigstilte læremiddelprosjekter

2013: 49 ferdigstilte læremiddelprosjekter

Tildelinger til læremiddelprosjekter:

2009: 42 prosjekter, av disse er 11 særskilt tilrettelagte læremidler

2010: 30 prosjekter, av disse er 11 s særskilt tilrettelagte læremidler

2011: 37 prosjekter, av disse er 6 særskilt tilrettelagte læremidler

2012: 50 prosjekter, av disse er 10 særskilt tilrettelagte læremidler.

2013: 28 prosjekter, av disse er 3 særskilt tilrettelagte læremidler.

4.1 Ovttas | Aktan | Aktesne

Ovttas | Aktan | Aktesne www.ovttas.no - er en læremiddelportal på internett utviklet på 4 språk (nord-, sør-, lulesamisk og norsk). Målet med portalen er å spre informasjon om samiske læremidler, og gi lærere, barnehageansatte og andre en oversikt over produserte samiske læremidler. ovttas.no læremiddelportal ble i 2013 overført fra Sametinget til Senter for samisk i opplæringen, ved Sámi allaskuvla, for å styrke fagmiljøet rundt læremiddelportalene.

I portalen finnes digitale læremidler, spill, informasjon om trykte bøker og temahefter samt samiske filmer og fjernsynsprogrammer. Det er også samlet bilder i portalen som fritt kan brukes i opplæringen. Per september 2014 er det samlet nesten 4000 ulike læremidler i portalen, hvorav 800 er bilder.

Lærere, barnehageansatte og andre brukere av nettstedet har mulighet til å låne, dele og utvikle læremidler gjennom nettstedet. På delingsarenaen kan man dele enkle samiske læringsressurser med andre. Produksjonsverktøyet åpner muligheten for å utvikle egne digitale læremidler. Verktøyet har to valgmuligheter, utvikling av læremidler til barnehage og begynneropplæringen, og utvikling av læremidler for eldre elever.

4.2 Utvikling av sørsamiske læremidler

Sametinget, Sámi allaskuvla og Engerdal kommune inngikk i 2013 en avtale om å sikre og utvikle det sørsamiske kompetansemiljøet innenfor læremiddelutvikling.

Avtalen skal gjensidig forplikte partene til å bidra til at det sørsamiske kompetansemiljøet som ble etablert og utviklet gjennom det 5-årige språkprosjektet på Elgå oppvekstsenter i 2001-2006 består. Målet med avtalen er å fortsette arbeidet med å utvikle relevante sørsamiske læremidler og drive terminologiutviklings- og andre språkprosjekter, slik at sørsamiske elever får et forsterket skoletilbud. Partene har forpliktet seg til å bidra til at alt av læremidler, kompetanse og annet som er utarbeidet og utviklet gjennom språkmotiveringsprosjektet kvalitetssikres, videreutvikles og deles på læremiddelportalen Ovttas/Aktan/Aktesne, slik at sørsamiske elever kan nyttiggjøre seg disse. Partene har også forpliktet seg til å kartlegge hvilke læremidler som fins og hvilke læremidler det er behov for.

Avtalen gjelder for 3 år, og er gjeldende til 31.12.2015. Avtalen skal evalueres etter endt avtaleperiode.

4.3 Nordisk samarbeid

I 2014 opprettes det en arbeidsgruppe som skal se på samiske opplæringsspørsmål over landegrensene. Arbeidsgruppa skal ha 2 representanter fra hver av de nordiske land i Sápmi. I Norge har Sametinget og Utdanningsdirektoratet en representant hver. Arbeidsgruppa skal blant annet se på mulighetene for samordning av læremiddelarbeidet og kartlegge læremiddelsituasjonen i landene.

5. Innmeldte behov for læremidler i grunnopplæringen

Sametinget har bedt om innspill fra samiske opplæringsinstitusjoner om hvilke fag og trinn/nivå som etter deres syn bør prioriteres når tilskudd til læremiddelutvikling utlyses. Forespørsel om innspill har gått til de samiske videregående skolene, samt videregående skoler med ansvar for samiske elever i nord-, lule- og sørsamisk område, til Samisk lærernettverk, Senter for samisk i opplæringen og SEAD. Det var kun en videregående skole i sørsamisk område som svarte på Sametingets forespørsel innenfor svarfristen. Etter svarfristens utløp er det mottatt 4 innspill, fra 3 videregående skoler samt Senter for samisk i opplæringen, inkludert Saemien Lohkemejearge avd. Elgå.

Alle innspillene er tatt i betraktning under arbeidet med Sametingets handlingsplan for utvikling av læremidler.

Sametinget har jevnlig prosjektmøter med læremiddelprodusenter som har fått støtte fra Sametinget. I slike anledninger har Sametinget bedt om innspill til strategier til læremiddelutviklingen. Det er avgjørende viktig for Sametingets arbeid med utdanningspolitiske saker, at de samiske kompetansemiljøene blir hørt.

5.1 Videregående opplæring

Innen videregående opplæring viser innspillene at det er behov for læremidler på alle de 3 samiske språkene innen fagene samisk som førstespråk og samisk som andrespråk, samt samisk som fremmedspråk på nordsamisk. I sørsamisk område er det behov for læremidler i fagene samfunnsfag, Geografi, Historie og Naturfag, spesielt i forhold til de samiske momentene i læreplanen. I nordsamisk område er det behov for temabøker i fagene Design og håndverk, samt Reindrifft vg2.

Innspillene viser at skolene ønsker både digitale og trykte læremidler.

5.2 Grunnskolen

Til grunnskolen legges det vekt på å få utviklet digitale læremidler og temahefter til de fleste fag, og til de fleste trinn. Det legges vekt på å få utviklet temahefter til de samiske momentene i de ulike læreplanene, samt temahefter i samisk som første-, og andrespråk samt fordypning i samisk. Det er også behov for grunnbøker i sørsamisk som førstespråk i 5.-10. trinn. Innspillene viser også behov for kartleggingsverktøy, språkapplikasjoner, veiledninger for arbeid med grunnleggende ferdigheter, læremidler til fjernundervisning og nettressurser til alle fag.

6. utfordringer og tiltak

Sametinget vil i planperioden bidra til å effektivisere læremiddelproduksjonen. Satsingen på digitale læremidler skal styrkes. Sametinget vil også prioritere noen opplag med temahefter, særlig for fag som helt eller delvis mangler læremidler, og temahefter med temaer innenfor tradisjonell kunnskap.

Sametingets matrise over utviklede og igangsatte læremidler viser at det fortsatt er utfordringer knyttet til læremiddelutvikling. Det er fortsatt mange fag og årstrinn som mangler læremidler, spesielt i videregående opplæring. Vi ser også at alle målsetninger i strategisk plan for læremiddelutvikling 2009-2012 ble ikke oppfylt.

Revideringer av læreplanene medfører behov for fornying av læremidler. Dette er en utfordring som skolesystemet alltid vil stå overfor. I samisk sammenheng vil revideringer av læreplaner være ekstra utfordrende, grunnet et eksisterende etterslep av manglende læremidler, og på grunn av at de økonomiske rammene ikke står i forhold til gamle og nye behov.

I 2012/2013 ble læreplanene i samisk, norsk, norsk for elever med samisk som førstespråk, samfunnsfag, samfunnsfag – samisk, naturfag, naturfag – samisk, matematikk og engelsk revidert. Det er derfor nå et større behov for utvikling av læremidler som er utviklet etter Kunnskapsløftet - samisk og reviderte læreplaner.

6.1 Økonomiske rammer

Sametingets økonomiske rammer til læremiddelutvikling er for små i forhold til behovene. De senere årene har det vært søkt om tilskudd for nærmere åtti millioner kroner hvert år, mens det årlig har vært budsjettet med inntil i underkant av 18 millioner. På grunn av begrenset budsjett i forhold til søkermasse, har Sametinget måttet foreta strenge prioriteringer, og avslå mange gode søknader. I 2014 kom det inn søknader om tilskudd til utvikling av læringsressurser for ca. 70 millioner kroner. Sametingets læremiddelbudsjett var på 17,6 millioner.

Tiltak:

- Sametinget vil øke den økonomiske rammen til samiske læremiddelproduksjon.

6.2 Sikre rett til samiske læremidler i opplærings- og privatskoleloven

Læremidler er viktige verktøy for lærere og elever for å sikre at elevene skal oppnå de kompetansemålene og grunnleggende ferdighetene som eleven skal utvikle gjennom opplæringen i henhold til Kunnskapsløftet.

Samiske elever har samme rettighet som norske elever til å ha tilgjengelig alle læremidler på sitt morsmål. Situasjonen i dag, mange år etter at skolereformen Kunnskapsløftet og Kunnskapsløfte-samisk er blitt innført, er at det har skjedd en utvikling i forhold til samiske læremidler, men fortsatt mangler det samiske læremidler som er i tråd med de nye læreplaner, i noen fag og på noen nivåer. Et hovedpoeng i Sametingets utdannings- og opplæringspolitikk må derfor være at det innføres lovfesting av rettigheter til samiske læremidler, på lik linje med norske elever. Sametinget har i sin behandling av opplæringsloven i juni 2014, pekt på at samiske elevers rett til læremidler på sitt opplæringspråk, ikke er sikret i lov med tilhørende forskrift. Retten til læremidler på begge de norske målformene er sikret i opplæringsloven og retten presiseres og styrkes i forskrift til loven.

Tiltak:

- Sametinget vil be om revidering av opplærings- og privatskoleloven for å styrke samiske elevers rett til opplæring i og på samisk og på grunnlag av samiske kulturverdier, herunder særskilt retten til samiske læremidler på alle fag i hele grunnopplæringen.

6.3 Digital utvikling

Den digitale utvikling på læremiddelfronten går svært raskt. Det er kostbart og tidkrevende å utvikle læremidler med de nyeste digitale løsninger, til gjengjeld er digitale læremidler billigere å oppdatere. Samtidig er det et økende behov for slike ressurser.

Brugerundersøkelse om samiske læremidler fra 2012, laget for Senter for IKT i utdanningen og Sametinget, viser at samiske digitale læremidler har vært savnet. Brugerundersøkelsen viser at samiske digitale læremidler ønskes for alle aldersgrupper i grunnopplæringen (punkt 4,8 i undersøkelsen).

Digitale læringsverktøy representerer nye læringsprosesser i skolene. De er motiverende for elever å bruke og stimulerer i større grad til læring. I tillegg er disse læremidlene fremtidsrettet med tanke på nytteverdien av teknologiske ferdigheter. Digitale ferdigheter er etter læreplanen en av de grunnleggende ferdighetene elevene skal utvikle og styrke i grunnskolen.

Sametinget vurderer det som svært viktig at samiske elever har tilgang til et utvalg av motiverende, varierte og nivådifferensierte digitale læremidler, målet er at det legges til rette for interaktive læringsprosesser.

En stor del av samiskundervisningen som samiske elever har rett til, skjer gjennom fjernundervisning. Sametinget mener det kreves læremidler tilpasset denne undervisningsformen, og dette må vies større oppmerksomhet fremover. Sametinget vil bidra til at samisk fjernundervisning får styrkede ressurser til forsvarlige teknologiske løsninger og ressurser til å sikre gode fysiske læringsarenaer som del av dette.

Tiltak:

- Sametinget vil prioritere utvikling av digitale læremidler på alle nivå i grunnopplæringen, herunder undervisningsmaterieell tilpasset fjernundervisning.
- Sametinget vil skaffe en oversikt over om de samiske digitale læremidler benyttes i skolene, og vil gjennomføre en brukerundersøkelse for bruk av de samiske digitale læremidler.

6.4 Ovttas | Aktan | Aktesne

Sametinget vil bidra til at samisk læremiddelportal Ovttas | Aktan | Aktesne videreutvikles, ved å styrke arbeidet med å tilpasse/oversette digitale læremidler fra andre språk til samisk.

Ovttas | Aktan | Aktesne har allerede tilpasset/oversatt digitale læremidler til 3 samiske språk, og ønsket er at dette arbeidet skal fortsette.

Det er viktig å understreke at tiltaket Ovttas | Aktan | Aktesne er et meget sentralt tiltak for å spre kunnskap om ulike samiske læremidler. I en tid med manglende læremidler er det særlig viktig å huske på at portalen også har til hensikt å gjøre det lettere for lærere å publisere egne opplæringsopplegg som kan komme andre samiske lærere til nytte. I tillegg til dette ser Sametinget utviklingsmuligheter for portalen, blant annet etterlyser samiske lærere kunnskap om utvikling av lokale læreplaner, slik Kunnskapsløftet 06 åpner for. Mange samiske lærere er alene om ansvaret for samisk undervisning på sin skole, og er avskåret fra muligheten til å samarbeide med andre samiske ressurspersoner. For lærere ville også det vært nyttig dersom nettportalen i tillegg til læremidler, hadde inneholdt ideer om lokale læreplaner, gjerne med tilhørende litteraturlister og opplæringsopplegg. Sametingets opplærings- og utdanningspolitikk må derfor handle om å sikre fremtiden og videreutviklingen av denne nettressursen.

Sametinget legger til grunn at departementet har et bredt ansvar for nettportalens utvikling. Etableringen av portalen kommer fra et initiativ fra Kunnskapsdepartementet, vi viser til Stortingsmelding nr 28 (2007-2008) Samepolitikken, der det står:

”Departementet vil ta initiativ til, i samarbeid med Utdanningsportalen www.utdanning.no å kartlegge og lage en oversikt over trykte og digitale samiske læremidler. Det vil bli opprettet et eget nettsted for samiske læremidler på www.utdanning.no”

Utdanning.no er i dag en del av Senter for IKT i utdanningen.

Nettportalen Ovttas | Aktan | Aktesne er i dag blitt et av de viktigste verktøyene for samiske lærere.

Tiltak:

- Sametingets vil arbeide for å sikre og styrke Ovttas/Aktan/Aktesne.
- Sametinget vil videreutvikle samarbeidet med nettstedet Ovttas | Aktan | Aktesne og bidra til at Ovttas | Aktan | Aktesne blir enda mer brukervennlig.

6.5 Kartleggingsmaterieil for elever med særskilte behov

Sametinget har tidligere bevilget tilskudd til utarbeidelse av kartleggingsmaterieil som er tilrettelagt for spesialpedagogisk diagnostisering og opplæring på samisk. Det har vært prioritert på lik linje med ordinære og spesialpedagogiske læremidler.

Kartlegging og diagnostiseringsmaterieil er viktige for å gi elever med særskilt behov, tilpasset opplæring i tidlig fase. NORUT rapport “*Kartlegging av samiske spesialpedagogiske tilbud og behov*” viser at det er stor etterspørsel etter læringsmaterieil og kartleggingsmaterieil som er tilrettelagt for spesialpedagogisk diagnostisering og opplæring på samisk. Det er vanskelig å få oversikt over barnets totale språkferdighet når slike tester ikke foreligger. Fremdeles mangler det kartleggingsmaterieil innenfor alle de samiske språkene, men spesielt på lule- og sørsamisk.

Utvikling av kartleggingsmaterieil er imidlertid svært kostbare prosjekter og går utover Sametingets ansvar som utvikler av samiske læremidler. På bakgrunn av dette viderefører ikke Sametinget dette arbeidet.

Tiltak:

- Sametinget vil arbeide opp mot Kunnskapsdepartementet med mål om å øke utviklingen av kartleggingsmaterieil til samiske elever med særskilte behov.

6.6 Gratis læremiddellordning

Sametinget inngikk i 2009 avtaler med læremiddelprodusenter om fri distribusjon av læremidler til skoleeiere. Det ble inngått tre forskjellige avtaler; kjøp av allerede utgitte læremidler, kompensasjon for igangsatte læremiddelprosjekter og kompensasjon for distribusjon av nye læremidler. Bakgrunnen for disse avtalene var at man ville øke tilgjengeligheten av samiske læremidler i skolene og unngå store læremiddellagre hos forlagene.

Etter Sametingets vurderinger har ordningen hatt noen utilsiktede konsekvenser. Blant annet har samiske lærebøker produsert i Norge på grunn av ordningen ikke vært tilgjengelig for kjøp for blant annet skoler i Sverige og Finland. Språksentrene i Norge og private som har interesse av å kjøpe læremidler har også slitt med å få tak i samiske læremidler, fordi Sametinget har kjøpt læremidlene. Dette har vært en kostbar ordning, og har ført til at det er tildelt midler til færre læremiddelprosjekter enn ønskelig. Siden inngåelse av avtalene har 10-15 % av det årlige tilskuddet til læremiddelproduksjon gått til distribusjon av gratis læremidler til skoleeiere.

Alle elever i den norske grunnskolen har rett til gratis læremidler. Skoleeiere i den norske grunnskolen har ansvaret for anskaffelse av læremidler til elevene. Sametingets ansvarsområde er å sikre produksjon av nye og oppdaterte læremidler.

Det meste av læremiddellagrene er nå kjøpt opp og distribuert. På denne bakgrunn vil Sametinget nå frigjøre midler som har vært knyttet til kjøp og distribusjon av læremidler over til å benytte disse midlene til å få produsert flere læremidler fremover. Begrunnelsen er at det fortsatt mangler læremidler i mange fag og på mange trinn i grunnopplæringen. Videre viser den store pågangen av prosjektsøknader at det er kapasitet for styrket læremiddelproduksjon.

Tiltak:

- Sametinget intensiverer læremiddelproduksjon gjennom å frigjøre midler fra produksjonsstøtte, avtale om kjøp og distribusjon av læremidler til økt læremiddelproduksjon i henhold til de store behov som finnes i mange fag og på mange trinn i grunnopplæringen.

6.7 Søkerbasert ordning – offentlig anskaffelse

I dag forvalter Sametinget læremiddelproduksjonen gjennom søkerbaserte ordninger, med unntak av det pågående oversettingsarbeidet av matematikkverk fra norsk til samisk for hele grunnskolen. Utdanningsdirektoratet har lik praksis som Sametinget, de har søkerbaserte ordninger for læremidler på noen fagfelt.

Det positive med dagens ordning har vært at søkerbaserte prioriteringer av læremidler gir læremiddelprodusentene større faglig frihet til å bestemme innholdet i læremidlene selv.

Heldekkende læremidler, som Sametinget vil fortsette å prioritere i planperioden, er store prosjekter tids-, omfangs- og prismessig. For ikke å binde opp Sametingets budsjett flere år frem i tid, forvaltes disse prosjektene etter trinn, nivå og språk. Det vil være hensiktsmessig å finne løsninger for å kunne prioritere slike prosjekter helhetlig.

Sametinget vil i handlingsplanens virksomhetsperiode 2015-2018 parallelt med søkerbaserte ordninger utføre forsøksprosjekt med en prekvalifiseringsordning for forlagene med mål om at det inngås rammeavtaler. Dette vil gjelde for en del av den totale budsjettammen for samiske læremidler.

Når en krets forlag har blitt kvalifiserte gjennom prekvalifiseringsordningen, vil Sametinget legge ut konkrete prosjekter på en begrenset anbudsrunder blant de kvalifiserte forlagene. Gjennom mulige kriterier som tilknyttet kompetanse på nord-, lule- og sørsamisk, vil en slik ordning forhåpentligvis bidra til styrket kvalitet hos forlagene, samt at forlagene får mer forutsigbare rammer for både drift og produksjon.

Tiltak:

- Sametinget vil i planperioden utføre et forsøksprosjekt med prekvalifiseringsordning for forlag med mål om å inngå rammeavtaler om produksjon av heldekkende læremidler.

6.8 Læremiddelprodusenter

i Sametingets behandling og faglige vurdering av læremiddelsøknader, er den samiske eleven i fokus. Det innebærer at kompetansemiljøer og alle forlag, også norske forlag, kan få støtte fra Sametinget til å utvikle samiske læremidler.

De samiske forlagene har en sentral rolle i utviklingen av samiske læremidler. Det må derfor fortsatt være et mål at Sametinget bidrar til å sikre at forlagene som kompetente og kvalifiserte aktører, kan være i stand til å opprettholde driften for å sikre at læremiddelproduksjon skjer. Sametinget er opptatt av å ha et stabilt, sterkt og dynamisk samisk fagmiljø i forlagsbransjen.

Forlagene baserer sin produksjon på innkjøp av tjenester fra læremiddelforfattere. Forlagene melder om at det oppleves som utfordrende at det er få samiske læremiddelforfattere og oversettere til de ulike læremiddelprosjekter. Særlig gjelder dette for de sør- og lulesamiske læremiddelprosjekter.

Knapphet av menneskelige ressurser, forsinker utviklingen og ferdigstillingen av mange læremiddelprosjekter.

Sametinget yter årlige tilskudd til spesialpedagogiske læremidler til kompetanse- og fagmiljøer som Samisk høgskole/Senter for samisk i opplæringa og Statped/Samisk spesialpedagogisk støtte - Sámi earenoamášpedagogalaš doarjalus (SEAD). Samtidig som disse er læremiddelprodusenter, er de også viktige bidragsytere i forhold til hvilke behov for læremidler det til enhver tid finnes innenfor fagfeltet spesialpedagogikk. Sametinget vil i planperioden vurdere muligheten til å yte rammetilskudd til disse, og lignende kompetansemiljøer, som går ut på at de på selvstendig grunnlag, initierer og utvikler læremidler etter behov. Til en slik endring av dagens praksis vil det være behov for ytterligere dialog og vurderinger med aktuelle læremiddelprodusenter, før tiltak iverksettes.

Avtalen mellom Sametinget, Samisk høgskole og Engerdal kommune om å sikre og utvikle det sørsamiske kompetansemiljøet går ut i 2015. Avtalen har fokus på å sikre og utvikle det sørsamiske kompetansemiljøet som ble etablert i forbindelse med det tidligere Elgå prosjektet. Avtalen skal revideres og partene vil i løpet av første halvdel av 2015 bestemme utfallet av avtalen. Sametinget ser behov for at avtalen fornyes og at partene retter større fokus direkte på utvikling av læremateriell på sørsamisk.

Tiltak:

- Sametinget ser det som viktig å bidra til at forlagenes og andre læremiddelprodusenters samisk språklige fagmiljøer styrkes. Dette bør primært gjøres ved å gi forlagstøtte til samiske forlag.
- Sametinget vil øke satsene på produksjon og oversetting til et konkurransedyktig nivå, for å gjøre det lettere for forlagene å skaffe til veie læremiddelutviklere og oversettere.
- Inngå dialog med aktuelle kompetansemiljøer om etablering av rammeavtaler for utvikling av spesialpedagogiske læremidler.
- Sametinget vil i dialog med Samisk høgskole og Engerdal kommune, vurdere en fornying av gjeldende avtale, som omfatter det sørsamiske kompetansemiljøet og utvikling av sørsamiske læremidler.

6.9 Oppfølging av læremiddelprosjekter

Sametinget har jevnlig samarbeid med fagmiljøer innenfor læremiddelutvikling, særlig de læremiddelprodusentene som har fått prosjektstøtte fra Sametinget. Sametinget følger opp læremiddelprosjektene gjennom jevnlige prosjektmøter med læremiddelprodusentene, og møtene er svært viktige dialogarenaer. Rapporten fra arbeidsgruppa bestående av Sametinget, kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet *om å effektivisere utvikling og produksjon av samiske læremidler* (2010), foreslår tettere dialog med læremiddelprodusentene og seminarer for læremiddelutviklere og –forfattere.

Sametinget har de senere årene prioritert å avsette midler direkte til læremiddelutviklingen, og har ikke prioritert fag- og dialogseminarer med læremiddelprodusentene. Vi ser nytteverdien av slike møteplasser i forhold til faglig utveksling og forvaltningsmessige justeringer, som i sum vil effektivisere læremiddelutviklingen samtidig som faglig kvalitet ivaretas.

Tiltak:

- Sametinget vil arrangere jevnlige seminarer for læremiddelutviklere av samiske læremidler.

6.10 Videregående opplæring

Sametinget har hatt størst prioritet på å bidra til å utvikle læremidler til de laveste nivåene i grunnopplæringen, dette for å bygge opp læremiddelbeholdningen fra begynneropplæringen og oppover til videregående opplæring.

I Stortingsmelding 20 (2012-13) "På rett vei, Kvalitet og mangfold i fellesskolen" fremkommer det at departementet vil gjennomgå tilbudsstrukturen av små og verneverdige fag. Sametinget er ansvarlig for å utarbeide læreplaner i programfagene duodji og reindrift. Sametinget satser på en snarlig revidering av læreplaner i disse fagene, det innebærer at Sametinget dernest må prioritere læremidler til disse fagene.

Sametinget ivaretar opplæringspolitiske synspunkt på videregående nivå, blant annet gjennom Sametingets samarbeidsavtaler med fylkeskommune i Finnmark og Troms, og fylkeskommunene i sørsamisk område.

Tiltak:

- Sametinget vil finansiere læremidler i fagene duodji og reindrift når reviderte fagplaner foreligger.
- Sametinget vil bidra til arbeidet med å utvikle en av de videregående skolene i Troms, jf samarbeidsavtalen med Troms fylkeskommune, til å bli en ressurskole i forhold til digitale læremidler innenfor samiske emner.

6.11 Sametingets læremiddelforvaltning

Innhold, form og derav også produksjonsprosessene til de ulike læremidlene er stadig i endring. Læreplanenes kompetansemål stiller ofte nye krav og presiseringer i forhold til innhold og form av læremidlene. Særlig utfordrende kan det være å kjenne til produksjonsprosessene og ikke minst kostnadene digitale læringsverktøy krever. Sametinget har de senere årene ikke prioritert å heve eller oppdatere kompetansen for de administrative ressursene i Sametinget. Saksansvarlige som søknadsbehandlere, godkjenner, følger opp og kontrollerer trykte- og digitale læremidler, må ha kompetanse om produksjonsprosessene på alle nivå.

Tiltak:

- Sametinget vil satse på kompetanseheving i tilskuddsforvaltningen av læremiddelproduksjon, særlig for digitale læringsressurser.

6.12 Samisk læremiddelsamarbeid

Sametinget ser behov for å styrke det samiske læremiddelsamarbeidet med Sametingene i Sverige og Finland, med den målsetningen å styrke læremiddelproduksjonen over hele Sápmi. Grunnlagsmateriale for styrking av det allsamiske læremiddelsamarbeidet er til dels allerede utviklet gjennom samarbeidsorganet Samisk Parlamentarisk Råd, hvor det blant annet foreligger rapport om organiseringen av og premissene for videreutvikling av visjonen om et allsamisk læremiddelsenter.

Tiltak:

-Sametinget tar initiativ overfor Sametinget i Sverige og Finland med den målsetningen å styrke læremiddelsamarbeidet over landegrensene, og ser særlig på mulighetene for tilpasning av læremidler utviklet i Sverige og Finland til norske læreplaner.

7. Fokusområder i planperioden

Sametingets visjon er at samiske elever i grunnopplæringen skal ha tilgang til samiske læremidler i alle fag og trinn. Prioriteringene i handlingsplanen er gjort ut ifra ønsket om dette, og vil gå utover de økonomiske rammer Sametinget har hatt ved tidligere tildelinger. Ønsket for fremtiden er å kunne utvide de økonomiske rammene for læremiddelutvikling.

På nåværende tidspunkt har vi et etterslep på utvikling av sør- og lulesamiske læremidler. Sametinget vil derfor i perioden 2015-2018 prioritere utvikling av sør- og lulesamiske læremidler.

7.1 Ordinære læremidler for grunnopplæringen

Hovedmål

Sametingets matrise over samiske læremidler viser at det fortsatt er stor mangel på læremidler i grunnopplæringen. I de fleste fag er det trinn/nivåer hvor det mangler læremidler. Sametinget vil arbeide systematisk for at alle fag skal ha samiske læremidler til alle nivåer /trinn. Fag med samisk læreplan skal prioriteres først. Sametinget prioriterer nyutvikling av samiske heldekkende læremidler. Der det er naturlig og mest formålstjenlig vil temabøker, applikasjoner, og andre temabaserte læremidler bli prioritert. Temabaserte læremidler om samisk tradisjonell kunnskap er et eksempel. I fag og temaer hvor det er mulig, skal oversetting og tilpassing av læremidler fra andre språk også vurderes.

Samiske digitale læremidler er en mangelvare i dagens samfunn. I forhold til hva som finnes for norske elever, er de samiske elevene akterutseilt. Sametinget ønsker å prioritere digitale læremidler i større grad enn tidligere. Spesielt vil det legges vekt på å utvikle digitale læremidler med mulighet for digital samhandling mellom elev og lærer.

7.1.1. Læremidler på sørsamisk:

2015:

Samisk som førstespråk 8. årstrinn.

Samfunnsfag 1.-4. årstrinn, nyproduksjon eller oversetting.

Samfunnsfag, Geografi 8.-10. årstrinn. Parallellutgivelse med lule- og nordsamisk utgave.

Design og duodji Vg2-Vg3. Temabaserte læremidler.

2016:

Samisk som førstespråk 9. årstrinn.

Samisk som andrespråk, Samisk 3 ungdomstrinn/Samisk 4 Vgs Nivå 1-3.

Samfunnsfag, Historie 5.-7. årstrinn. Nyproduksjon eller oversetting.

Samfunnsfag, Samfunnskunnskap 8.-10. årstrinn. Parallell utgivelse med lulesamisk.

2017:

Samisk som førstespråk 10. årstrinn.

Samfunnsfag, Historie 8.-10. årstrinn.

Historie Vg2-Vg3.

RLE 5.-7. årstrinn.

Duodji 1.-7. årstrinn.

Naturfag 1.-4. årstrinn.

2018:

Samisk som førstespråk Vg1.

Samisk som andrespråk, Nivå 7-9. videregående opplæring.

Naturfag 5.-7. årstrinn.

Mat og helse 5.-7. årstrinn. Parallell utgivelse med lulesamisk.

7.1.2 Læremidler på lulesamisk:

2015:

Samisk som førstespråk 10. årstrinn.

Samisk som førstespråk 2.-4. årstrinn.

Samisk som andrespråk, Samisk 3 ungdomstrinn/Samisk 4 videregående/Samisk Nivå 3.

Samfunnsfag 1.-4. årstrinn, nyproduksjon eller oversetting.

Samfunnsfag, Geografi 8.-10. årstrinn. Parallellutgivelse med sør- og nordsamisk utgave. Design og duodji Vg2-Vg3. Temabaserte læremidler.

2016:

Samfunnsfag, historie. 5.-7. årstrinn. Nyproduksjon eller oversetting.

Samfunnsfag, Samfunnskunnskap, 8.-10. årstrinn. Parallell utgivelse med sørsamisk.

2017:

Samisk som andrespråk, Samisk 2 Nivå 4-6 Ungdomstrinnet/Samisk 3 Nivå 4-6 V.gående opplæring.

Samfunnsfag, Historie 8.-10. årstrinn.

Historie Vg2-Vg3.

RLE 5.-7. årstrinn.

Duodji 1.-7. årstrinn.

Naturfag 5.-7. årstrinn.

2018:

Samisk som andrespråk, Nivå 7-9. Videregående opplæring.

Samisk som førstespråk Vg1.

RLE 8.-10. årstrinn.

Mat og helse 5.-7. årstrinn. Parallell utgivelse med sørsamisk.

7.1.3 Læremidler på nordsamisk:

2015:

Samisk som førstespråk Vg1.

Samfunnsfag, Geografi 8.-10. årstrinn. Parallellutgivelse med sør- og lulesamisk utgave.

Geografi Vg1-Vg2.

Design og Duodji Vg2-Vg3. Temabaserte læremidler.

Musikk 1.-4. årstrinn. Lærerveiledning.

Naturfag 5.-7. årstrinn. Temabaserte læremidler til tradisjonell kunnskap.

Mat og helse 5.-7. årstrinn.

2016:

Samisk som førstespråk Vg2.

Samisk som andrespråk Nivå 7-9. Videregående opplæring.

Naturfag 5.-7. årstrinn.

Kroppsoving 1.-10. årstrinn.

2017:

Samisk som førstespråk Vg3.

Duodji 8.-10. årstrinn. Temabaserte læremidler.

2018:

Samisk som andrespråk, Samisk 2 Nivå 4-6 Ungdomstrinnet/Samisk 3 Nivå 4-6 Videregående opplæring.

8. Rapportering

Sametingets handlingsplan for læremiddelutvikling 2015 – 2018, følges opp gjennom Sametingets årlige budsjetter i perioden. De årlige budsjettene fastsetter prioriteringer og krav, samt kriterier for måloppnåelse for virkemiddelordningen. Den årlige rapporteringen om bruken av virkemidlene for læremiddelutvikling foregår gjennom Sametingets årsmelding som også omfatter Sametingets årsregnskap.

Effekten av de ulike tilskuddsordningene for samisk læremiddelproduksjon skal evalueres i forkant av rullering av planen. Det utarbeides årlig et ressursregnskap hvor kostnadene med tildeling av læremidler synliggjøres.

Behandlingen av saken ble avsluttet 10.10.14 kl. 14.30.

Åšši/Sak	NKK	005/14
Åšši/Sak	SP	031/14

Sametingets fangst- og forvaltningsprinsipper i fisket - Kongekrabbe

Arkivsaknr.
14/1828

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	09.09.14	SR 112/14
Nærings- og kulturkomiteen	6. – 7.10.14	NKK
Sametingets plenum	8. – 10.10.14	SP 031/14

Saken påbegynt fredag 10.10.14 kl. 09.00.

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	09.09.14	Sametingsrådet	Sak SR 112/14
2	16.12.2013	Fiskeri- og Kystdepartementet	Bestilling vedrørende evaluering av kongekrabbeforvaltningen
3	11. april 2014	Fiskeridirektoratet, Bergen	Evaluering av kongekrabbeforvaltningen

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget viser til Fiskeri- og Kystdepartementets bestilling av evaluering av kongekrabbeforvaltningen av 16.12.2013, og Evalueringsrapporten fra Fiskeridirektoratet av den 11.04.14.

Sametinget holder fast ved at samene har etablert rettigheter til fiske og andre marine ressurser i kystnære samiske områder. Samer og andre bosatt ved kysten har derfor rett til fiske på grunnlag av alders tids bruk og lokal sedvane. Folkerettens regler om urfolk og minoriteter gir i tillegg grunnlag for retten til fiske. Sametinget er derfor av den formening at reguleringstiltak av fisket ikke kan skje slik at det kan forstås å frata samer retten til regningsvarende fiske for opprettholdelse av kultur med språk, næringsutøvelse og samfunnsliv. Dette gjelder også fiske med små båter etter kongekrabbe.

Fiskeflåten under 11 meter utgjør en bærebjelke for samisk kultur i kyst- og fjordområdene. Forslagene i evalueringsrapporten til Fiskeridirektoratet, om å innføre nedre grense i båtstørrelse, aktivitetskrav, kvotestige og andre forordninger kan medføre en gjeldsøkning for den enkelte fisker og bl.a. svekke lønnsomheten og hindrer rekruttering og tilgangen til fisket i åpen gruppe. Sametinget mener at ved gjennomføring av disse tiltakene så vil forholdene slå særlig negativt ut i de tradisjonelle

samiske områdene der kongekrabben har etablert seg og nå er blitt en del av det naturlige grunnlaget for fiske for dem som bor der.

Sametinget mener at mange av forslagene i direktoratets evalueringsrapport vil kunne være med på å svekke grunnlaget for samisk kultur i kyst- og fjordområdene, noe som ikke er i overensstemmelse med havressurslova § 7 bokstav g om at forvaltningstiltak skal være med å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur og § 11 6. ledd om at det skal legges vesentlig vekt på samisk bruk og hva bruken har å si for samiske lokalsamfunn. Sametinget kan ikke se at departementets forslag samsvarer med de endringer som Stortinget vedtok i havressurslova, deltakerloven og finnmarksloven som oppfølging av Stortingets vedtak etter Innst. o. nr. 80 (2004-2005) 'Finnmarksloven' og Kystfiskeutvalgets utredning i NOU 2008:5 'Retten til fisket i havet utenfor Finnmark'.

Sametinget mener det er viktig med en god forvaltning av de marine ressursene. For å avdekke uregelmessigheter i fiske etter kongekrabbe, anser Sametinget det som legitimt at kontrollinstansene tar i bruk nødvendig ordninger og utstyr, slik at kontrollen ved fisket, landing og omsetning blir tilfredsstillende.

Sametinget ber om å bli konsultert i den videre oppfølgingen av saken i h.h.t. Konsultasjonsprosedyrene av mai 2005 og Retningslinjer for konsultasjoner i fiskerisaker av 13.12.2013

Nærings- og kulturkomiteens innstilling

Innledning

Kultur- og næringskomiteen har behandlet sametingsrådets forslag til innstilling til Sametingets fangst- og forvaltningsprinsipper i kongekrabbefisket.

Merknader

Merknad fra medlemmene fra Arbeiderpartiet (AP) Mariann Wollmann Magga, Marit Kirsten A. Gaup og Per Mathis Oskal, medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Mathis Nilsen Eira, Tor Gunnar Nystad, Nora Marie Bransfjell, medlemmet fra Norske samers riksforbund/ Samefolkets parti (NSR/SáB) Christina Henriksen, medlemmet fra Árja Inger Eline Eriksen, medlemmet fra Nordkalottfolket Kjetil Romsdal, medlemmet fra Flyttsamelista Per Andersen Bævr, medlemmet fra Samer sørpå Regine Emilie Mathisen og medlemmet fra Fastboendes liste Isak Mathis O. Hætta:

Forvaltning av nye arter

Ressursgrunnlaget er i stadig endring på grunn av naturlige og menneskeskapt endringer i naturen. Enhver art i samiske områder, ny eller gammel, må betraktes som samiske ressurser. Snøkrabbe og makrell er eksempler på nye arter i havområdene som utgjør ressursgrunnlaget for sjøsamiske fiskere i fjorder og langs kysten. Den samiske befolkningen skal ha muligheter til å utnytte tilgjengelige lokale ressurser.

Myndighetene har ansvar for å følge opp utviklingen og Sametinget er opptatt av at det legges ressurser i forskning på nye arter og kartlegging av mulige konsekvenser og/eller muligheter for sjøsamiske fiskere.

Merknad fra medlemmene i NSR/NSR-SáB, Árja, Nordkalottfolket, Flyttsamelista og Fastboendes liste:

De forrige kongekrabberereguleringene og framgangsmåten ved vedtak om forbud om å fiske krabbe for båter under 6 meter, var ikke akseptable.

Det er heller et eksempel på hvordan det ikke skal gjøres. I fremtiden kan ikke myndighetene fra en dag til den neste sette på land mange fiskere som har planlagt, investert og forberedt seg på fisket. Fiskeriforvaltningen må bli mer forutsigbar slik at fiskerne får en rimelig og stabil arbeidssituasjon.

Sametinget håper at forvalterne i fremtiden tar lærdom av dårlig forvaltning og prøver å få til smidigere og høveligere arbeidsmetoder.

Forslag

Forslag fra Arbeiderpartiet (AP), Norske samers riksforbund (NSR), Norske samers riksforbund/ Samefolkets parti (NSR/SåB), Árja, Nordkalottfolket, Flyttsamelista, Samer sorpå og Fastboendes liste:

Forslag 1

2. avsnitt, 4.setn.:

Ordet regningsvarende strykes

Nest siste avsnitt endres til:

Sametinget mener det er viktig med en god forvaltning av de marine ressursene og har tillit til kontrollen ved fiske, landing og omsetning.

Forslag 2:

Tillegg etter 4. avsnitt

Sametinget viser til oppfølgingen av kystfiskeutvalgets innstilling og Prop.701 - "Endringer i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven (kystfiskeutvalet)". I denne prosessen med konsultasjoner mellom regjeringen og Sametinget oppnådde man enighet om flere punkter for å følge opp kystfiskeutvalgets innstilling.

Et av disse punktene var forbud for båter over 15 meter å fiske innenfor fjordlinjene. Sametinget presiserer at begrensningen på 15 meter var resultat av et kompromiss mellom regjeringen og Sametinget. Denne grensen må derfor håndheves strengt og dispensasjon kun gis i særskilte tilfeller. Sametinget stiller seg kritisk til at båter inntil 21 meter i kongekrabbefisket er unntatt begrensningen og gitt en generell/stående dispensasjon og at disse skal kunne fiske krabbe innenfor fjordlinjene. Sametinget presiserer at det kun er i særskilte tilfeller at båter over 15 meter skal kunne gis slik tillatelse.

Forslag 3:

Rekruttering til kongekrabbefisket

Nytt avsnitt etter avsnitt 3:

Sametinget mener at lovverk og begrensninger hva gjelder kongekrabbefiske for båter under 6 meter, er spesielt ødeleggende for rekruttering av ungdom. Unge i fiskerinæringen er i dag avhengige av kongekrabbefisket på mindre fartøy, da dette stimulerer den økonomiske delen av fremtidig satsing på fiskeriyrket, samt til kjøp av større fartøy. Krav om større fartøy fører til at unge i fiskerinæringen vil kunne bli utelukket på økonomisk grunnlag. Fjordområdene i ressursområdet for kongekrabben, er dessuten avhengige av at ungdom rotfester og bosetter seg i allerede fraflytningstruede områder, derfor bør fisket i større grad være tilrettelagt denne gruppen.

Forslag 4:

Tilleggsforslag som nytt 3. avsnitt

Sametinget påpeker at i enkelte kystområder i Finnmark er kongekrabbefiske av essensiell betydning for fiskere på grunn av de negative konsekvenser kongekrabbe har medført. Kongekrabbe har

fortrengt andre fiskeslag. Annen type fiske, som eksempelvis rognkjeksfiske om våren og flyndrefiske om høsten, er derfor umuliggjort.

Tilleggsforslag i 3. avsnitt. Ny setning etter første setning.

Fiske med små fartøy er svært utbredt i sjøsamiske områder, og blir gjerne utført som en kombinasjonsnæring.

Forslag fra NSR/NSR-SåB, AP, Árja, Nordkalottfolket, Flyttsamelista, Samer sørpå og Fastboendes liste:

Forslag 5:

Tilleggsforslag som nytt 3. avsnitt

Sametinget ser med bekymring på at regjeringen i reguleringene for 2014/2015 har innført et forbud for fartøy under 6 meter i åpen gruppe til å fiske kongekrabbe. Slik Sametinget ser det foreligger det ikke dokumenterte grunner på at dette er nødvendig. Sametinget understreker at en utestengelse fra kongekrabbefiske av fartøy under 6 meter i åpen gruppe kan representere et inngrep i disse fiskernes etablerte rettigheter basert på alders tids bruk og lokal sedvane.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 6:

Erstatter sametingsrådets innstilling:

Sametinget er av den oppfatning at fisket av kongekrabbe må være åpent for alle, uansett båtstørrelse, alder, bosted eller etnisk tilhørighet.

Bærekraftighet i krabbefisket er viktig. Omsetning av ulovlig fangst må etterforskes som grov økonomisk kriminalitet. Det må reageres strengt på overtredelser og andre former for juks med kvotene.

Kystvakten og fiskerikontrollen må tilføres tilstrekkelige midler til å øke innsatsen mot ulovlig fiske. Sametinget ser nytten av å ha en variert fiskeflåte og anser mangfold, nærhet, fleksibilitet, finansielle ressurser og stabile rammebetingelser som positivt for konkurransen. Det er viktig å sette i gang tiltak for å redusere byråkratiet og forenkle regelverket.

Komiteens tilråding

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig Sametingsrådets forslag til innstilling.

Merknad, NSR-NSR/SåB v/ representant Tor Gunnar Nystad

Fremtidig regulering av kongekrabbefisket

Ved de siste reguleringene i kongekrabbefisket ble mange båter under 6 meter satt på land, og flere fiskere fikk dermed ikke delta i fisket. Beslutningene skapte uforutsigbarhet for fiskerne og det er helt uakseptabelt.

I fremtiden kan ikke myndighetene, fra en dag til den neste, sette på land mange fiskere som har planlagt, investert og forberedt seg på fisket.

Fiskeriforvaltningen må bli mer forutsigbar slik at fiskerne får en rimelig og stabil arbeidssituasjon.

Sametinget forventer at den norske stat i fremtiden tar lærdom av den dårlige forvaltningen og etablerer bedre arbeidsmetoder.

Merknad, Arbeiderpartiet v/ representant Mariann Wollmann Magga

Sametingets fangst- og forvaltningsprinsipper i fisket – Kongekrabbe

I gjeldende Stortingsmelding fra 2007, ble det lagt føringer for at flere skulle kunne delta i kongekrabbefangst, og båter under 11 meter i Øst-Finnmark fikk delta i fangsten. Regjeringen foreslo både spredningsbegrensende tiltak og fastsettelse av nye grenser for et kommersielt fangstområde. Det ble også foreslått at flere får delta i fisket ved at det åpnes for en generell adgang for fartøy under 11 meter fra Øst-Finnmark .

De områdene som er berørt av kongekrabben, og dermed også av kongekrabbepolitikken, er også sentrale sjøsamiske områder. Den gjeldende kongekrabbepolitikken har som prinsipp at de som er mest berørt av ulemper kongekrabben fører med seg, skal ha førsteretten til å utnytte denne ressursen. Dette må ivaretas i kommende Stortingsmelding.

Bakgrunnen er at kongekrabben betraktes som en inntrenger, og har ødelagt det tradisjonelle fisket. Med den nære historien fra 90-tallet som bakgrunn, vet vi at kystfiskere ble satt på land og opp til i dag har vi ikke greid å opparbeide oss den samme kystfiskeaktiviteten som tidligere. Det betyr at det fremdeles er fiskere, spesielt i den minste flåtestørrelsen, som ikke deltar i torskefisket.

Fiskeridirektoratet skriver selv at et aktivitetskrav vil utestenge store deler av den minste flåten. Sametinget påpeker at kongekrabbefiske er en ny næringsvei som skaper aktivitet og verdiskapning i kystsamfunn og i sjøsamiske bosetningsområder øst for Nordkapp, og den minste flåten er en viktig bidragsyter i dette henseende. Reguleringa av kongekrabbefisket som fratrar båter under 6 meters rett til deltakelse ble vedtatt 4 dager før ikrafttredelse. Sametinget anser dette som en særdeles uheldig begrensning og fremgangsmåte og må advare mot å sette en del av næringslivet i en slik krise som mange har opplevd dette som. Dette må sees i sammenheng med at det er en økning i totalkvota på 10%. Det foreligger dermed ingen knapphetsvurdering til grunn for denne reguleringen. Sametinget mener derfor at aktivitetskrav i forhold til torskefiske ikke skal være avgjørende for adgangen til kongekrabbefiske.

Sametinget fastslår at kongekrabbefisket er en del av fiskeriresursene. Fiskerimyndighetene må derfor se reguleringstiltak, fangst av alle fiskeslag og dispensasjoner i sammenheng. Fjordfiskerinemnda, som ble opprettet i 2013, anser at også kongekrabbefisket er en del av mandatet. Nemnda må dermed også vurdere båt lengdebegrensning for kongekrabbefisket innenfor fjordlinjene. Dersom ikke en helhetlig kartlegging og vurdering av bestanden av marine ressurser gjennomføres, vil grunnlaget for beslutningene fattes på ikke være tilstrekkelig.

Sametinget vil vise til Konsultasjonsprosedyrene av 11. mai 2005 samt Retningslinjer for konsultasjoner i fiskerisaker av 13.12.2013 og forutsetter at Sametinget konsulteres i den videre oppfølging av saken. Sametinget påpeker at alle regulering, begrensninger og dispensasjoner som er omtalt i Evalueringsrapport av kongekrabbe av 11.04.2014 ansees å være konsultasjonspliktig. Konsultasjoner på administrativ og/eller politisk nivå må gjennomføres dersom Sametinget uttrykker behov for det.

Forslag 7, representantene Mariann Wollmann Magga og Elle K. Saba, Arbeiderpartiet og Høyre

Tillegg før 4. avsnitt

Sikkerhet

Det fremgår i evalueringsrapporten at de minste båtene har sikkerhetsutfordringer, spesielt med dekksplass. Det anslås ikke noe omfang av registrerte skader eller ulykker, og Sametinget er heller ikke kjent med om det har vært slike ulykker. Dette er i så fall ikke noe omfattende problem, og det kan heller ikke sies å være spesielt for kongekrabbefangst. Sametinget er opptatt av at det skal være et generelt fokus på sikkerhet i fiskerier, slik at fiskerne som yrkesgruppe har sikre arbeidsforhold. Det må tas utgangspunkt i fiskernes egne beskrivelser og erfaringer gjennom opplevde situasjoner i forhold til sikkerhet, og behandles ut ifra det.

Erstatter siste avsnitt
Konsultasjoner og reguleringer

Sametinget viser til Konsultasjonsprosedyrene av 11. mai 2005 samt Retningslinjer for konsultasjoner i fiskerisaker av 13.12.2013 og forutsetter at Sametinget konsulteres i den videre oppfølging av saken. Sametinget påpeker at alle reguleringer, begrensninger og dispensasjoner som er omtalt i Evalueringsrapport av kongekrabbe av 11.04.2014 ansees å være konsultasjonspliktig.

III Votering

Av 39 representanter var 38 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 6 ble forkastet med 35 mot 3 stemmer.
- Forslag 5 ble vedtatt med 34 mot 4 stemmer.
- Forslag 7 ble vedtatt med 36 mot 2 stemmer.
- Forslag 4 ble vedtatt med 36 mot 2 stemmer.
- Forslag 3 ble vedtatt med 36 mot 2 stemmer.
- Forslag 2 ble vedtatt med 36 mot 2 stemmer.
- Forslag 1 ble vedtatt med 36 mot 2 stemmer
- Nærings- og kulturkomiteens tilrådning ble vedtatt med 36 mot 2 stemmer

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Mathis Nilsen Eira, saksordfører	
2	Mariann Wollmann Magga	
3	Inger Eline Eriksen	
4	Christina Henriksen	
5	Nora Marie Bransfjell	
6	Ronny Wilhelmsen	
7	Vibeke Larsen	
8	Silje Karine Muotka	Mariann Wollmann Magga
	Silje Karine Muotka	
9	Arthur Johan Tørfoss	Piera Heaika Muotka
		Sandra Márjá West
		Ronny Wilhelmsen
	Arthur Johan Tørfoss	
10	Lars Filip Paulsen	Inger Eline Eriksen
		Mariann Wollmann Magga
		Ronny Wilhelmsen
	Lars Filip Paulsen	
11	Ragnhild Melleby Aslaksen	
12	Mariann Wollmann Magga	Inger Eline Eriksen
13	Beaska Níillas	Marit Kirsten Anti Gaup
		Mariann Wollmann Magga
14	Tor Gunnar Nystad	Lars Oddmund Sandvik
15	Jovna Zakarias Dunfjell	

16	Beaska Niillas	
17	Per Andersen Bæhr	
18	Kjetil Romsdal	
19	Mathis Nilsen Eira, saksordfører	
	Mariann Wollmann Magga, forretningsorden	
	Jørn Are Gaski, forretningsorden	

VI Sametingets vedtak

Sametinget viser til Fiskeri- og Kystdepartementets bestilling av evaluering av kongekrabbeforvaltningen av 16.12.2013, og Evalueringsrapporten fra Fiskeridirektoratet av den 11.04.14.

Sametinget holder fast ved at samene har etablert rettigheter til fiske og andre marine ressurser i kystnære samiske områder. Samer og andre bosatt ved kysten har derfor rett til fiske på grunnlag av alders tids bruk og lokal sedvane. Folkerettens regler om urfolk og minoriteter gir i tillegg grunnlag for retten til fiske. Sametinget er derfor av den formening at reguleringstiltak av fisket ikke kan skje slik at det kan forstås å frata samer retten til fiske for opprettholdelse av kultur med språk, næringsutøvelse og samfunnsliv. Dette gjelder også fiske med små båter etter kongekrabbe.

Sametinget påpeker at i enkelte kystområder i Finnmark er kongekrabbefiske av essensiell betydning for fiskere på grunn av de negative konsekvenser kongekrabbe har medført. Kongekrabbe har fortrenget andre fiskeslag. Annen type fiske, som eksempelvis rognkjeksfiske om våren og flyndrefiske om høsten, er derfor umuliggjort.

Sametinget ser med bekymring på at regjeringen i reguleringene for 2014/2015 har innført et forbud for fartøy under 6 meter i åpen gruppe til å fiske kongekrabbe. Slik Sametinget ser det foreligger det ikke dokumenterte grunner på at dette er nødvendig. Sametinget understreker at en utestengelse fra kongekrabbefiske av fartøy under 6 meter i åpen gruppe kan representere et inngrep i disse fiskernes etablerte rettigheter basert på alders tids bruk og lokal sedvane.

Fiskeflåten under 11 meter utgjør en bærebjelke for samisk kultur i kyst- og fjordområdene. Fiske med små fartøy er svært utbredt i sjøsamiske områder, og blir gjerne utført som en kombinasjonsnæring.

Forslagene i evalueringsrapporten til Fiskeridirektoratet, om å innføre nedre grense i båtstørrelse, aktivitetskrav, kvotestige og andre forordninger kan medføre en gjeldsøkning for den enkelte fisker og bl.a. svekke lønnsomheten og hindrer rekruttering og tilgangen til fisket i åpen gruppe. Sametinget mener at ved gjennomføring av disse tiltakene så vil forholdene slå særlig negativt ut i de tradisjonelle samiske områdene der kongekrabben har etablert seg og nå er blitt en del av det naturlige grunnlaget for fiske for dem som bor der.

Rekruttering til kongekrabbefisket

Sametinget mener at lovverk og begrensninger hva gjelder kongekrabbefiske for båter under 6 meter, er spesielt ødeleggende for rekruttering av ungdom. Unge i fiskerinæringen er i dag avhengige av kongekrabbefisket på mindre fartøy, da dette stimulerer den økonomiske delen av fremtidig satsing på fiskeriyrket, samt til kjøp av større fartøy. Krav om større fartøy fører til at unge i fiskerinæringen vil kunne bli utelukket på økonomisk grunnlag. Fjordområdene i ressursområdet for kongekrabben, er dessuten avhengige av at ungdom rotfester og bosetter seg i allerede fraflytningstruede områder, derfor bør fisket i større grad være tilrettelagt denne gruppen.

Sikkerhet

Det fremgår i evalueringsrapporten at de minste båtene har sikkerhetsutfordringer, spesielt med dekksplass. Det anslås ikke noe omfang av registrerte skader eller ulykker, og Sametinget er heller ikke kjent med om det har vært slike ulykker. Dette er i så fall ikke noe omfattende problem, og det kan heller ikke sies å være spesielt for kongekrabbefangst. Sametinget er opptatt av at det skal være et generelt fokus på sikkerhet i fiskerier, slik at fiskerne som yrkesgruppe har sikre arbeidsforhold. Det må tas utgangspunkt i fiskernes egne beskrivelser og erfaringer gjennom opplevde situasjoner i forhold til sikkerhet, og behandles ut ifra det.

Sametinget mener at mange av forslagene i direktoratets evalueringsrapport vil kunne være med på å svekke grunnlaget for samisk kultur i kyst- og fjordområdene, noe som ikke er i overensstemmelse med havressurslova § 7 bokstav g om at forvaltningstiltak skal være med å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur og § 11 6. ledd om at det skal legges vesentlig vekt på samisk bruk og hva bruken har å si for samiske lokalsamfunn. Sametinget kan ikke se at departementets forslag samsvarer med de endringer som Stortinget vedtok i havressurslova, deltakerloven og finnmarksloven som oppfølging av Stortingets vedtak etter Innst. o. nr. 80 (2004-2005) 'Finnmarksloven' og Kystfiskeutvalgets utredning i NOU 2008:5 'Retten til fisket i havet utenfor Finnmark'.

Sametinget viser til oppfølgingen av kystfiskeutvalgets innstilling og Prop.701 - "Endringer i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven (kystfiskeutvalet)". I denne prosessen med konsultasjoner mellom regjeringen og Sametinget oppnådde man enighet om flere punkter for å følge opp kystfiskeutvalgets innstilling.

Et av disse punktene var forbud for båter over 15 meter å fiske innenfor fjordlinjene. Sametinget presiserer at begrensningen på 15 meter var resultat av et kompromiss mellom regjeringen og Sametinget. Denne grensen må derfor håndheves strengt og dispensasjon kun gis i særskilte tilfeller. Sametinget stiller seg kritisk til at båter inntil 21 meter i kongekrabbefisket er unntatt begrensningen og gitt en generell/stående dispensasjon og at disse skal kunne fiske krabbe innenfor fjordlinjene. Sametinget presiserer at det kun er i særskilte tilfeller at båter over 15 meter skal kunne gis slik tillatelse.

Sametinget mener det er viktig med en god forvaltning av de marine ressursene og har tillit til kontrollen ved fiske, landing og omsetning.

Konsultasjoner og reguleringer

Sametinget viser til Konsultasjonsprosedyrene av 11. mai 2005 samt Retningslinjer for konsultasjoner i fiskerisaker av 13.12.2013 og forutsetter at Sametinget konsulteres i den videre oppfølging av saken. Sametinget påpeker at alle reguleringer, begrensninger og dispensasjoner som er omtalt i Evalueringsrapport av kongekrabbe av 11.04.2014 ansees å være konsultasjonspliktig.

Behandlingen av saken ble avsluttet 10.10.14 kl. 10.15

Åssi/Sak SP 032/14

Høring - Forslag til størrelsesbegrensning for fartøy som kan fiske innenfor fjordlinjene

Arkivsaknr.
14/5648

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingets plenum	08. - 10.10.14	032/14

Saken påbegynt 10.10.14 kl. 08.00

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel

II Forslag og merknad

Forslag 1, representant Arthur Johan Tørfoss, Fremskrittspartiet

Høring – forslag til størrelsesbegrensning for fartøy som kan fiske innenfor fjordlinjene

Sametinget ser det ikke som verken demokratisk eller faglig forsvarlig at Sametinget skal mene noe om fiskeripolitikken. Tilgangen til fiske i fjordene er viktig for alle innbyggere i distriktene, uavhengig av etnisk opprinnelse.

Sametinget ser på generelt grunnlag nytten av å ha en variert fiskeflåte og anser mangfold, nærhet, fleksibilitet, finansielle ressurser og stabile rammebetingelser som positivt for konkurransen. Det er viktig å sette i gang tiltak for å redusere byråkratiet og forenkle regelverket som ligger som en klam hånd rundt fiskerinæringen.

Sametinget anser den faglige kompetansen i fiskeridirektoratet som god nok til å ivareta en god ressursforvaltning av våre felles havressurser, til beste for hele befolkningen i nord.

Forslag 2, representant Ronny Wilhelmsen, Arbeiderpartiet, NSR, Arja, Nordkalottfolket, Fastboendesliste, Flyttsamelista

Høring - Forslag til størrelsesbegrensning for fartøy som kan fiske innenfor fjordlinjene.

I januar 2013 ble det innført et generelt forbud mot å fiske med fartøy over 15 meter innenfor fjordlinjene – dvs. i alle fiskerier. Dette blant annet som et ledd i oppfølging av Prop. 70 L (2011-2012) ("Endringer i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven (kystfiskeutvalet)"), og var et resultat av en langvarig prosess og påfølgende konsultasjoner mellom Sametinget og Regjeringen.

Fra sommeren 2013 har det i seinotfisket og annet fiske vært etablert midlertidig unntak i noen ytre fjordområder. Dette midlertidige unntaket ble iverksatt uten at det ble gjennomført konsultasjoner mellom Sametinget og Regjeringen, om dispensasjon fra forbudet mot å fiske med fartøy over 15

meter innenfor fjordlinjene. Dette ser Sametinget på som et klart brudd på konsultasjonsavtalen mellom Regjeringen og Sametinget.

En begrensning på fartøylengde (15 meter) er basert på det faktum at større fartøy som regel fisker mer effektivt og har større redskap/redskapsmengde enn mindre fartøy. Mindre fartøy er i tillegg mer væravhengig og har mindre mobilitet. Mindre fartøy er derimot med på å gi store nærings- og bosettingsmessige ringvirkninger i små lokalsamfunn. Vi viser også til rapporten om at den mest lønsomme flåten er gruppa under 11 meter.

Områderregulering, som fjordlinjer, kan bidra til å forbedre beskatningsmønsteret i seinotfisket, som igjen kan være positivt for bestandsoppbyggingen. For seibestanden skjer gytningen ute på bankene, mens yngelen vokser opp kystnært og innpå fjordene. Som regel er den aller minste seien mest kystnært og trekker ut av fjordene kun under gyte og næringsvandring i mørketiden. Et notkast fra fartøy har større innvirkning på økosystemet i en fjord enn lenger til havs.

Makrell er en ny ressurs i nordlige farvann, og vi viser til bekymringene fjordfiskeremnda kommer med. Det bør raskt settes igang forskning på makrellens innvirkning på økosystem og naturlig marin fauna.

Ved fiske med aktive redskaper som not og dagens snurrevad er det en relativ nær sammenheng mellom fartøystørrelse og størrelsen på redskapet, og dermed fangsteffektiviteten. For slike redskap kan det derfor være mer hensiktsmessig å ha en grense på fartøystørrelse enn kompliserte begrensninger på redskapstørrelse/-utforming. Et fartøy på 13 meter som fisker med seinot vil i praksis bare kunne fiske på tradisjonell måte etter sei nær overflaten med relativt liten not. Et fartøy på 25 meter med til dels bunnsatt not vil ha betydelig større innvirkning på bestander i fjordområdene. Fiskeflåten over 15 meter vil også utkonkurrere den minste flåten i konkurransen om fiskeressursene innenfor fjordlinjene. Det er også slik at havgående fartøy har større mulighet til å utøve sitt fiske lenger til havs enn de minste fartøyene.

Områder innenfor fjordlinjene skal ikke være verneområder, men være områder som gir grunnlag for bærekraftig og lønnsom høsting av marine ressurser til gagn for kyst- og fjordbefolkningen. Dette sikrer det materielle grunnlaget for sjøsamisk kultur. Sametinget vil samtidig uttrykke bekymring for statusen til seibestanden, og mener at yngre årsklasser i større grad bør skjermes. Sametinget er av den oppfatning at man ikke skal gi dispensasjon for fartøy over 15m meter til å fiske innenfor fjordlinjene.

Sametinget støtter imidlertid departementets forslag på følgende punkt:

«§ 33d. *Begrensninger i bruk av fartøy innenfor fjordlinjer*

Det er forbudt for fartøy på eller over 15 meter største lengde å fiske innenfor fjordlinjer som er angitt i vedlegg 4 til denne forskriften. Dette forbudet gjelder ikke fra N 68° 15,60' Ø 15° 55,70' og langs kysten sørover i annet fiske enn etter torsk og etter sei med not.»

Sametinget minner Regjeringen og Storting om at oppfølgingen av «kystfiskeutvalget» var en omfattende, delvis opprivende og lang prosess som bunnet ut i Prop. 70 L (2011-2012) (*«Endringer i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven (kystfiskeutvalet)»*).

Det er bekymringsverdig at det allerede nå ikke ser ut til å være vilje til å etterleve den enigheten som Sametinget og Regjeringen kom fram til ved vedtak i Stortinget (juni 2012).

Sametinget står fast ved konsultasjonene i denne saken, og forventer at Regjeringen og Stortinget følger dette opp ved å videreføre forbudet for fartøy over 15 meter å fiske innenfor fjordlinjene, og ikke uthule resultatet ytterligere.

En eventuell dispensasjon fra denne bestemmelsen skal ikke være permanent, uansett fiskeri. Hver enkelt søknad skal være gjenstand for en grundig behandling i fjordfiskeremnda.

III Votering

Av 39 representanter var 36 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 1 ble forkastet med 34 mot 2 stemmer.
- Forslag 2 ble vedtatt med 34 mot 2 stemmer.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Ronny Wilhelmsen, saksordfører	
2	Arthur Johan Tørfoss	Sandra Márjá West
		Kirsti Guvsám
		Vibeke Larsen
	Arthur Johan Tørfoss	
3	Beaska Niillas	Ellen Kristine Saba
	Beaska Niillas	
4	Inger Eline Eriksen	Kirsti Guvsám
		John Kappfjell
5	Inger Elin Utsi	Per Mathis Oskal
	Inger Elin Utsi	
6	Ellen Kristine Saba	
7	Beaska Niillas	
8	Ragnhild Melleby Aslaksen	
9	Piera Heaika Muotka	
10	Vibeke Larsen	Beaska Niillas
		Ellen Kristine Saba
11	Ronny Wilhelmsen	Beaska Niillas
	Ronny Wilhelmsen	
12	Lars Filip Paulsen	Sandra Márjá West
		Inger Eline Eriksen
		Vibeke Larsen
	Lars Filip Paulsen	
13	Ronny Wilhelmsen, saksordfører	

VI Sametingets vedtak

Høring - Forslag til størrelsesbegrensning for fartøy som kan fiske innenfor fjordlinjene.

I januar 2013 ble det innført et generelt forbud mot å fiske med fartøy over 15 meter innenfor fjordlinjene – dvs. i alle fiskerier. Dette blant annet som et ledd i oppfølging av Prop. 70 L (2011-2012) (*"Endringer i deltakerloven, havressurslova og fynnmarksloven (kystfiskeutvalet)"*), og var et resultat av en langvarig prosess og påfølgende konsultasjoner mellom Sametinget og Regjeringen.

Fra sommeren 2013 har det i seinotfisket og annet fiske vært etablert midlertidig unntak i noen ytre fjordområder. Dette midlertidige unntaket ble iverksatt uten at det ble gjennomført konsultasjoner mellom Sametinget og Regjeringen, om dispensasjon fra forbudet mot å fiske med fartøy over 15 meter innenfor fjordlinjene. Dette ser Sametinget på som et klart brudd på konsultasjonsavtalen mellom Regjeringen og Sametinget.

En begrensning på fartøylengde (15 meter) er basert på det faktum at større fartøy som regel fisker mer effektivt og har større redskap/redskapsmengde enn mindre fartøy. Mindre fartøy er i tillegg mer væravhengig og har mindre mobilitet. Mindre fartøy er derimot med på å gi store nærings- og bosettingsmessige ringvirkninger i små lokalsamfunn. Vi viser også til rapporten om at den mest lønsomme flåten er gruppa under 11 meter.

Områderegulering, som fjordlinjer, kan bidra til å forbedre beskatningsmønsteret i seinotfisket, som igjen kan være positivt for bestandsoppbyggingen. For seibestanden skjer gytingen ute på bankene, mens yngelen vokser opp kystnært og innpå fjordene. Som regel er den aller minste seien mest kystnært og trekker ut av fjordene kun under gyte og næringsvandring i mørketiden. Et notkast fra fartøy har større innvirkning på økosystemet i en fjord enn lenger til havs.

Makrell er en ny ressurs i nordlige farvann, og vi viser til bekymringene fjordfiskeremnda kommer med. Det bør raskt settes igang forskning på makrellens innvirkning på økosystem og naturlig marin fauna.

Ved fiske med aktive redskaper som not og dagens snurrevad er det en relativ nær sammenheng mellom fartøystørrelse og størrelsen på redskapet, og dermed fangsteffektiviteten. For slike redskap kan det derfor være mer hensiktsmessig å ha en grense på fartøystørrelse enn kompliserte begrensninger på redskapstørrelse/-utforming. Et fartøy på 13 meter som fisker med seinot vil i praksis bare kunne fiske på tradisjonell måte etter sei nær overflaten med relativt liten not. Et fartøy på 25 meter med til dels bunnsatt not vil ha betydelig større innvirkning på bestander i fjordområdene. Fiskeflåten over 15 meter vil også utkonkurrere den minste flåten i konkurransen om fiskeressursene innenfor fjordlinjene. Det er også slik at havgående fartøy har større mulighet til å utøve sitt fiske lenger til havs enn de minste fartøyene.

Områder innenfor fjordlinjene skal ikke være verneområder, men være områder som gir grunnlag for bærekraftig og lønnsom høsting av marine ressurser til gagn for kyst- og fjordbefolkningen. Dette sikrer det materielle grunnlaget for sjøsamisk kultur. Sametinget vil samtidig uttrykke bekymring for statusen til seibestanden, og mener at yngre årsklasser i større grad bør skjermes. Sametinget er av den oppfatning at man ikke skal gi dispensasjon for fartøy over 15m meter til å fiske innenfor fjordlinjene.

Sametinget støtter imidlertid departementets forslag på følgende punkt:

«§ 33d. *Begrensninger i bruk av fartøy innenfor fjordlinjer*

Det er forbudt for fartøy på eller over 15 meter største lengde å fiske innenfor fjordlinjer som er angitt i vedlegg 4 til denne forskriften. Dette forbudet gjelder ikke fra N 68° 15,60' Ø 15° 55,70' og langs kysten sørover i annet fiske enn etter torsk og etter sei med not.»

Sametinget minner Regjeringen og Storting om at oppfølgingen av «kystfiskeutvalget» var en omfattende, delvis opprivende og lang prosess som bunnet ut i Prop. 70 L (2011-2012) ("Endringer i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven (kystfiskeutvalet)").

Det er bekymringsverdig at det allerede nå ikke ser ut til å være vilje til å etterleve den enigheten som Sametinget og Regjeringen kom fram til ved vedtak i Stortinget (juni 2012).

Sametinget står fast ved konsultasjonene i denne saken, og forventer at Regjeringen og Stortinget følger dette opp ved å videreføre forbudet for fartøy over 15 meter å fiske innenfor fjordlinjene, og ikke uthule resultatet ytterligere.

En eventuell dispensasjon fra denne bestemmelsen skal ikke være permanent, uansett fiskeri. Hver enkelt søknad skal være gjenstand for en grundig behandling i fjordfiskeremnda.

Behandlingen av saken ble avsluttet 10.10.14 kl. 09.00.

Undertegnede har lest gjennom protokollen, og finner de bokførte beslutninger å være i overensstemmelse med Sametingets vedtak.

Karášjohka 27.10.2014

Plenumsledelsen

Jørn Are Gaski
leder

Anita Persdatter Ravna

Mathis Nilsen Eira

Aud Marthinsen